

ISSN 1857-1565

BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA
LA BIBLIOTHÈQUE NATIONALE DE LA RÉPUBLIQUE DE MOLDOVA
THE NATIONAL LIBRARY OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

**IMAGINEA REPUBLICII MOLDOVA
ÎN STRĂINĂTATE**

L'IMAGE DE LA RÉPUBLIQUE DE MOLDOVA À L'ÉTRANGER

THE ABROAD IMAGE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

**Almanah / Almanach / Almanac
nr. 4**

Chișinău, 2007

Director general: Alexe Rău

Elaborare: Tania Luchian
Aliona Tostogan

Coperta: Dragoș Popa

Lector: Jana Badan

Imaginea Republicii Moldova în străinătate: Almanah, nr. 4, 2005 / Biblioteca Națională a Republicii Moldova; elab. de Tania Luchian, Aliona Tostogan; lector: Jana Badan. – Chișinău: BNRM, 2007 (Imprimeria BNRM). – 72 p.; 100 ex.

© Biblioteca Națională 2007

Destinul unui neam este, de obicei, împlinit de mari forțe anonime și rareori de mari personalități care-l întruchipează: una din ele este Ștefan cel Mare, omul din Moldova.

P. Panaitescu

Ștefan cel Mare ctitor de neam și țară

La 2 iulie 1504, Ștefan murea după ce domnise 47 de ani, două luni și trei săptămâni, domn adevărat, viteaz, cuminte și iubitor de țară și de neam din clipa întâia până în cea din urmă. El fu îngropat la Putna, sub piatra de marmură ce-și pregătise și care se vede până astăzi.

Nicolae Iorga

Nicio personalitate n-a exercitat o fascinație mai mare asupra poporului său ca aceea a lui Ștefan cel Mare și Sfânt. Pământul acesta al Moldovei, căutându-și împlinirea și dreapta așezare în timp, l-a zămislit cu cele mai alese calități pe care le poți afla la un om: subtil strateg și neînfricat luptător, diplomat neîntrecut, apărător al credinței creștine, promotor și constructor al artei și culturii epocii sale, el a lăsat ca mărturie cetățile de apărare, bisericile și mănăstirile cu arhitectura, pictura, broderiile și podoabele lor ce fac dovada atingerii ultimei culmi a desăvârșirii, fiind o expresie a voinței de creație a unui om de geniu.

Și s-a strămutat la veșnicile lăcașuri în anul...

Data trecerii în eternitate n-a fost scrisă pe marmura ce acoperă mormântul nici până în ziua de azi, ca mărturie că duhul aceluia strămutat la veșnicile lăcașuri la 2 iulie 1504 a rămas, în Putna, îndemn și temei pentru credința din care și pentru care a făcut toate câte le-a făcut.

Sanctificarea ilustrului domnitor, la 1992, înscrierea ctitoriilor sale în patrimoniul cultural internațional, declararea de către UNESCO a anului 2004 An al lui Ștefan cel Mare și Sfânt sunt

dovezi că *Soarele Moldovei*, cum era numit, continuă să-și reverse văpaia binefăcătoare asupra poporului său și a întregii Europe.

Un an lipsă pe marmura mormântului acoperă în mod miraculos o jumătate de mileniu de istorie, fiind și un mesaj către secolele viitoare...

Împlinirea a 500 de ani de la trecerea în eternitate a lui Ștefan cel Mare și Sfânt constituie un prilej de evocare și cinstire a celui mai de seamă domn al Moldovei, care timp de aproape o jumătate de secol a desfășurat o vastă activitate politică, militară, ctitorească, spirituală și culturală, de nivel european.

O sinteză a investigațiilor istorice actuale privind anumite teme pe care o propunem mai jos, sperăm că va contribui la aprofundarea conceperii moștenirii ilustrului înaintaș, în concordanță cu nivelul actual de conștientizare a identității comunitare a urmașilor eroului trecut

în eternitate acum cinci secole.

Deoarece nu avem drept scop de a caracteriza decât succint vasta istoriografie consacrată lui Ștefan cel Mare și Sfânt, ne mărginim să trecem în revistă doar aparițiile editoriale din 2003-2004, printre care se evidențiază proiectul realizat sub auspiciile Sfintei Mănăstiri Putna cu binecuvântarea Înalt Prea Sfințitului Pimen, Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților. Cele cinci volume ale lucrării prezintă o reeditare a informațiilor despre Ștefan cel Mare cuprinse în cronicile medievale din țările române și de peste hotare, în corespondența diplomatică a timpului și în legendele populare. Un volum aparte este consacrat bibliografiei complete referitoare la Ștefan cel Mare și epoca sa.



PORTRET ÎN LEGENDĂ. ȘTEFAN CEL MARE ȘI SFÂNT (1504-2004), SUCEAVA: MUȘATINII, 2003, 250 p.



Acest volum a adunat mărturiile ale reflectării populare a figurii celui despre care, încă în secolul XVII, se spunea că „după moartea lui, până astăzi îi zicu Sveti Ștefan vodă”.

Legenda nu este o plămuire fantastică a vieții și faptelor unui om, ci o înfățișare a unei realități care scapă puterii de înțelegere deplină a minții omenești. Ștefan cel Mare, viața și faptele sale sunt ca niște taine care scapă puterii minții de a le înțelege pe deplin.

Prin subiectul și originea lor, aceste legende au o mare însemnătate spirituală. Ele mărturisesc cinstirea de care s-a bucurat încă din timpul vieții sale și neîncetat după săvârșirea lui, un mare voievod al Moldovei care, pentru înțelepciunea, curajul și faptele sale, pentru binele făcut supușilor săi și pildele lăsate urmașilor a fost trecut, după veacuri, de Biserica Ortodoxă Română în rândul sfinților.

Relatăm o secvență din legenda despre Mănăstirea Putna: „Ștefan Vodă cel Bun multe războaie a bătut și așa se aude din oameni vechi și bătrâni, că, câte războaie a bătut, atâtea mănăstiri și biserici a făcut.

Când s-a apucat să facă mănăstirea Putna, a tras cu arcul Ștefan Vodă dintr-un vârf de munte, ce este lângă mănăstire, și, unde a ajuns săgeata, acolo a făcut pristolul în altar și este mult loc de unde a tras până la mănăstire. Pus-au și pe trei boiernași de au tras, pe vătaful de copii și pe doi copii din casă; deci, unde a căzut săgeata vătafului de copii, a făcut poarta, iar unde a căzut săgeata copilului din casă, a făcut clopotnița; iar un copil din casă, zise să fi întrecut pe Ștefan Vodă și să-i fi căzut săgeata într-un delușel ce se cheamă Sion, ce este lângă mănăstire și este semn un stâlp de

piatră; și zic să-i fi tăiat capul copilului acolo; dar într-adevăr nu se știe, numai oamenii așa povestesc...” (p. 151)

PORTRET ÎN ISTORIE. ȘTEFAN CEL MARE ȘI SFÂNT (1504-2004), SUCEAVA: MUȘATINII, 2003, 617 p.

Paginile volumului dat a înmănușiat un număr însemnat de studii istorice, roada oste-nelii jertfelnice a istoricilor noștri consacrați în domeniu, călăuziți permanent de conștiința datoriei de a înfățișa cititorilor adevărul adevărat al istoriei, în cazul de față a istoriei vieții și faptelor slăvitului voievod Ștefan cel Mare și Sfânt.

Culegerea dată nu se substituie unei monografii; scopul ei este de a aduna laolaltă cele mai însemnate contribuții la înțelegerea și reconstituirea orizonturilor spirituale, culturale și politice ale marelui domn. Aspectele militare, economice ori sociale au rămas în afara acestei selecții, nu pentru că importanța lor ar fi fost socotită minoră, ci pentru că ele nu au o egală relevanță în conturarea portretului dorit.



Ștefan Vodă ca monarh creștin, încrezător în idealul ecumenic, dar apărător ferm al credinței ortodoxe, cinstitor al sfintelor moaște, creator de memorie istorică în raport strict și unic cu Divinitatea, fondator al unui statut politic de lungă durată pentru țara sa – acestea au fost direcțiile principale urmărite în volum.

„În figura lui Ștefan e ceva din destinul de totdeauna al neamului nostru. Destin de apărare: sentinelă înaintată a civilizației spre stepele barbare, la marginea Europei, am apărât această civilizație veacuri de-a rândul. Cel mai însemnat apărător român al Europei a fost, desigur, Ștefan. Rolul său istoric trece, astfel, peste importanța unei personalități, el devine un instrument al istoriei, un simbol al destinului, urmat de noi în toate veacurile. N-a fost un cuceritor. Lupta lui a fost luptă defensivă, de rezistență. Apărarea aceasta, adesea anonimă, vitejia românească care stă în menținere pe loc, în răbdare înfiptă în solul strămoșesc, e personificată de Ștefan.” (p. 30)

PORTRET ÎN CRONICĂ. ȘTEFAN CEL MARE ȘI SFÂNT (1504-2004), SUCEAVA: MUȘATINII, 2004, 375 p.

Ce după moartea lui, până astăzi, îi zicu Sveti Ștefan vodă, nu pentru sufletu, ce ieste în mâna lui Dumnezeu, că ei încă au fostu om cu păcate, ci pentru lucrurile lui cele vitejești, carile niminea din domni, nici mai nainte, nici după aceea, l-au ajunsu.

Grigore Ureche



Volumul de față îl înfățișează pe Ștefan cel Mare și Sfânt în postura de personaj al unor scrieri istorice vechi – *cronicile*. Sunt surse diverse ca tip și ca structură, redactate în spații geografice și în epoci diferite, dar la fel de importante ca valoare istorică.

Partea cea mai mare a volumului a fost destinată izvoarelor narrative românești și străine. Scopul a fost de a strânge un număr cât mai mare de izvoare, din care să reiasă figura domnului, cu toate luminile și umbrele ei.

Izvoarelor narrative li s-au alăturat și scrisorile, rapoartele, însemnările de călătorie.

Ultima secțiune a fost dedicată cuvintelor lui Ștefan cel Mare, așa cum se pot reconstrui ele din corespondență.

Volumul se încheie cu singura piesă de corespondență de familie ajunsă la noi: un fragment dintr-o scrisoare a domniței Olena, redactată la Moscova și adresată părintelui său: „Slăvitului și prin darul lui Dumnezeu fericitului și de Hristos iubitorului și de Dumnezeu blagoslovitului cu mare cinste, încununatului și în toate țările preamăritului, și singur stăpânitorului, iar pentru noi preadulcele și scumpului domn și dragului părinte, Ioan Ștefan voievod, din mila lui Dumnezeu domn

al Țării Moldovei, închinăciune adâncă și dragoste credincioasă și adevărată de la iubita fiică a Domniei [Voastre] și domnița Olena, mare cneaghină a Moscovei. Întru aceasta, scumpe și iubite domn al nostru și drag părinte, cerând mila lui Dumnezeu, am fost bucuroși până acum să auzim despre a Domniei Voastre viață și bună sănătate, pentru care noi, auzind despre viața și buna sănătate a Domniei Voastre, cu sârguință aducem laudă milostivului Dumnezeu și ne bucurăm din suflet, și întru aceea rămânem în mulțumire și vă ținem pe toți în cinste și tot astfel, scumpe domn și preadulce părinte al nostru, dau știre Domniei Voastre că doresc ca milostivul Dumnezeu și Preacinstita Maică a Domnului să vă aducă Domniei Voastre fericire...” (p. 362)

BISERICA. O LECȚIE DE ISTORIE. ȘTEFAN CEL MARE ȘI SFÂNT (1504-2004), SUCEAVA: MUȘATINII, 2004, 265 p.

Om bun, din vistieria cea bună a inimii sale, scoate cele bune, pe când omul rău, din vistieria cea rea a inimii lui, scoate cele rele. Căci din prisosul inimii grăiește gura lui.

Evangelia după Luca 6,45

Călăuziți de aceste învățături evanghelice, cronicarii și oamenii condeului au scris pagini nemuritoare despre Slăvitul Voievod Ștefan. O abordare a faptelor înălțătoare a Slăvitului Domn în acest studiu au dat distincții condeieri: Victor Brătulescu cu articolul „Ștefan cel Mare binecredincios domn și apărător al dreptei credințe”, Teodor Manolache cu „Ștefan cel Mare și viața religioasă din vremea sa”, Alexandru Boldur în „Biserica în timpul domniei lui Ștefan cel Mare”, Scarlat Porcescu în lucrarea „Locul Mănăstirii Putna în viața Bisericii Ortodoxe Române” ș. a.

Cele mai importante vetre de cultură și spiritualitate ale poporului român au fost fără îndoială mănăstirile și bisericile, de unde au pornit cele dintâi raze de lumină și scriere românească.



Opera de zidire a sfintelor locașuri a izvorât din marea dragoste a lui Ștefan cel Mare față de popor și din marea lui credință în Dumnezeu, care-l făceau de neînving în fața oștilor turcești și care îl păstrau curat și dârz în fața multor încercări papistășești. Toate cele 44 mănăstiri și biserici presărate pe tot cuprinsul Moldovei, au fost înălțate spre lauda Domnului și pentru pomenirea „drept măritorului și iubitorului de Hristos, lo Ștefan Voievod”, așa cum se intitula el. (p. 30)

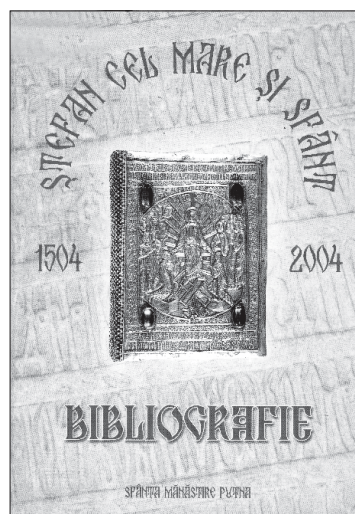
Așezămintele religioase prin esența lor, mănăstirile moldovenești au jucat sub domnia lui Ștefan cel Mare un rol multiplu. Prestate pe întreaga suprafață a Moldovei, ele au constituit prin însuși scopul pentru care au fost create, forța morală a statului și poporului moldovenesc.

Viziunea clară a viteazului voievod n-a scăpat din vedere rolul important al așezărilor monahale. Daniile și ajutoarele sale dovedesc grija ce o purta sfintelor mănăstiri. „S-a făcut afirmația că «opera de mare ctitor a lui Ștefan sintetizată de tradiție în cele 44 de mănăstiri, care i se atribuie, s-a desfășurat în cea mai mare parte în ultima etapă a domniei sale» dar documentele nu confirmă această afirmație. După calculul nostru, pe prima perioadă a domniei lui Ștefan cel Mare, 1457-1472, cad 43 de donațiuni și confirmări de posesiune, pe a doua perioadă 1473-1488, 27, iar pe a treia 1489-1504, abia 22”. (p. 99)

Obiceiul de a li se acorda privilegiul introdus de Petru Mușat și aplicat de Alexandru cel Bun și fii săi, Ilie, Ștefan, Petru și Bogdan al II-lea, nu numai că a fost respectat de Ștefan cel Mare, dar a fost chiar consacrat. Mănăstirile moldovenești n-au cunoscut o mai mare prosperitate economică și nici n-au atins un mai mare grad de putere politică și economică în tot cursul evului mediu, ca în domnia lui Ștefan cel Mare.

Dacă se face o retrospectivă asupra marelui domnitor moldovean, Ștefan cel Mare, se observă că întreaga sa viață s-a desfășurat sub semnul dragostei față de Biserică și neam, față de binele și prosperarea poporului. De la urcarea sa pe tron (1457), până în ultima clipă a vieții sale (1504), a stat tot timpul alături de poporul său, s-a avântat în mijlocul tuturor frământărilor pentru a rezolva cât mai repede problemele națiunii noastre.

BIBLIOGRAFIE: ȘTEFAN CEL MARE ȘI SFÂNT (1504-2004), SUCEAVA: MUȘATINII, 2004, 193 p.



Din câte mărturii se pot aduce pentru interesul stărnit în posteritate de vreun personaj istoric, bibliografia scrierilor ce i-au fost consacrate rămâne, desigur, cea mai grăitoare. Deopotrivă, ea poate să illustreze, într-un chip convingător, și legătura sufletească stabilită – și păstrată vie – între cei care sunt și cei care au fost.

Când se împlinește o jumătate de mileniu de la trecerea lui Ștefan Vodă la veșnicele locașuri, o bibliografie a scrierilor ce i-au fost închinete vine să dea seamă, în felul ei, despre ce a însemnat și înseamnă acest principe al Moldovei. Gândul celor care au alcătuit-o, cu multă trudă și osteneală, cu grijă și migală, exprimă evlavia și iubirea pe care obștea de azi a monahilor din Sfânta Mănăstire Putna le păstrează, ca o candelă nestinsă, marelui înaintaș.

Bibliografia de față sistematizează bogatul material bibliografic prin care este scoasă în evidență viața și personalitatea lui Ștefan cel Mare sub cele mai diverse aspecte.

Bibliografia include culegeri de documente istorice și cronici, studii monografice, articole științifice, studii și cercetări, lucrări literare, materiale iconografice privind originea, familia, activitatea pe multiple planuri a marelui voievod, publicații apărute în Republica Moldova, România și în alte țări, în limbile română, engleză, franceză, germană, rusă, poloneză, turcă, maghiară.

Materialele bibliografice sunt structurate în 11 compartimente: Izvoare diplomatice și inscripții; Izvoare narative; Lucrări despre biserică; Lucrări despre cultură; Lucrări de istorie economică și socială; Lucrări de istorie politică; Lucrări de literatură și folclor; Monografii, studii cu caracter general, comemorări; Lucrări despre

organizarea statului; Lucrări despre personalitatea lui Ștefan cel Mare și despre familia sa; Lucrări despre organizarea militară, războaie și lupte.

Pentru a facilita căutarea informației, cartea este înzestrată cu „Indice de autori”.

Oricâte se vor adăuga, însă, pentru a adânci această cunoaștere și a o îmbogăți cu nuanțe noi, imaginea marelui strămoș va rămâne aceea pe care o și avem azi în inimile noastre și pe care prezenta bibliografie o conturează monumental: **un suveran iubit de supușii săi, un om politic eminent, un mare căpitan, un om foarte curajos, înțelept, modest și profund religios.**

DOGARU IOAN. **ȘTEFAN CEL MARE ȘI SFÂNT ÎN MEDALISTICA ROMÂNEASCĂ (1871–2004): 500 DE ANI DE LA TRECEREA LUI ÎN VEȘNICIE 1504–2004**, ALEXANDRIA: CARTEA ORTODOXĂ, 2004, 128 p.



Și această carte, ca și multe altele care au apărut anume în acest an, și, bineînțeles, care au tangență cu viața distinsului domnitor, este închinată comemorării a 500 de ani de la trecerea sa în nemurire.

Volumul este scris în baza documentării minuțioase a col. (r) Ioan Dogaru, membru de onoare al Societății Numismatice Române și specialist în medalistică.

Lucrarea este divizată în două părți, ce sunt prefațate de un **Argument**, semnat de Galaction, Episcopul Alexandriei și Teleormanului, unde aduce un cuvânt de apreciere și recunoștință autorului pentru lucrare.

Având o valoare incontestabilă, cartea câștigă și prin existența celui de-al doilea cuvânt introductiv, numit **Dincolo de domn, un om** semnat de general-maior (r) Eugen Teodorescu. Acesta este mai extins ca volum și ne vorbește despre Domnul-Om și Omul-Domn, în prima sa parte și face referințe la autor și lucrare, în cea

de-a doua. Urmează capitolul **Scurt istoric**, care, începând cu faima pe care o avea domnitorul nostru, relatează despre organizarea activităților comemorative închinată voievodului și desfășurarea lor de-a lungul timpului. Capitolul următor trece nemijlocit la descrierea medaliilor, care îl reprezintă pe Ștefan și lucrurile care au avut tangență cu el, mănăstirile ctitorite etc. Deși succintă, informația descriptivă este exactă și completă. În partea întâi a cărții sunt descrise 54 de medalii cu anii de emisie între 1871 – 1987.

Partea a doua cuprinde descrierea medaliilor, 82 la număr, apărute mai recent, între anii 1988-2004. E de remarcat faptul că autorul a inclus în volumul său aproape toate medaliile existente ce au chipul lui Ștefan. Sunt menționate aici și decorațiile Bisericii Ortodoxe din Republica Moldova, instituite în anul 2003: Ordinul „Ștefan cel Mare și Sfânt”, gradul I și II și medaliile „Ștefan cel Mare și Sfânt”, acordate atât clerului, cât și mirenilor evlavioși. Capitolul următor este dedicat unei alte categorii de obiecte numismatice – insignele – intitulat „Insigne cu unifață și ac de prindere”. Cartea este însoțită de planșe color, care reprezintă toate medaliile, ordinele, insignele descrise.

Această muncă minuțioasă le va fi utilă și specialiștilor, și iubitorilor de istorie, și colecționarilor și va contribui la cunoașterea mai profundă a trecutului nostru glorios.

Am spicuit un mic fragment din lucrarea lui Ioan Dogaru.

„În București, Iași, Suceava, Botoșani, Putna, Voroneț, Bacău, Borzești, Ploiești, Craiova și în alte orașe și sate ale țării s-au organizat conferințe, spectacole artistice, alaiuri cu uniforme ale luptătorilor de pe timpul lui Ștefan cel Mare, serbări școlare și câmpenești, servicii religioase, întreaga suflare românească omagiind astfel figura luminoasă a marelui și viteazului domn al Moldovei. Pentru a se reda cât mai fidel costumele căpeteniilor epocii și frumusețea alaiurilor a fost angajat celebrul pictor Costin Petrescu. În București, în fruntea alaiului trebuia să fluture un steag prapor lucrat într-un atelier particular și stindardul cu Sfântul Gheorghe ostașul, dăruit de Ștefan cel Mare mănăstirii Zografului din Athos, unde se păstrează și astăzi. Asemănător alaiului din București, au fost organizate acțiuni și în orașele amintite mai sus, fapt ce a dat o strălucire fără seamăn comemorării a 400 de ani de la moartea lui Ștefan cel Mare (1504-1904).” (p. 17)

ȘIMANSCHI, LEON. **ȘTEFANIADA SAU CRONICA CELUI MARE ȘI SFÂNT: ÎN 47 DE EPISOADE**, BOTOȘANI: AXA, 2004, 288 p.

Cartea lui Leon Șimanschi va completa colecția, alcătuită din alte sute de cărți apărute în 2004, destinate să omagieze 500 de ani de la trecerea la cele veșnice a ilustrului nostru domnitor Ștefan cel Mare, la care s-a adăugat încă un calificativ distins – Sfânt. Lucrarea a fost prevăzută pentru două volume, numite părți, și 47 de episoade. Ne vom referi la volumul I, adică partea I, așa cum a fost numită de autor. Aceasta întrunește 28 de episoade, toate evenimentele fiind cuprinse între anii 1457-1486. Volumul începe cu o frumoasă poezie, dedicată, bineînțeles, lui Ștefan, plasată aici „în loc de motto” și numită *Neasemuitul*. Din versurile autorului am putea rezuma scopul muncii sale, al activităților de investigare, care au rezultat în cartea de față:

„N-am vrut să te înalț prin osanale,
Am vrut să te-nțeleg ca pe-o ființă...”

Urmează prefața, semnată, la fel, de autor, unde sunt descrise preocupările istoriografiei românești de a „descifra fenomenul ștefanian”, bibliografia referitoare la epoca marelui domn și la domnitorul însuși, însumând câteva mii de titluri.

Autorul însuși califică volumul de față drept unul aparent beletristic, de fapt transpune „într-un imaginar posibil viața Marelui Voievod”. În rezultatul studiului vieții, activității domnitorului, autorul ajunge la o concluzie inovatoare: apărarea libertății Țării Moldovei este indisolubil legată de apărarea ortodoxiei, implicit a răsăritului european, iar domnul Moldovei a fost „cel dintâi vizionar al unirii pământurilor românești”.

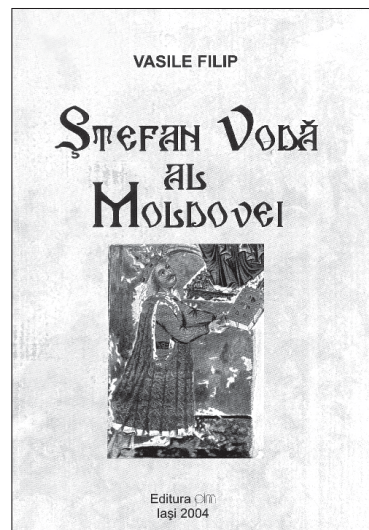
Oferim un mic fragment din volumul omagial în speranța că cititorul iubitor de neam și țară va lectura volumul în întregime.

„Când amurgul acelei neuitate zile de marți, 12 aprilie 1457, din Săptămâna Patimilor, îi consfințise ca urmare triumful, el nu s-a mulțumit numai cu uralele învingătorilor. A așteptat sosirea mitropolitului Theoctist și, pe câmpul de la Direptate, din apropiere, cu voința oștenilor ce-și măsuraseră cu o zi înainte vrednicia, a țăranilor din împrejurimi, a târgoveților ce vor fi însoțit alaiul sucevean, primi

să fie uns ca domn al românilor moldoveni și să poarte «schiptrul Țării Moldovei».

Obținerea unei astfel de garanții din partea unei adunări ce amintea consultarea de odinioară a poporului însuși se va dovedi, de altfel curând, mai mult decât salutară. Căci, urcând în forțul central al cetății de scaun și scrutând, de jur împrejur, orizontul strămoșesc, sufletul celui ce avea să rămână neîntrecut nu putea decât să sângereze odată cu rănile țării sale: două dintre cetățile de margine ale Moldovei înstrăinate; puterea armată a acesteia lăsată la dispoziția grupărilor politice ale marii boierimi; o țăranime asigurând rodul în grâne și vite al țării, dar ale cărei interese fundamentale nu erau luate în seamă de nimeni; meșteșugari și negustori îngroziți de posibilitatea permanentă a pierderii mărfurilor; în sfârșit, o domnie lipsită de autoritate și de mijloacele necesare impunerii deciziilor luate, iar rolul internațional al statului moldav, redus la cel al unui simplu pion de sacrificiu.” (p. 16-17)

FILIP, VASILE. **ȘTEFAN VODĂ AL MOLDOVEI**, IAȘI: PIM, 2004, 204 p.



O altă carte din seria celor jubiliare este *Ștefan Vodă al Moldovei*. Numărul imens al acestor cărți care îl au pe Ștefan ca protagonist niciodată nu este prea mare, chiar cei care îi studiază viața afirmând că ceea ce nu se știe, depășește ceea ce se știe și s-a scris până acum. De aici vine și dedicația autorului: „Orcice prinos de slăvire a Domnului Moldovei – Ștefan cel Mare și Sfânt – nu e niciodată îndestulător. De aceea dedic această carte de suflet memoriei Măriei Sale, cu ocazia împlinirii a 500 de ani de la trecerea sa în Eternitate”. Ca și pe mulți alți autori, personalitatea ilustrului domnitor l-a fascinat și pe Vasile Filip, această

pasiune rezultând într-o carte despre Ștefan cel Mare, figură, precum zice autorul, „istorică și legendară”. Ideea centrală a cărții a fost zugrăvirea, și prin text, și prin imagini, pe care le găsim aproape în fiecare pagină, a unui portret al domnitorului care a fost nu numai un războinic, ci și un abil diplomat, un cunoscător al realităților vremii sale, un ctitor de lăcașe sfinte, om de stat și strateg militar, iubitor de învățătură și cultură. Pânza literară a cărții este întretesută cu fire ale izvoarelor unor cronicari, istorici, scriitori, ale creațiilor populare. Lucrarea este dedicată mai mult tinerilor.

Aducem un mic fragment din carte cu îndemnul spre a lua cunoștință de conținutul integral al ei.

„La trup creștea nu creștea feciorul lui Bogdan și al Oltei, dar mintea i se zburătăcea văzând cu ochii. Sub fruntea crudană, de copil, mintea se cocea în înțelepciune și bună judecată. În scurt timp i s-a dus vestea de ogoitor al pricinilor ce se iscau vrând-nevrând printre prietenii lui de joacă. Încă de pe atunci se înfiripau mici istorioare, care îl aveau în miezul lor pe Ștefan al lui Bogdan și al Oltei. Încolțeau chiar legende, care mai târziu au însoțit faptele adevărate ale celui ce avea să devină strălucită personalitate istorică a neamului românesc, legende luate deseori ca adevăruri. Se contura un portret strălucitor al bondocelului cu priviri săgetătoare, cu braț iute ca săgeata și greu ca buzduganul, cu o minte mai tăioasă decât paloșul.” (p. 85-86)

SFÂNTUL VOIEVOD ȘTEFAN CEL MARE ÎN CETATEA BASARABILOR: 500 DE ANI DE LA TRECEREA ÎN ETERNITATE, CURTEA DE ARGEȘ: EDITURA DACPRESS, 2004, 150 p.

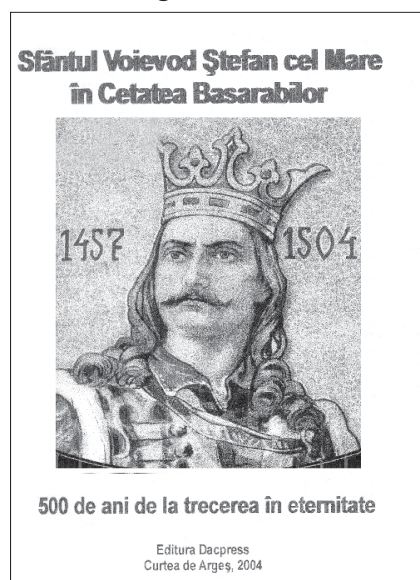
După cum ne vorbește și anul apariției cărții, și, în mod explicit, subtitlul, este și această trudă închinată comemorării a 500 de ani de la trecerea în eternitate a domnitorului. Volumul face parte din colecția *Oameni și fapte*, apariția sa fiind datorată Societății pentru Învățătura Poporului Român, Editurii Dacpress. Lucrările pentru întocmirea cărții și răspândirea literaturii au fost însoțite de binecuvântarea Prea Sfințitului părinte Calinic, episcop al Argeșului și Muscelului.

Volumul este nu doar binecuvântat, ci însoțit și de trei articole, semnate de PS Calinic. Două dintre acestea: **Cuvânt înainte și Împăratul românimii și al Europei!** alcătuiesc partea introductivă a cărții. Cel de-al treilea – **Testamen-**

tu lui Ștefan cel Mare – formează un capitol al cărții. Conținutul lucrării este expus în ordinea cronologică a faptelor, fiecare articol avându-și autorul său: persoane laice – profesori, învățător, general de brigadă, inginer și oameni ai bisericii – PS Calinic, preoți, diacon. Autorii vorbesc despre noi aspecte ale vieții lui Ștefan și ale evenimentelor prin care a trecut domnitorul, despre politica internă a țării, calitatea lui de a fi un strălucit diplomat și comandant de oști, despre relațiile cu Matei Corvin, cele româno-polone, relațiile cu Veneția și cele din familie etc.

Meritul lui Ștefan care a dat imbolduri pentru atâtea și atâtea cercetări, căutări, descrieri este incontestabil, un motiv fiind enunțat de PS Calinic: *„Ștefan Vodă și-a câștigat un nume și supranume, prin credința sa fermă în Dumnezeu și prin cuvântul de onoare dat și respectat cu sfințenie”*.

Întă un mic fragment din această carte.



„Ștefan cel Mare, ca, de altfel, și ceilalți voievozi, a avut permanent conștiința unității etnice a tuturor statelor feudale românești.

În scrisoarea din 8 mai 1477 prezentată senatului venețian de solul Moldovei, Ioan Țamblac, vorbind despre țara românească de la sud de Carpați, o numește «cealaltă țară românească» («l'altra Vlachia»). Cronică oficială de la curtea lui Ștefan cel Mare scrisă din porunca voievodului folosește pentru statul de la sud de Carpați denumirea de «Țara Muntenescă». Refuzul de a o numi «Țara Românească» se explică prin conștiința apartenenței Moldovei unității etnice românești, căci denumind o altă țară ca fiind românească, părea a se exclude din acea unitate etnică”. (Prof. Gherghina Mihăescu, p. 64)

URSU IOAN. **ȘTEFAN CEL MARE**, BUCUREȘTI: FUNDAȚIA CULTURALĂ "GHEORGHE MARIN SPETEANU", 2004, 500 p.

"Ștefan cel Mare", monografia profesorului Ioan Ursu, publicată pentru prima dată în 1925 și apărută acum în ediție adăugată și corectată la Fundația Culturală "Gheorghe Marin Speteanu", îi vizează atât pe studenți și cercetători, cât și pe toți cei care vor să afle mai multe despre faptele glorioase ale strămoșilor, despre "spiritul lor de sacrificiu pentru patrie". Speranța autorului era ca acestea să trezească sentimente nobile și patriotismul "care au dispărut astăzi la o bună parte din compatrioții noștri".

În prefața scrisă în 6 martie 1925 Ioan Ursu precizează că în elaborarea lucrării a folosit "metoda inaugurării în cursurile mele", ceea ce înseamnă că a refăcut istoria epocii lui Ștefan cel Mare doar pe baza documentelor contemporane – cronicile "nu pot servi ca element de construcție istorică, decât dacă sunt contemporane și inspiră încredere absolută". Orice alte cronici, din alte timpuri, din alte țări, pot fi luate în considerare doar dacă faptele sunt certificate de documente.

După cum observă și istoricul Sergiu Iosipescu în postfața la prezenta ediție, pentru a înțelege corect demersul său științific – anunțat, de altfel, atât de clar în prefața lucrării – trebuie să ținem cont de structura intelectual-morală și mediul cultural-științific în care s-a format istoricul Ioan Ursu.

Sumarul monografiei respectă secțiunile istoriografiei didactice despre epoca lui Ștefan cel Mare: I. Luptele pentru ocuparea și consolidarea tronului; II. Luptele pentru emanciparea Moldovei de tributul turcesc; III. Luptele cu polonezii; IV. Noi încercări de emancipare a Moldovei de tributul turcesc; V. Relații încordate cu Polonia VI. Colaboratorii; VII. Concepția de Stat; VIII. Oastea; IX. Țara; X. Familia; XI. Personalitatea.

Chiar simpla parcurgere "în diagonală" a "Tablei de materii" a textului poate recompune tabloul, jalonat, al celor aproape 50 de ani de domnie a lui Ștefan cel Mare, retrăind astfel suferințele și coborâșurile unui ev mediu românesc dramatic:

✓ victoriile de la Chilia (1465) și Baia (1467), dar mai ales episodul decapitării lui Petru Aron sunt cele mai importante evenimente din domnia lui Ștefan, ele au contribuit „la ridicarea prestigiului lui Ștefan și la concentrarea energiilor în jurul său” (p. 57), în primii ani de domnie;

✓ luptele duse de armata lui Ștefan cel Mare pentru emanciparea Moldovei de tributul

turcesc în deceniile 7-9, începând cu atacul Brăilei (1470), care avea drept scop scoaterea Munteniei de sub jugul turcesc, și terminând cu momentul în care Moldova este nevoită să reia plata tributului către turci (1492), s-au desfășurat pe fondul lipsei de lealitate pe care o dovedesc regii Poloniei și Ungariei; odată cu pierderea Chiliei și Cetății Albe (1484) – cea mai mare lovitură economică și strategică dată Moldovei – Ștefan rămâne izolat împotriva turcilor. „Victoria de la Scheia a fost ultima verigă din lungul lanț al luptelor de neatarnare ale eroicului Domn. Ea formează în același timp punctul de demarcare al unui proces sufletesc al marelui Domn, în sufletul căruia a început să încolțească ideea unei politici de înțelegere cu puternicii săi inamici. [...] Împrejurările politice și în special atitudinea polonilor au contribuit în mod hotărâtor la această schimbare” (p. 179). „Venețienii, Papa, regele Matiaș, regele Cazimir rând pe rând au depus armele și au căzut la înțelegere cu teribili stăpâni ai Mării Negre. Eroul nostru rămăsese cel din urmă cu sabia scoasă, singurul pion al creștinătății”. (p.185)

✓ istoria în mai multe episoade a luptei cu polonii, care a culminat cu bătălia de la Codrîi Cosminului (1497) unde contingentul Cavalerilor Teutoni și floarea nobilimii polone au fost decimate de armata moldovenească, l-a impus pe Ștefan, "vulpea șireată" cum îi spuneau polonezii. "Prin bravura, disprețul de moarte și abilitatea politică excepțională, Ștefan s-a impus fraților Jagelloni în așa măsură, că aceștia s-au văzut siliți să-l primească în combinația unei coaliții cu clauzele cele mai favorabile pentru Moldova." (p. 234)

Ștefan cel Mare moare în 2 iulie 1504. Capitolul XI (Personalitatea) vorbește despre talentul militar și vitejia, puterea de muncă și sacrificiu, talentul diplomatic, simțul realității, mândria și demnitatea, iuțeala în acțiune, sentimentul religios, cunoașterea oamenilor, voința de fier care l-au caracterizat pe marele voievod. Ioan Ursu citează mai mulți croniciari și diplomați care au făcut un portret al domnitorului român. Deși aflat în tabăra adversă, medicul regelui Albert al Poloniei, rămas celebru pentru spiritul său obiectiv, scria: „O! Bărbat glorios și victorios care ai biruit pe toți regii vecini. O! Om fericit, căruia soarta i-a hărăzit cu multă dărnicie toate darurile.” (p. 408)

Monografia "Ștefan cel Mare" conține informații importante despre colaboratorii și consilierii voievodului, despre scara ierarhică administrativă și judecătorească a Moldovei epocii lui Ștefan, despre veniturile și despre familia Domnului, despre stările sociale, componența oastei, strategia

de luptă și cetățile de apărare, despre comerț și căile comerciale, bisericile și mănăstirile ridicate de Ștefan și despre cărțile pe care le donează acestor lăcașuri de cult.

Lucrarea lui Ioan Ursu rămâne, la 80 de ani de la apariție, un reper istoriografic important, ea beneficiind de o bibliografie impresionantă – izvoare diplomatice, epigrafice și narative polone, italiene, bizantine, izvoare papale și ale ordinelor călugărești, prusiene, ungare, otomane ș.a. pe lângă lucrările fundamentale ale lui Ioan Bogdan, Iorga, Hasdeu sau Hurmuzaki.

După cum aflăm și din Nota asupra ediției întocmită de Viorel Gh. Speteanu, editorii au procedat la actualizarea și la corectarea bibliografiei lucrării, adăugând și un capitol de Adnotări și întregiri, care reflectă stadiul actual al cercetărilor asupra epocii lui Ștefan cel Mare. Prefața intitulată „Ioan Ursu și opera”, care aduce informații importante despre familia, dar și despre perioada formării intelectual-științifice a istoricului, poartă semnătura Ioanei Ursu.

RÂPĂ-BUICLIU, DAN. **ȘTEFAN CEL MARE ȘI SFÂNT. 1504-2004. POLIPTIC ISTORIC.** GALAȚI: ISTROS, 2004, 276 p.

Gândită ca un *poliptic istoric*, cartea lui Dan Râpă-Buicliu despre Ștefan cel Mare face dovada unei bogate documentări iconografice, în afară de cea a izvoarelor diplomatice, epigrafice și narative. De altfel, primul capitol, intitulat „Societatea Europeană și Moldova” cuprinde exclusiv “documente vizuale”: fotocopii ale unei hărți a Europei secolului XV și ale unor gravuri înfățișând câteva dintre cele mai importante orașe europene, reprezentări plastice ale lui Ștefan cel Mare, ale Doamnelor Sale (Maria Voichița, Evdochia de Kiev) și ale demnitarilor moldoveni etc.

Autorul face o sinteză care cuprinde cele mai importante date despre „Familia” și **Domnia lui Ștefan cel Mare**. Ștefan cel Mare a manifestat „în toată perioada domniei sale un adevărat spirit de voievod al unei țări libere, creștin și doar cu frică de Dumnezeu, nicidecum un «fidel» supus al vreunei Coroane suzerane [...] și netemător față de «puterea militară» sau aureola vreunui «Cuceritor»; el a cultivat mistica puterii proprii, considerându-se un creștin «ales al Domnului».” (p. 20). În sprijinul informațiilor oferite, istoricul Dan Râpă-Buicliu include aici câteva fotocopii ale unor portrete reprezentându-l pe Ștefan cel Mare, pe doamnele sale sau pe Bogdan II „cel Orb”, ale Pomelnicului de la Bistrița

al domnilor Țării Moldovei (1407-1552), precum și genealogia Mușatinilor (Bogdăneștilor).

Tot exclusiv iconografice sunt și capitolele „**Contemporanii**” (care alătură portretele lui Iancu de Hunedoara, Vlad Țepeș, Laiotă Basarab, Cazimir Jagiello, Matei Corvin, Sultanul Mehmed II „Cuceritorul”, Sultanul Baiazid, Ivan III, Vasco da Gama sau Cristofor Columb), și „**Oastea**”, care oferă fotocopii ce înfățișează Cetatea Albă, Cetățile Sucevei, ostași occidentali, tipuri de arme și armament, scene de bătălii, corăbii de luptă occidentale și moldovenești, steaguri militare, harta Țărilor Române în timpul lui Iancu de Hunedoara, Vlad Țepeș și Ștefan cel Mare etc.

Politica externă dusă de Ștefan cel Mare cu cele trei mari puteri – Imperiul Otoman, Polonia și Ungaria – s-a caracterizat printr-o „deosebită abilitate diplomatică”. Capitolul oferă un corpus de acte ale Cancelariei Domnești – tratate și scrisori diplomatice, acte omagiale, privilegii comerciale, precum și fotocopii ale unor acte omagiale și de vasalitate, ale scrisorilor Papei Sixt al IV-lea către Ștefan cel Mare, ale Tratatului de pace și de alianță încheiat cu Regele Ioan Albert etc.

Cel mai amplu capitol este cel intitulat „**Informații istorice privind domnia și personalitatea lui Ștefan [III] cel Mare și Sfânt Voievod, fiul lui Bogdan Voievod**” care redă extrase din cronicile istorice românești moldovenești și muntene din secolele XV-XVIII (“Letopisețul anonim al Moldovei”; “Letopisețul Țării Moldovei” de Grigore Ureche; „Letopisețul Țării Moldovei” de Miron Costin; „Istoria domniilor Țării Românești” de Radu Popescu; izvoare istorice străine (cronici poloneze, cronici ungurești, cronici turcești, cronici germane, cronici rusești, cronici bizantine ș.a.)

Capitolul „**Moștenirea cultural-istorică a epocii lui Ștefan cel Mare**” cuprinde un inventar al stemelor și sigiliilor de domnie; al steagurilor militare; al bisericilor ctitorite de domnitor în Moldova, Țara Românească, Transilvania și Muntenia Athos, precum și al celor ctitorite de mari boieri; al cetăților și curților ridicate sau redimensionate, al podurilor, al manuscriselor religioase, iconografiei religioase, argintăriei și sculpturii, clopotelor, armamentului, broderiilor și țesăturilor, manuscriselor istorice, juridice, literare, muzicale din timpul lui Ștefan cel Mare.

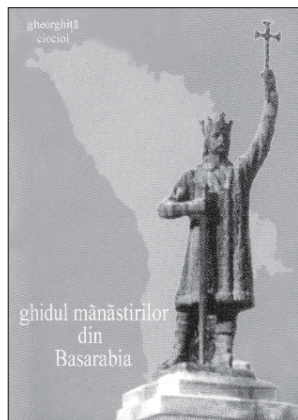
Autorul alege să trateze într-un capitol separat – ultimul – problema „**Iconografiile voievodale**”, în care oferă referințe bibliografice privind proveniența și împrejurările în care au fost executate portretele, precum și descrieri minuțioase ale heraldicii acestora.

CIOCIOI, GHEORGHÎĂ. **GHIDUL MĂNĂȘTIRILOR DIN BASARABIA**, BUCUREȘTI: ARCA ÎNVIERII, 2004, 78 p.

Ghidul de față nu pretinde a fi o analiză științifică, un studiu istoric privind mănăstirile basarabene, ci este mai curând o invitație la o călătorie în timp și în spațiu, pentru a păși pe urmele celor care au înălțat adevărate cetăți ale sufletului, punând pietre de temelie ale culturii naționale, ale devenirii noastre.

Lucrarea ne familiarizează cu atmosfera celor 45 de mănăstiri basarabene și este o chemare la drumeție, fie doar cu inima și cu sufletul (dacă nu ați avut posibilitatea de a le vizita), pentru a le cunoaște și a le admira, pentru a aprecia râvna și strădania meșterilor care le-au izvodit, care le-au ridicat și le-au ocrotit sau le-au reînălțat din neînființare.

Deși închise aproape în totalitate în perioada sovietică – mai puțin mănăstirea Japca, care se pare că a avut un regim special – lăcașurile de cult din Basarabia au renăscut în ultimii ani, pentru rugăciunile sfinților și nevoitorilor care s-au ostenit în ele. Originea unora se pierde în negura istoriei, precum Țipova, Saharna ori Japca. Altele sunt întemeiate în epoca de glorie a Moldovei, ca Vărzăreștii și Căpriana, iar câteva sunt înființate recent.



În carte este prezentată istoria pe scurt a acestor mănăstiri, locurile pitorești în care sunt așezate, locuri mai ferite, în desișul codrilor, odinioară, de nepătruns – cetatea naturală a Moldovei – pe malurile stâncoase ale bătrânului Nistru și ale Răutului; odoarele și sfintele moaște pe care le adăpostesc, spre îndemn și călăuză pelerinului doritor să cunoască mai bine aceste vetre de viață duhovnicească.

Ghidul ne dă posibilitatea să poposim la mănăstirile Bocancea, Căpriana, Condrița, Curchi, Frumoasa, Hâncu, Hârjăuca, Japca, Tabăra, Țipova ș.a.

Poposim la mănăstirea Hârbovăț (mănăstire de călugări, 20 viețuitori).

“Hram: Adormirea Maicii Domnului

Stareț: Serafim Gonciar

Adresa: sat. Hârboveț, com. Onișcani, jud. Ungheni

Așezare: la aprox. 50 km NV de Chișinău sau la 18 km de Călărași.

Mănăstirea datează din secolul al XVII-lea, fiind întemeiată, se pare, de niște călugări din părțile Podoliei, aflați în bejanie din pricina Uniunii. În anul 1730, boierul Constantin Cartuz înnoiește mănăstirea. Din pricina turcilor și a tătarilor, ea are de suferit până în 1812, fiind de trei ori incendiată. În 1816 monahul Serapion (în lume Ștefan Lupu) construiește catedrala Adormirii Maicii Domnului. Biserica cu hramul Pogorârea Sfântului Duh a fost ridicată în anul 1870, prin eforturile obștii mănăstirii.

În anul 1954 lăcașul avea în jur de 120 de călugări. În 1962, este devastată de miliție și armată; cărțile, icoanele și multe obiecte bisericești sunt arse pe un câmp din apropiere. Aici se înființează o școală de copii cu handicap. Biserica Pogorârii Sfântului Duh ajunge să fie folosită ca grajd pentru animale.

În 1992 se reînființează mănăstirea.

Sfinte moaște: părțile din moaștele Sfinților Pantelimon, Varvara și ale altor câțiva sfinți.

Icoane făcătoare de minuni: În biserica Pogorârii Sfântului Duh se afla cea mai cunoscută icoană făcătoare de minuni din Basarabia, Maica Domnului «Gârbovita», îmbrăcată în aur și împodobită cu pietre prețioase. Icoana a fost dăruită în anul 1790 de soția ori mama colonelului rus Nicolae Albaduiev. Timp de câte o jumătate de an (1 octombrie – 23 aprilie) icoana se află la Chișinău, în catedrala Nașterii Maicii Domnului, iar în celelalte luni revine în mănăstire. Icoana atrage mulți pelerini și bolnavi, fiind ajutătoare tuturor celor care se roagă cu credință.” (p. 40-42)

Mănăstirea Țipova
(mănăstire de călugări, 9 viețuitori)

“Hram: Adormirea Măicii Domnului

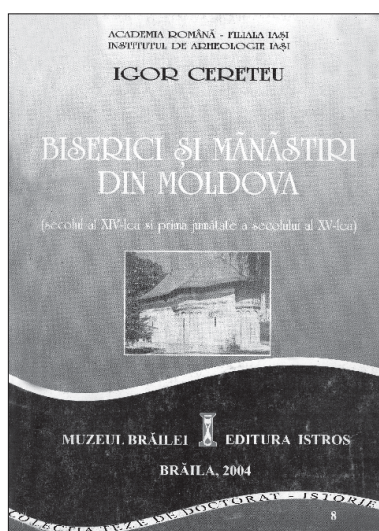
Stareț: ieromonah Policarp Bânzar

Adresa: sat. Țipova, com. Horodiște, jud. Orhei

Așezare: lângă satul Țipova, la 75 km de Orhei sau la 40 km de Chișinău, pe malul drept al Nistrului

Este una dintre cele mai frumoase din Basarabia. Este situată deasupra Nistrului și cuprinde trei complexe mănăstirești săpate în stâncă. Primul ansamblu este alcătuit din câteva chilii și o biserică cu hramul Înălțarea Sfintei Cruci și datează din perioada secolelor XI-XII. Biserica Sfântul Nicolae a fost centrul celui de-al doilea complex mănăstiresc, întemeiat în veacul al XIV-lea. Cea mai mare aglomerare de chilii se află în jurul bisericii Adormirii Maicii Domnului, datată din secolele XVI-XVIII. La începutul sec. al XIX-lea acest ansamblu din urmă încă funcționa ca schit, iar în 1842 se desființează. În anul 1828, pe deal, deasupra complexelor rupestre s-a înălțat biserica schitului, care redevine în 1919 mănăstire. Până atunci, schitul s-a aflat sub administrarea mănăstirii Saharna...” (p. 68-70)

CERETEU, IGOR. **BISERICI ȘI MĂNĂSTIRI DIN MOLDOVA (SECOLUL AL XIV-LEA ȘI PRIMA JUMĂTATE A SECOLULUI AL XV-LEA)**, BRAILA: EDITURA ISTROS, 2004, 168 p.



La toate popoarele din evul mediu lăcașul închinat divinității a reprezentat construcția ce a evidențiat valențele supreme ale creativității umane, însumând deopotrivă cunoștințe tehnice și disponibilități pentru latura estetică, exteriorizate însă potrivit respectului profund față de tradiții. Aceleași caracteristici le regăsim proiectate în chip fresc și în arhitectura ecleziastică din spațiul românesc.

În lucrarea de față, sub aspect geografic, a fost supus cercetărilor întreg teritoriu al Moldovei istorice.

Împărțită în mai multe capitole, succedate de un “palier” concluziv și o bogată ilustrație, cartea, într-o secvență incipientă a sa evocă izvoarele și istoriografia problemei, enumerându-se un lung șir de istorici, care au fost atrași de arhitectura de cult a Moldovei medievale.

Un capitol al volumului urmărește componentele principale ale vieții bisericești moldovenești.

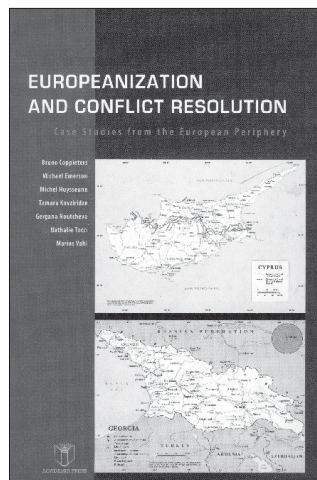
Partea cea mai extinsă din lucrare este dedicată prezentării și analizei detaliate a tuturor bisericilor – din lemn și din piatră – cunoscute în spațiul românesc est-carpatic. Autorul distinge mai multe categorii de lăcașe: în elevație, în ruine sau numai în fundații. În cadrul celei dintâi categorii au fost incluse doar monumentele de la Rădăuți și Siret; în cea de-a doua – bisericile vechi de la Moldovița și Humor și biserica romano-catolică de la Baia, iar în cea de-a treia – un număr mai mare de lăcașuri, între care cele de la Cetatea Albă, Căpriana, Orheiul Vechi, Vărzărești etc., prezentând nu numai trăsăturile comune, ci și particularități distincte.

Să poposim împreună cu autorul cărții la Mănăstirea Vărzărești (județul Ungheni), care “este primul lăcaș de cult atestat documentar în spațiul pruto-nistrean. Hrisovul în care este menționată această mănăstire datează din 25 aprilie 1420. Prin acesta Alexandru cel Bun dăruia vornicului Oana un șir de sate din Moldova de răsărit, mănăstirea Vărzărești fiind menționată în calitate de hotar. În prezent, în Moldova de răsărit există câteva localități purtând acest nume. Mai adecvată pentru hotărnicia din acest document ar fi localitatea Vărzărești din actualul raion Nisporeni, unde există o mănăstire.

Sondajele arheologice întreprinse în vara anului 1993 în perimetrul acestei mănăstiri au permis dezvelirea fundației unei biserici construite abia în 1770 de către preotul C. Măcărescu. Monumentul actual a fost zidit în 1864 cu unele restaurări la 1906. Lipsesc materialele arheologice ce ar confirma existența unei locuiri anterioare secolului al XVIII-lea în preajma mănăstirii.

Așadar, nu există decât două posibilități: sau acest lăcaș a fost construit din lemn și urmele lui vor putea fi identificate cu dificultate sau amplasarea lui ar fi fost în altă parte, fiind ulterior transferat pe locul unde se află în prezent.” (p. 80)

EUROPEANIZATION AND CONFLICT RESOLUTION: CASE STUDIES THE EUROPEAN PERIPHERY, GENT: ACADEMIA PRESS, 2004, 258 p.



La Gent a apărut o carte privind problemele de natură politică ale țărilor de la periferia Europei. Este vorba despre Cipru, Serbia, Muntenegru, Republica Moldova, Georgia, Abhazia. Informațiile se referă la istoricul problemelor stringente cu care se confruntă, conflictele majore, soluții, impactul europenizării asupra conflictelor țării respective, acestea formând nucleul problematicii fiecărei țări, la care se adaugă probleme individuale ale țării.

Cartea este structurată în șase capitole. Acestea sunt precedate de o introducere. Capitolul întâi tratează probleme generale, fără referiri la o țară concretă: este vorba despre Uniunea Europeană, europenizare, conflicte secesioniste, concepte și teorii. Capitolul doi este consacrat Ciprului, vorba fiind despre conflictul istoric din perioada 1930-1974, evoluția conflictului din 1974, impactul europenizării asupra conflictelor cipriote. Capitolul trei, dedicat Serbiei și Muntenegrului, se referă la problema creării Republicii Federale Iugoslavia, istoricul ei, soluțiile, încadrarea în europenizare, discuții finale despre posibilele rezultate. Următorul capitol, patru, este dedicat Republicii Moldova, care a fost prezentată de Marius Vahl și Michael Emerson. Autorii s-au referit la următoarele aspecte: istoria Moldovei, istoricul conflictelor recente, tentative de soluții, noul guvern comunist, propunerea în 2002 la Kiev de a crea o federație, memorandumul Kozak, dezvoltarea relațiilor UE – Moldova. Conflictul abhaz este analizat în capitolul cinci. Aici sunt expuse așa teme cum ar fi: conflicte

istorice, conflicte recente, soluții, acțiuni politice în vederea soluționării acestora, venind atât din țară, cât și din exterior, rolul UE în politica țării, în special în rezolvarea conflictelor cu care ea se confruntă. Ultimul capitol, șase, e conceput ca o generalizare pentru întregul volum și include elementele asemănătoare în problemele, conflictele cu care se confruntă țările nominalizate, rolul UE în soluționarea sau medierea acestora.

Cartea va fi utilă pentru toți cei interesați de problemele politice de stringentă actualitate din țară și din exterior. Pentru ilustrare, prezentăm un fragment din lucrare.

„The Moldovan government had provided Transnistrian authorities with legal customs stamps for Transnistrian exports since 1996. But on 1 September 2001, the Moldovan government introduced new customs stamps, ostensibly as a consequence of Moldova’s entry into the WTO in May. Although Transnistrian companies were to be given a waiver on paying any fees, they would need to register with the Moldovan customs authorities. In order to control trade across the Transnistrian-Ukrainian border, Moldova requested permission to deploy joint customs and border control on Ukrainian territory, which Ukraine subsequently did not agree to. The Transnistrian leadership complained vehemently against these actions by Chisinau, describing them as «economic blockade» representing a breach of the 1996 agreement”. (p. 168-169)

BON, AGNÈS. **MOLDAVIE 2003: A RECULONS VERS LE FÈDÈRALISME // LE COURIER DES PAYS DE L’EST**, PARIS, 2004, ian.-febr., nr. 1041.

Două dintre revistele cu titlul “Le courier des pays de l’Est” ne-au fost oferite foarte amabil de doamna Natalia Tihon, directoarea bibliotecii de la Alianța Franceză, fapt pentru care îi mulțumim. Revista pariziană, pe lângă informațiile referitoare la celelalte țări din Est, oferă spațiu și țării noastre, semn că e remarcată, chiar dacă are să depășească multe dificultăți de tot genul. Autoarea consemnează realitățile Republicii Moldova făcând un bilanț al politicii interne a țării pentru anul 2003. Astfel, abordează teme precum: consolidarea puterii Partidului Comunist, conflictul transnistrean, memorandumul Kozak, situația economică. În partea a doua a articolului este vorba despre relațiile economice dintre Franța și Moldova.

Bon Agnès a pornit de la faptul că în anul 2003 viața politică și relațiile exterioare ale Moldovei au fost dominate de problema transnistreană. În planul politicii interne, opoziția a reușit să mobilizeze o parte a populației contra proiectelor de federalizare. În plan economic, creșterea economiei maschează lacunele existente în structura acesteia, în reforme și privatizare.

Expunem un fragment din ediția pariziană.

„Le 10 février 2003, pour sortir de l'impasse, le Président moldave propose d'inverser les étapes: les deux parties devront s'atteler conjointement à la rédaction d'une nouvelle Constitution sur la base d'un modèle fédéral. Le scénario envisagé, qualifié d'initiative Voronine, comprend cinq étapes: designation par le Parlement moldave et le Soviet supreme de Transnistrie de deux groupes d'experts qui disposeront de six mois pour élaborer un texte, examen dudit texte par des experts internationaux et débat national, referendum dans les deux entités territoriales et, en cas d'approbation du projet, élections présidentielle et législatives”. (p. 82)

LYNCH, DOV. **MOLDAVIE: LABORATOIRE DE LA NOUVELLE STRATÉGIE EUROPÉENNE** // LE COURIER DES PAYS DE L'EST, 2004, mart.-apr., nr. 1042.

Și în acest număr al ediției pariziene, destinată studierii situației țărilor din Est, găsim un articol despre Republica Moldova.

Informația oferită, în conformitate cu profilul revistei, este de ordin politic, fiind vorba despre integrarea europeană, spre care tinde și țara noastră. Articolul este împărțit în câteva paragrafe în care se vorbește despre noile strategii europene, succesele Moldovei înregistrate pentru aderarea la UE, conceptul de Europă largită etc.

Autorul vorbește despre faptul că Moldova a avut o perioadă de pseudoindiferență. În ultimul timp însă ea este obiectul spre care se concentrează atenția. Dintr-o țară uitată, aflată la periferia UE, Republica Moldova a devenit subiectul dezbaterilor de la Bruxelles, în vederea stabilirii unor noi hotare, ea situându-se nu în afara acestora, ci în cadrul lor. Există o problemă care stopează această perspectivă: retragerea forțelor ruse din Moldova. Țara noastră e primul câmp de experiment al conceptului de Europă largită. Deși președintele și parlamentul sunt comuniști care privesc mai mult prin prisma Moscovei, țara

e văzută din perspectiva integrării în Uniune. Conflictul totuși nu va putea fi soluționat atâta timp cât Moscova își va ține trupele în Transnistria. Pornind de la aceste realități, sunt expuse problemele, faptele, încercările de aplanare ale conflictelor.

„En 2003, l'Union s'est également attaquée au dossier de la frontière entre la Moldavie et l'Ukraine. Question épineuse, car cette frontière, dont la plus grande partie se trouve sous le contrôle des séparatistes, pose des problèmes majeurs à Chisinau. En septembre 2001, le gouvernement de Vladimir Voronin décide de faire obstacle au commerce des séparatistes avec l'Ukraine, qui se servent des timbres fiscaux moldaves depuis 1996, en créant de nouveaux timbres, auxquels n'auront accès les compagnies de Transnistrie qu'à la stricte condition d'avoir été enregistrées sur la rive droite du Dniestr et d'avoir payé leurs impôts. Cependant, l'Ukraine a continué d'accepter les timbres de 1996 dans le commerce avec Tiraspol. Véritable poumon pour les séparatistes, la frontière Transnistrie – Ukraine reste donc un lieu de passage continuuel de marchandises, de façon le plus souvent illégale, et qui ne procure aucun revenu à Chisinau”. (p. 42)

10 ANI DE LA STABILIREA RELAȚIILOR DIPLOMATICE ÎNTRE REPUBLICA POPULARĂ CHINEZĂ ȘI REPUBLICA MOLDOVA: 1992-2002, s.l., ș. a., 60 p.

Cartea dată a fost oferită foarte amabil de ambasadorul extraordinar și plenipotențiar al Republicii Populare Chineze dl Wang Jinqing.

La 30 ianuarie 1992 China și Moldova au stabilit relații diplomatice, deschizând o pagină nouă a relațiilor de prietenie și colaborare dintre cele două țări. În acești ani în relațiile moldo-chineze s-a înregistrat un progres stabil, fiind atinse înțelegeri importante cu privire la suveranitatea statului, integritatea teritorială, s-au definit și s-au trasat direcțiile prioritare în domeniile politic, economic și umanitar, fiind creată baza juridică bilaterală, extinsă și aprofundată colaborarea multilaterală.

Cartea este structurată în două părți. Partea I – cuprinde mesaje de felicitare cu ocazia celei de-a 10-a aniversări a stabilirii relațiilor diplomatice între Republica Populară Chineză și Republica Moldova adresate președinților Jiang Zemin și Vladimir Voronin, președintelui

Parlamentului Eugenia Ostapciuc și președintelui Comitetului Permanent al Adunării Naționale a Reprezentanților Poporului din RP Chineză dl Li Peng; mesaje reciproce de felicitare între miniștrii afacerilor externe Tang Jiaxuan și Nicolae Dudău.

Partea a II-a cuprinde așa materiale importante cum ar fi:

- * Comunicat comun cu privire la stabilirea relațiilor diplomatice între Republica Populară Chineză și Republica Moldova (30.01.1992);
- * Comunicat comun al Republicii Populare Chineze și Republicii Moldova (07.11.1992);
- * Declarația comună a Republicii Populare Chineze și Republicii Moldova cu privire la consolidarea în continuare a colaborării multilaterale în secolul XXI (07.06.2000);
- * Declarația comună a Republicii Populare Chineze și Republicii Moldova (20.06.2001);
- * Tabelul documentelor semnate între Republica Populară Chineză și Republica Moldova în perioada 1992-2002.

Prezentăm materialele „Comunicatului comun cu privire la stabilirea relațiilor diplomatice între Republica Populară Chineză și Republica Moldova”: *„În conformitate cu interesele și aspirațiile popoarelor celor două țări, Guvernul Republicii Populare Chineze și Guvernul Republicii Moldova, au decis să stabilească relații diplomatice la nivel de ambasadori cu începere din 30 ianuarie 1992.*

Guvernele celor două țări au căzut de comun acord să dezvolte relații de prietenie și de colaborare între ambele state pe baza principiilor respectării reciproce a suveranității și integrității teritoriale, neagresiunii, neamestecului uneia din părți în problemele interne ale celeilalte părți, egalității în drepturi și avantajului reciproc, precum și al coexistenței pașnice.

Guvernul Republicii Moldova recunoaște că Guvernul Republicii Populare Chineze este singurul guvern legitim al Chinei, că Taiwanul constituie o parte inalienabilă a teritoriului Chinei. Guvernul Republicii Moldova confirmă că el nu va stabili cu Taiwanul niciun fel de relații oficiale.

Guvernul Republicii Populare Chineze susține eforturile Guvernului Republicii Moldova, orientate spre apărarea independenței naționale, dezvoltarea economiei și statutului de membru cu drepturi depline al comunității mondiale.

Guvernele ambelor țări au convenit că pe baza principiilor egalității și avantajului reciproc

și în conformitate cu practica internațională să acorde concursul lor reprezentanților diplomatici în realizarea obligațiilor lor de serviciu.

Comunicatul comun a fost întocmit în două exemplare, fiecare în limba chineză și în limba română, ambele texte având aceeași valabilitate.

Pentru Guvernul Republicii Populare Chineze Ambasadorul Extraordinar și Plenipotențiar al Republicii Populare Chineze

*Wang Jinqing
(semnătura)*

*Pentru Guvernul Republicii Moldova Prim-viceprim-ministru al Republicii Moldova, Reprezentantul permanent al Guvernului Republicii Moldova
Ion Ciubuc
(semnătura)*

*30.01.1992
Moscova,, (p. 1-5)*

FIGUS, ALESSANDRO. **LE SOCIETA POST-SOVIETICHE: MOLDOVA.** FIDENZA: L'UNIVERSITA DEGLI STUDI DI GENOVA E L'ISTITUTO INTERNAZIONALE DI MANAGEMENT DI CHIȘINĂU, 2002, 106 p.

În cartea apărută la Fidenza prin concursul instituțiilor de specialitate ale Republicii Moldova și Italiei, autorul italian vorbește despre realitățile social-politice din țara noastră. El face o analiză minuțioasă a sistemelor politic și economic, postsovietice, vorbește despre reprezentanța politică a țării în perioada postsovietică, alegeri, instituții politice, alegerile politice și cele prezidențiale dintre anii 1994- 2001, Constituția Republicii Moldova. O parte considerabilă a lucrării o constituie subiectele politice, numai un capitol fiind consacrat economiei țării.

Autorul a avut o motivație pentru expunerea acestor realități din Republica Moldova: mai întâi, există o tendință mondială de globalizare, iar țările care au făcut parte din sistemul sovietic vor să se integreze cu atât mai rapid, pe cât de repede și definitiv au vrut să se elibereze de regimul sovietic totalitar. Apoi, procesul de trecere la economia de piață, lent și meticolos, aduce probleme inevitabile: țările Europei de Est, aflate în crize grave social-economice, deși au potențial imens, se confruntă cu probleme demografice, în sensul că diversele dificultăți din viața cetă-

țenilor i-au impulsionat pe aceștia să migreze în țările din Occident.



lăță ce scrie Al. Figus cu privire la țara noastră:

„La storia della Moldova è riconducibile alla storia della Bessarabia, il cui nome deriva da una nobile famiglia della Valacchia. Durante il primo millennio avanti Cristo fu terra di passaggio per i Sciiti, prima di essere integrata alla Dacia romana (III – XIII secolo). Verso il 1353, il re d’Ungheria, Luigi I d’Anjou, ne fece una maraca, e successivamente nel 1359 il re Bogdan I ne fece un principato.”(p. 9)

„In Moldova i poteri legislativo, esecutivo e giudiziario sono separati e l’organo legislativo della Repubblica è il Parlamento formato da una sola Camera composta da 101 deputati (alle elezioni parlamentari del 1994 erano 104) eletti a suffragio universale, con sistema proporzionale, diretto, segreto ed espresso liberamente. Restano in carica per una sola legislatura della durata di 4 anni.”(p. 13)

„Il 27 febbraio 1994 si sono svolte le prime elezioni legislative che hanno visto il successo del Partito Democratico Agrario del Presidente della Repubblica Mircea Ion Snegur. Queste elezioni hanno segnato il primo passo reale verso la democratizzazione della Repubblica di Moldova, soprattutto dopo che erano sorti, successivamente alla autoproclamazione di indipendenza del 1991, conflitti interni di carattere inter-etnico (in particolare il problema dell’annessione alla Romania e la questione della Transnistria, dove si era stanziata la 14 armata russa del generale Lebed).”(p. 16)

„Il declino della produzione, le difficoltà interne ed esterne hanno influenzato il regime fiscale e la bilancia dei pagamenti. Il volume del commercio estero, comprese le esportazioni, sono aumentate ma il bilancio commerciale è sempre rimasto negativo, registrando sempre deficit profondi del PIL.”(p. 57)

„Lo Stato nazionale moldavo dovrebbe continuare a svolgere le sue funzioni fondamentali mentre i governi locali potrebbero svolgere funzioni intermedie come la sanità (che potrebbe essere affidata alle regioni) o altre più marginali o di interesse locale (di competenza municipale). Vedremo in futuro se la strada delle riforme portata avanti talvolta anche in modo poco organico dai vari governi, si riuscirà a portare a termine, soprattutto ora che la maggioranza assoluta in Parlamento attribuita al partito comunista di Voronin garantisce a questo governo stabilità e potere di decisione reale.”(p. 68)

BELLI, NICOLAE; VALERIU IOAN-FRANC. **ROMÂNIA ȘI REPUBLICA MOLDOVA: POTENȚIALUL COMPETITIV AL ECONOMIILOR NAȚIONALE. POSIBILITĂȚI DE VALORIFICARE PE PIAȚA INTERNĂ, EUROPEANĂ ȘI MONDIALĂ: ÎN 2 VOLUME.** BELLI, , BUCUREȘTI, 2004, vol. I, 612 p., vol. II, 1310 p.

Este o lucrare reprezentativă, de forță, în 2 volume, de o foarte bună prezentare grafică.

Nicolae Belli și Valeriu Ioan-Franc, cercetători la Academia Română, Institutul Național de Cercetări Economice și la Academia de Studii Economice din Republica Moldova, au fost coordonatorii acestui proiect.

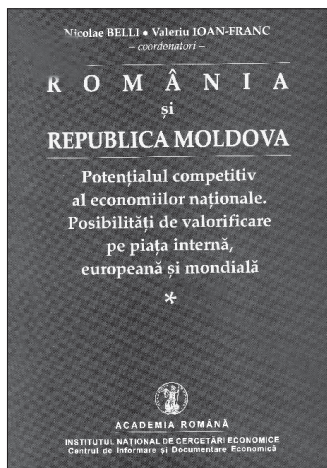
O abordare a problemelor, chestiunilor dezbătute (explicate) în studiu este de o foarte mare actualitate și pentru faptul că Republica Moldova, în primul rând, și România, sunt țări în devenire economică, mai ales că au de înlăturat mari decalaje economice, moștenite din trecut, dar și adăugate în perioada de tranziție. Orientarea spre o direcție propice și dezvoltarea durabilă a economiilor naționale depinde, bineînțeles, de modul în care țările noastre vor rezolva probleme de compatibilitate și competitivitate economică în plan intern și internațional. Cercetarea temei se efectuează în câteva etape. Lucrarea despre care vorbim include rezultatele primului an de cercetare, cuprinzând comunicatele simpozionului științific anual din 23-25 octombrie 2003, ce a avut loc la Universitatea „Constantin Brâncoveanu” din Pitești.

Lucrarea este structurată în șapte capitole, iar aria tematică acoperă trei domenii mari:

1. teoretico-metodologic,
2. al economiei naționale,
3. al economiei internaționale.

Semnatarii din țara noastră care au contribuit la apariția valoroasei lucrări sunt următorii: prof. univ. dr. Grigore Belostecinic, rector ASEM; Sergiu I. Chircă, ASEM; prof. dr. Dumitru Moldovanu, ASEM; conf. dr. Ion Pârțachi, ASEM; Lilian Bejan, ASEM; Sergiu Bolocan, ASEM; drd. Tatiana Gnip, UTM; conf. dr. Eugenia Feuraș, ASEM; Ilie Timofte, Violeta Evtodienco, Ministerul Energeticii; conf. dr. Dorin Vaculovschi, ASEM; conf. univ. dr. Lilia Grigoroii, ASEM; lect. sup. Liliana Lazari, ASEM; Diana Micusha, AȘM; dr. Dumitru N. Todoroi, ASEM; prof. dr. Zinaida Todoroi, dr. Diana D. Micușă; drd. Ionela Roxana Vișan, ASEM; dr. Silvia Ghinculov, ASEM; prof. dr. Ilie Blaj, UTM; drd. Galupa Dumitru, UTM; lector univ. dr. Aurelia Brăguță, ASEM; prof. univ. dr. Ion Sârbu, ASEM; Alexandru Radu, ASEM; conf. univ. dr. Alic Bârcă, ASEM; conf. univ. dr. Alexandru Șcerbanschi, ULIM; conf. univ. dr. Nadejda Botnari, ASEM; prof. univ. dr. Ludmila Cobzari, ASEM; conf. univ. dr. Marina Coban, ASEM; conf. univ. dr. Angela Secrieru, ASEM; prof. univ. dr. Mihai Patraș, ULIM; prof. dr. hab. A. Caraganciu, ASEM; conf. dr. V. Lopotenco, ASEM; conf. univ. dr. Valentina Fetiniuc, ASEM; dr. Svetlana Ciumac, AȘM.

Volumul oferă un excelent material specialiştilor în domeniu, profesorilor, studenților de la profilul respectiv.



Iată câteva gânduri din comunicatul prof. univ. dr. Grigore Belostecinic: „*Analiza competitivității țării se referă, în esență, la analiza conceptelor de competitivitate a ramurilor care o formează atât pe piața internă, cât și pe cea externă. Competitivitatea ramurii pe piața internă poate fi determinată de obținerea unor avantaje concurențiale și performanțe ale firmelor din această ramură față de firmele din celelalte ramuri ale economiei naționale.*” (p. 13)

Prof. dr. Dumitru Moldovanu, decan ASEM, vine cu următoarele idei: „*Unii specialiști consideră că, în țările în care PIB-ul a atins nivelul de până la reformă (Polonia, Ungaria, Slovacia, Slovenia și Cehia), tranziția s-a terminat deja. E un punct de vedere discutabil, deoarece și aceste țări au o economie ce nu se prea ține bine pe picioare, unde mai continuă procesul privatizării și care a revenit la nivelul producției de până la tranziție, în cea mai mare parte, datorită unor injecții financiare masive din Occident. Asigurarea unei creșteri economice cu ritmuri chiar de 4-7 % nu este încă un criteriu suficient pentru a judeca succesele tranziției. În unele cazuri creșterea economică poate avea loc și ca rezultat al exploatării unor factori izolați sau chiar întâmplători, cum ar fi creșterea prețurilor mondiale la petrol (Rusia), stabilizarea aprovizionării cu energie electrică (Republica Moldova) sau reducerea ponderii economiei subterane, ceea ce este valabil pentru ambele țări, precum și pentru Ucraina.*” (p. 97)

LES ÉTATS POSTSOVIÉTIQUE: IDENTITÉS EN CONSTRUCTION, TRANSFORMATIONS POLITIQUES, TRAJECTOIRES ÉCONOMIQUES/
COORD. JEAN RADVANYI, PARIS: ARMAND COLIN, 2004, 240 p.

Coordonatorul lucrării Jean Radvanyi, a întrunit în această publicație articole semnate de diferiți autori care au documentat statele post-sovietice. Volumul apare în ediția a doua și pe lângă coordonatorul care s-a ocupat de întocmirea cărții apariția ei s-a datorat și Observatorului Statelor Postsovietice INALCO. În general, prin descrierea, prezentarea realităților se urmărește evoluția, finalitățile, rezultatele la care a ajuns la moment statul respectiv din aria ex-sovietică din punctul de vedere al identității sale, al transformărilor politice, economice etc. Toate statele din acest spațiu au fost grupate după așezarea geografică în blocuri. S-au analizat în paralel similitudinile și deosebirile, căile de dezvoltare și transformare ale acestor țări. Întreg conținutul a format cinci părți (capitole), o introducere și concluzii, la final fiind atașate datele cronologice cele mai importante din viața social-politică a țărilor spațiului sovietic și sursele bibliografice de documentare suplimentară.

În mod deosebit pe cititorul nostru îl interesează tratarea de către autorii străini a datelor,

evenimentelor țării noastre, pe care o regăsim în partea a doua, numită *Statele din Sud-Vest*, alături de Ucraina și Belarus.

Republica Moldova a fost documentată de Hervé Dupouy. Prezentarea vieții țării sub toate aspectele este prefațată de un tabel, care reflectă în mod expres informațiile ce țin de teritoriu, populație, economie, relațiile externe. Mica incursiune în prezentarea țării autorul o începe cu problema identității naționale: între cea moldovenească sau cea românească. În continuare sunt prezentate date istorice în scopul identificării istoriei naționale, această ramură a vieții țării fiind încă incertă: anii perindați fac parte din "Istoria românilor" sau din "Istoria Moldovei". Pe lângă acestea se ia în discuție și integritatea teritorială, și ea fiind în suspensie. Problemele care urmează țin de consolidarea statului: statul de drept, regimul autoritar și centralizat, încercarea de a deține sub control mijloacele media, reformele teritoriale (județe – raioane). În cadrul capitolului i se acordă atenție și economiei țării, întrevăzându-se interferența inovației și a moștenirii din trecut. Se încearcă să se delimiteze o cale proprie de dezvoltare a Moldovei, autorul văzând-o oscilând mai mult între România și Rusia. În cele din urmă Hervé Dupouy trece în revistă chiar și răcirea relațiilor cu Bucureștiul odată cu libera circulație a românilor în spațiul Schengen. "Conștient de permeabilitatea hotarelor sale, consemnează autorul, Chișinăul încearcă în van să se atașeze unei politici de echidistanță între București și Moscova. Însă râul Prut ar putea fi linia de demarcare între o Uniune Europeană lărgită și Est."

În scopul suscitării interesului cititorilor pentru lecturarea cărții, cel puțin a capitolului despre Moldova, prezentăm crâmpeie din acesta.

"Complicquée sur le plan linguistique et culturel, l'identité moldave est aussi contestée sur le plan territorial, la République de Moldavie ne coïncidant avec aucune limite historique antérieure. En 1939, traité Molotov-Ribbentrop à l'appui, Staline avait redessiné à sa façon les contours de la république, après la ré-annexion de la Bessarabie. D'un côté il lui adjoignait la Transnistrie, une bande de 5000 km² sur la rive gauche du Dniestr, don't il avait fait en 1924 une région autonome moldave, témoin de la revendication russe de cette marge stratégique sur le Danube. Mais de l'autre il cédait à l'Ukraine la Bucovine au nord et trois districts au sud, bordant la mer Noire jusqu'au delta du Danube. La nouvelle

République n'avait ainsi aucun débouché sur la mer Noire, tout le trafic devant passer par l'Ukraine et notamment par Odessa." (p. 57)

VEATCHESLAV SAMOCHKIN. **UN PLAN QUI CHOQUE LES ROUMAINS** // COURRIER INTERNATIONAL, 2004, 17-23 iunie, nr. 711, p. 21.

În urma scindării Uniunii Sovietice, ascensiunea bruscă a naționalismului în unele regiuni a ajuns să constituie o amenințare pentru minorități. Populația majoritară, luptând să se separe de Rusia și să-și definească propria identitate națională, a ținut cont prea puțin uneori de impactul acestei situații asupra minorităților.

În majoritatea cazurilor, conflictul nu a depășit cu mult nivelul unor simple tensiuni sau violențe limitate, statul nefiind afectat. Totuși au existat țări ca Georgia, Azerbaidjan și Moldova unde minoritățile și-au creat propriile entități politice – Abhazia, Osetia de Sud, Nagorno-Karabah și Transnistria. Problemele de ordin teritorial-administrativ ce s-au creat în aceste teritorii sunt acum foarte dificil de rezolvat deoarece ele prezintă efortul de a stabili un echilibru între suveranitatea națională, pe de o parte, și dreptul la autodeterminare, pe de altă parte.

Acesta nu este însă singurul motiv pentru care ele nu sunt încă rezolvate. Pe teritoriile conduse de regimurile separatiste sunt condiții favorabile pentru contrabandă și pentru dezvoltarea unor rețele infracționale la un nivel care subminează statul și amenință țările vecine. Restul lumii se teme că astfel de entități pot deveni teroriste. De aceea, problema transnistreană este discutată pe plan internațional. Nu face excepție și revista *Courrier International* cu articolul „Un plan qui choque les Roumains”, autorul căruia este Viatcheslav Samochkine.

„Renoncer à réunifier de force la [république autoproclamée de] Transdniestrie et la République moldavie, donner à cette dernière la possibilité de s'unir à la Roumanie et accorder l'autodétermination à la première, telle est la stupéfiante proposition avancée lors du séminaire international qui s'est tenu [le 9 mai] à Bucarest sous l'intitulé: «La Transdniestrie en échange de la Bessarabie» [la partie roumanophone de la république de Moldavie]. Ce séminaire, organisé par le groupe de presse Ziua et la Fondation Roumanie-Russie, comptait parmi ses invités le directeur de l'Institut stratégique national de Moscou [considéré comme le nouveau stratège du Kremlin], Stanislav Belkovski, auteur de

ce plan visant à trouver une issue au problème de la Transdnestrie. Etaient également présents, deux anciens ministres roumains des Affaires étrangères, Teodor Melescanu et Adrian Severin, ainsi que des personnalités, des historiens et des politologues roumains, moldaves et transdnestriens.

Ce projet, qui a fait grand bruit, circulait en fait depuis la table ronde organisée sur le sujet en avril 2004 à Odessa. Il s'appuie sur la thèse suivante: l'actuelle république de Moldavie serait une entité artificielle, non viable en tant qu'Etat. La Moldavie aurait toujours fait partie d'un autre Etat – Russie, Roumanie ou URSS – et les aspirations profondes de ses citoyens seraient tournées vers l'étranger. Pour les auteurs du projet, la meilleure solution pour la Moldavie serait donc de s'unir à la Roumanie, dont elle est proche historiquement, ethniquement et culturellement, en vue d'une intégration ultérieure à l'Europe. Stanislav Belkovski nous a déclaré que ce plan ne reflète pas la position officielle de la Russie, mais qu'il avait le soutien de plusieurs «personnalités influentes» à Moscou.

Face à la Moldavie, la république moldave de Transdnestrie, qui n'est reconnue par aucun autre Etat et qui ne dispose du soutien d'aucune institution financière internationale, a pour sa part surmonté les ravages causés par la guerre de 1992; en quatorze ans d'existence indépendante, elle n'a fait que se renforcer et son économie s'est structurée de manière satisfaisante. En outre, la Moldavie et la Transdnestrie n'ont jamais été unies historiquement. Après la Seconde Guerre mondiale, la Transdnestrie a artificiellement été rattachée à la république socialiste soviétique de Moldavie. Toutefois, sur une rive du Dniestr prédominait la population moldave, tandis que sur l'autre, côté Transdnestrie, la population russophone composée d'Ukrainiens et de Russes est toujours restée majoritaire. La guerre de 1992 n'a fait que creuser le gouffre entre les deux, ce qui, d'après Stanislav Belkovski, explique l'échec du plan de fédération de la Moldavie récemment élaboré par Dmitri Kozak, chef de l'appareil du gouvernement russe.

L'académicien roumain Belesescu Stolnic a vivement au projet du politologue russe: « Craignez les Russes quand ils vous font des cadeaux » Pour les Moldavie et les Roumains qui ont assisté au séminaire, Moscou tente d'allécher la Roumanie avec la perspective d'une réunification avec la Bessarabie afin de faire de la Transdnestrie un second Kaliningrad, qui deviendrait un poste militaire avancé de la Russie lui permettant de contrôler toute la région.

Les deux anciens ministres roumains estiment, quant à eux, que l'idée d'une réunion avec la Moldavie doit rester à l'ordre du jour, mais qu'il ne faut pas la dissocier du problème de l'intégration de la Roumanie à l'Union européenne. Pour la Roumanie, c'est la première priorité. Récupérer la Moldavie, encore plus arriérée qu'elle du point de vue économique et social, constituerait un handicap supplémentaire. En outre, la Roumanie a déjà vu sa marge de manœuvre se réduire après son entrée dans l'OTAN, et cette marge va diminuer encore lorsqu'elle fera partie de l'UE.

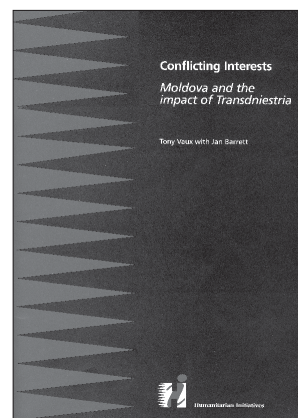
VAUX, TONY. **CONFLICTING INTERESTS: MOLDOVA AND THE IMPACT OF TRANSDNESTRIA** / TONY VAUX, JAN BARETT, TIMBERTOP, CHURCHFIELD: HUMANITARIAN INITIATIVES, 2003, 32 p.

Ne face onoare faptul că în străinătate a apărut o carte dedicată Moldovei și în special conflictului transnistrean, deși ne-am bucura dacă nu am fi discutați în raport cu un conflict, autorii fiind după părerea noastră destul de documentați vizavi de problematica pe care o abordează. Structurată în cinci capitole, ce urmează după o introducere, lucrarea se încheie cu un raport complet despre evaluarea conflictului transnistrean. Evenimentele expuse în ordine cronologică ne dau o informație clară cu privire la acest subiect: sursele conflictului (de securitate, economice, politice, sociale), forțe de declanșare și stopare ale acestuia, replicile curente, alternative strategice și oportunități. Ultima parte este destinată concluziilor și recomandărilor pentru situația politică existentă.

Credem că această lucrare va fi utilă cunoscătorilor de limbă engleză, în cunoașterea uneia dintre cele mai importante și stringente probleme politice din țara noastră, nesoționată încă și tratată din exterior, și în alt mod.

În acest scop plasăm în paginile publicației noastre câteva fragmente.

“By comparison with Transdnestria, the current tension in Gagauzia is much less significant. The conflict is primarily political in character, largely



stemming from failure to implement the 1994 Special Status agreement. The outlines of the agreement are clear but the details have never been worked out. The development of the legislative framework to support full implementation of the agreement is clearly possible but the political will has been absent". (p. 7)

„There are no major technical obstacles to resolution of the conflict through some form of regional autonomy. If Russia applied sufficient pressure, Transdnistria could be forced to sign up. There has been a noticeable increase in the level of attention the issue is receiving. Negotiations have resumed, statements supporting resolution have been issued jointly by the US and the Russian Federation and also by the Council of Europe". (p. 23)

McELHINNEY, ANN. **LA PLUS GRANDE CAVE À VIN DU MONDE: CRICOVA, UNIGUE TRÉSOR MOLDAVE** // COURRIER INTERNATIONAL, 2003, 3-9 apr., nr. 648.

În această revistă pariziană este publicat un articol despre Republica Moldova. În urma vizitei nemijlocite în țară s-au născut aceste rânduri, uneori destul de sumbre. De fapt, autoarea a consemnat doar realitatea: sărăcia, mizeria chiar, miraculoasa posibilitate de a supraviețui cu câteva zeci de dolari pe lună, gradul de iluminare a capitalei. Toate acestea lasă mult de dorit până la o adevărată capitală europeană, totuși există un lucru de care Moldova poate fi mândră: orașelul subteran Cricova – o adevărată comoară și prin modul de aranjare, și prin calitatea vinurilor. Impresiile autoarei în rezultatul călătoriei au format articolul de față și în scopul ilustrării acestora reproducem câteva fragmente.

„La Moldavie sombre dans la misère, mais s'accroche à un étrange joyau: l'une des plus grandes collections de vins rares de la planète, vestiges des pillages nazis récupérés ensuite par l'armée Rouge.

Rares sont ceux qui ont entendu parler de la République de Moldavie, ce pays oublié de l'Europe, coïncé entre la Roumanie et l'Ukraine, que The Economist dépeint comme le pays de nulle part. En 1992, la guerre civile sanglante qui l'a déchiré fut à peine mentionnée dans la presse internationale, bien que plusieurs centaines de personnes y aient laissé leur vie. Depuis la proclamation de

l'indépendance, en 1991, à la suite de la chute de l'Union soviétique, presque 1 million d'habitants ont pris le chemin de l'émigration. La majorité des 4,5 millions de Moldaves essaie de survivre avec environ 30 dollars par mois. Pays le plus pauvre d'Europe, la petite république n'a pas beaucoup à offrir. À Chisinau, la capitale, seul un boulevard est éclairé. Malgré tout, il existe quelque chose dont la Moldavie peut être fière.

À 20 km de Chisinau, dans une carrière de calcaire abandonnée, se trouve le plus grand trésor du pays: Cricova, la cave à vin de l'ancien empire soviétique, véritable cité souterraine de 60 km carrés abritant un réseau de 39 km de caves agencées comme des rues, avec leurs rayons empilés jusqu'au plafond et s'étendant à perte de vue. L'endroit est si grand que nous avons dû nous y déplacer en voiture. Les rues portent des noms tels que Strada Sauvignon, Aligoté, Feteasca et Codru. Le long de ces artères reposent 30 millions de litres de vin. Un paysage absolument fantastique.

Cricova produit des vins mousseux, des vins fins et des vins de table. Les mousseux sont élaborés selon la méthode champenoise, c'est-à-dire celle qu'on utilise dans la région de Champagne, en France. Ce champagne moldave est vendue au prix de 3 euros la bouteille et peut facilement être confondu avec le produit original. Quand on pénètre dans cette cave, c'est comme si l'on descendait dans un parking souterrain. Comparaison qui ne tarde pas à voler en éclats. Car, si l'air se fait plus rare, il n'est pas pollué pour autant, et le calme règne".

STASIUK, ANDRZEJ. **MOLDAVIE, ÉTRANGE PARADIS** // COURRIER INTERNATIONAL, 2004, 19 mart.

Traversând țara noastră, scriitorul polonez a rămas impresionat, plăcut, sau uneori dimpotrivă, adunând gândurile despre această parte a Europei, în lucrarea *Tygodnik Powszechny*, publicată la Cracovia, de unde informațiile respective au fost preluate și de publicația de la Paris *Courrier international*. Aducem la cunoștința cititorilor că Andrzej Stasiuk e născut în 1960 la Varșovia. Stă în fruntea unei case de ediții "Czarne", specializată în literaturile Europei Centrale. Are mai multe consemnări despre țările Europei de Est, care constituie un vast teren de cercetări pentru Domnia Sa, iar despre Moldova regăsim informații în publicațiile periodice mondiale pentru a doua oară, un articol fiind publicat în

numărul trecut al almanahului nostru. Expunem câteva note ale romancierului despre Republica Moldova văzută din exterior.

„L'écrivain polonais Andrzej Stasiuk a mis le cap sur la Moldavie. Il y a trouvé un accueil chaleureux, des villes au parfum postsoviétique, une campagne riante...Mais guère de monuments ou d'histoire.

Ce pays compte environ 350 km en longueur et à peu près 150 km dans sa plus grande largeur. Le poste-frontière de Leuseni, en béton gris, est vide. Une femme en uniforme prend les passeports et disparaît pour une bonne dizaine de minutes. Il n'y a que des Roumains et des Moldaves qui traversent la frontière par ici, et presque personne pour le plaisir. Puis à droite apparaît un village situé sur une rive escarpée. Certaines maisons ne se tiennent pas droit, comme englouties dans la boue. De certaines autres il ne reste que des ruines.

La terre a glissé en emportant des dizaines de fermes. Sur un morceau de terrain intact se dresse une église orthodoxe avec ses tours perchées dans les nuages. Les sommets des collines sont longs, plats et verts. Dans les vallées, on aperçoit de temps à autre des villages. De loin, ils rappellent des campements. Les maisons sont toutes de la même taille, de la même couleur, couvertes des mêmes toitures en Eternit. Elle sont comme des tentes en toile déteinte. Aucune d'entre elles n'est isolée. Elles sont toutes ensemble, à peine séparées les unes des autres. De la verdure à l'infini, une tache grise de maisons serrées les unes contre les autres, de la verdure de nouveau, de la verdure encore et encore, puis une poignée de maisons carrées en ciment tenues en laisse par une ligne invisible“.

BRAN, MIREL. **TIGHINA, VILLE INTERDITE** // LE MONDE, 2004, 22 sept.

Mirel Bran este de mult timp lucrează la redacția ziarului *Le monde* din Franța și este specializat în situația social-politică a țărilor est-europene, a Republicii Moldova îndeosebi. Multe fragmente din articolele semnate de Domnia Sa au fost spicuite pentru almanahurile din anii precedenți. Nici almanahul din anul curent nu face excepție. De data aceasta autorul se referă la partea de peste Nistru. Deplasarea la fața locului a fost mai mult dificilă, așa cum este pentru toți călătorii care pleacă de aici dincolo și viceversa. Deși autoproclamată și ruptă din stat, așa-zisa republică nistreană dă multă bătaie de

cap, motivul cel mai important fiind pentru că e „susținută de Moscova”. Pe lângă aceasta, „nu-i plac deloc străinii”. De aceea, pentru a pătrunde în locul fărădelegii, e bine să ții cont de sfatul jurnalistului: „îți trebuie puțină rusă și multă răbdare”.

Trecând peste faptul că regiunea separatistă e păzită de soldați, controlată de Moscova, e inaccesibilă mai ales pentru jurnaliștii din străinătate pentru care se cere câte o viză tiraspoleană, imposibil de obținut, pentru că „președintele” Igor Smirnov, nu vrea să se audă vorbind despre presa internațională, care îi torturează republica sovietică, autorul relatează despre întreaga situație social-politică de aici cu toate substraturile pe care le comportă.

Prezentăm un mic fragment din articolul lui Mirel Bran.

„L'entrée dans Tighina se fait aujourd'hui selon les caprices de ses milices indépendantes. Pour y arriver, il faut d'abord payer une «taxe de migration» avant d'affronter les «contrôleurs écologique». La voiture est passée au crible et la conclusion est toujours la même: «elle pollue trop l'environnement naturel de la République». Les fonctionnaires transnistriens ne reconnaissant pas le «ticket écologique» délivré par les autorités moldaves, il faut en payer un autre...”

VIEILLEDENT-GITTON, MARIE-JO. **NOS AMIS DE MOLDAVIE: OUVERTURE CULTURELLE ET SOLIDAIRE** // INTER CDI, 2004, iul.-aug., nr. 190.

Autoarea articolului este profesoară documentalistă la Școala “Jean Moulin” din Saint-Armand-Montrond. Această școală a stabilit relații foarte bune cu instituții din țara noastră, făcând și un schimb de experiență. O echipă din Moldova, formată din câțiva elevi în frunte cu directoarea Alianței Franceze din Nisporeni, Raisa Andriuță, a fost oaspetele școlii, a localității, în fine a Franței. De fapt, “Jean Moulin” întreține legături trainice de colaborare cu România, relații materializate în numeroase donații, fapt ce s-a extins și asupra noastră, vecinii limitrofi. Această colaborare a început încă în 2003 prin corespondență, dezvoltându-se apoi în vizite. Scopul ei, așa cum mărturisește profesoara franceză, este schimbul cultural, cunoașterea țărilor estului cu dificultățile lor, dar și cu valorile ce le au. Partea franceză se bucură de ajutorul pe care poate să-l acorde și de îmbogățirea culturală. Articolul este axat anume

pe vizita delegației de la noi în Franța, sejurul acesteia, impresiile rămase.

Prezentăm, ca de obicei, un mic fragment despre schimbul cultural dintre cele două părți.

„Après 12 jours en terre berrichonne, les cinq Moldaves sont partis à Paris, incontournable haut lieu de tourisme, afin de visiter rapidement les passages obligés de notre culture nationale: musées, monuments et shopping ont été les dernières activités culturelles des amis avant de rejoindre leurs pénates – deux jours en bus sans pause prolongée.

S’engager à donner, pas uniquement des biens matériels, faire connaître sa culture, son quotidien, mais prendre aussi de l’autre culture: voilà un bel engagement qui remplit pleinement ce mot de sens. D’autant que le mot «engagement» ne sera pas vain car, par la suite et de façon individuelle, chacun des enfants français se rendra dans le lointain pays moldave”.

VERNET, DANIEL. **PAS DE „KALININGRAD SUR LA MER NOIRE”** // LE MONDE, 2004, 28 febr.

Ziarul *Le monde* reflectă o problemă de ordin politic importantă pentru noi, problema transnistreană, nesoluționată de atâta timp nici chiar prin cele mai înalte foruri internaționale. Un efort mai mare pentru rezolvarea acestei probleme se întrezărește mai mult înafara țării decât în interiorul ei. Este vorba despre conferința privind securitatea, organizată la inițiativa Societății pentru Europa de Sud-Est, care a avut loc lângă Munich la începutul lui februarie. A fost remarcată la conferință și consemnată de Daniel Vernet dorința Kremlinului de a ține sub control avanposturile militare din „străinătatea apropiată” pentru a face o contrabalansă expansiunii Alianței Atlantice, pe care n-a putut-o opri. Încălcând tratatul CFE, Rusia își mai ține trupele în Transnistria, motivând cu „apărarea minorității rusești”, dar și a puterii autoproclamatului Igor Smirnov și a clanului politico-mafiotic, care nu ține seama și nu se supune guvernului de la Chișinău. Dar este menționată și ezitarea lui Voronin între vechea casă comună de la Răsărit și Uniunea Europeană. Bineînțeles, alegerea unei direcții o exclude pe cealaltă. Iese în evidență poziția fermă a autorului articolului, care subliniază de nenumărate ori ambiguitatea poziției oficiale din Moldova, incompatibilă cu o dezvoltare

democratică și o integrare vizibilă în structurile europene.

Reproducem un mic fragment din articol în sprijinul celor expuse.

„Selon Moscou, il n’y aurait plus que 1280 soldats russe en Transnistrie. Les Occidentaux pensent qu’il sont en réalité 1800 ou 2000, la différence tenant au fait que les soldats russes démobilisés vont grossir les rangs de l’armée de Transnistrie. Celle-ci serait maintenant plus importante que l’armée moldave elle-même. De plus, les Russes insistent pour maintenir une présence militaire en Moldavie, même après un règlement, sous le couvert d’une force internationale de maintien de la paix”.

COSMA, GHIZELA. **FEMEILE ȘI POLITICA ÎN ROMÂNIA. EVOLUȚIA DREPTULUI DE VOT ÎN PERIOADA INTERBELICĂ**, CLUJ-NAPOCA, 2002, 174 p.

Ghizela Cosma, autoarea cărții, varsă lumină asupra perioadei de început a activității femeii în politică în statul românesc unitar, cuprinzând perioada între 1866 și sfârșitul anilor 30 ai secolului XX. Problema accesului femeii la dreptul de vot a fost împărțită în câteva secvențe cronologice mai relevante: 1866-1914 – atunci când abia a început să fie dezbătută chestiunea în cercurile politice ale țării, 1914-1929 – când a avut loc accesul unor categorii de femei la dreptul de vot și ultima perioadă – anii 30 – când are loc procesul emancipării politice plenare a femeii. În general, în România femeia a început să aibă un rol în viața politică destul de târziu – doar prin 1929, pe când în lumea occidentală acest proces a început în 1906, în Finlanda, unde femeia a obținut dreptul de a alege, iar din 1907 și de a fi aleasă. A urmat Norvegia (1913), Danemarca (1915), Islanda (1915), apoi Marea Britanie, Irlanda, Canada, Georgia, Olanda, SUA, Germania, Letonia, Polonia etc., state care au acordat rând pe rând femeilor dreptul de vot între 1917-1921.

În volum este explicat întregul proces de emancipare a femeii în reconstituirea sa istorică în statul românesc, începând cu originea fenomenului până la epuizarea acestuia. Autoarea începe cu constituirea primei societăți sufragiste în anii dinaintea primului război mondial, urmează mișcarea pentru dreptul de vot în deceniul postbelic, apariția noilor societăți sufragiste. Pe de altă parte autoarea a expus tratatarea acestei problematice de către forțele politice, soluțiile care au fost discutate și pașii prin care au ajuns

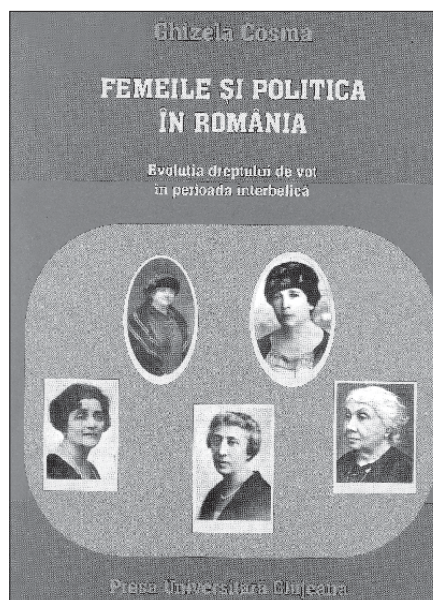
femeile să se bucure de sufragiu. Anul 1929 este văzut ca un moment de vârf în procesul emancipării politice a femeii. Aceasta a presupus o schimbare și în sistemul politic, deoarece tocmai acum a apărut preocuparea pentru atragerea electoratului feminin. Autoarea vorbește și despre cele mai reprezentative personalități feminine, animatoare ale mișcărilor pentru drepturile femeilor, expunându-le succint datele biografice și activitatea, toate fiind inserate în capitolul *Schițe biografice*. Este vorba despre Elena Alistar, Maria Baiulescu, Calypso Botez, Alexandrina Cantacuzino, Elena Djionat, Elena Meissner, Ella Negruzzi, Eugenia Reuss-Ianculescu. Credem că va suscita interesul lectorilor subiectul tratat de Ghizela Cosma și din considerentul participării politice a femeilor în spațiul ex-comunist, cazurile particulare fiind România și Republica Moldova. În acest scop am inserat informația în almanahul nostru în care expunem fragmente din lucrare.

„În preajma războiului asistăm la extinderea inițiativelor sufragiste. Astfel, Unirea Educatoarelor Române, creată la Iași în 1905, își depășea în anii 1912-1913 programul, inițial centrat asupra problemelor educației femeii și instruirii în general, revendicând dreptul de vot pentru femei. O petiție în parlament în acest sens din 1914, revendica dreptul de vot pentru anumite categorii de femei. Foste membre ale Ligii Femeilor din Iași și colaboratoare la revista «Viitorul românelor», condusă de Adela Xenopol, adresau și ele cercurilor legiuitoare o altă petiție pentru dreptul de vot al femeilor”. (p. 15-16)

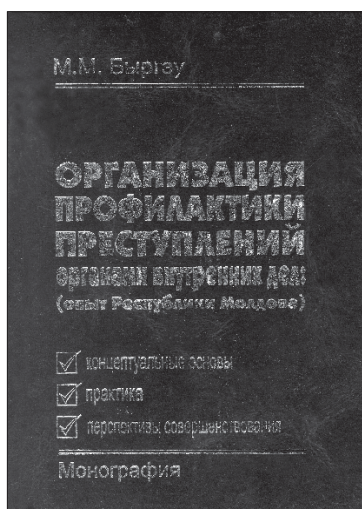
„Mișcarea feministă basarabeană de după 1918 a pornit din jurul Ligii Femeilor Basarabene,

fondata în iunie 1917, de un comitet compus din Elena Alistar – președinte, E. Djionat – vicepreședinte, N. Tudor – secretară, O. Țurcan, E. Isanos, N. Derevici, A. Budacova etc. Scriind despre începuturile mișcării, Elena Alistar afirma că o mișcare a femeilor, nu a existat în Basarabia până la evenimentele din 1917, care au constituit un imbold în direcția organizării sale”. (p. 23)

„Cu toate limitele sale, legea din 1929 a încurajat o serie de procese care au apropiat femeile de practica politicii. Pe fondul preocupării pentru atragerea electoratului feminin, partidele au fost stimulate de lege, să-și constituie secțiile de femei. Procesul de organizare a secțiilor de femei s-a derulat în deceniul al 4-lea, mai ales în cadrul marilor partide de guvernământ, dar și în interiorul unor partide mici, dizidente, dornice de afirmare”. (p. 141)



БЫРГЭУ, М. М. **ОРГАНИЗАЦИЯ ПРОФИЛАКТИКИ ПРЕСТУПЛЕНИЙ ОРГАНАМИ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ: КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ, ПРАКТИКА, ПЕРСПЕКТИВЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ (ОПЫТ РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА)**, ХАРЬКОВ: ИЗДАТЕЛЬСТВО НАЦИОНАЛЬНОГО УНИВЕРСИТЕТА ВНУТРЕННИХ ДЕЛ, 2004, 256 с.



Peste hotarele țării, la Harkov, a apărut o carte de specialitate din domeniul dreptului, axată în special pe combaterea crimelor. Lucrarea a fost concepută în baza materialului factual din Republica Moldova, inserând baze conceptuale, experiențe, perspective de desăvârșire. Volumul este destinat în primul rând specialiștilor, cunoscătorilor și celor care studiază, cercetează acest domeniu, dar și celor curioși, materialul prezentând interes datorită actualității și importanței temei. Monografia oferă o analiză sistematică și structurată a problemelor contemporane privind prevenirea (combaterea) crimelor de care se ocupă organele afacerilor interne ale Republicii Moldova, toate efectuate în baza unui bogat material factual și statistic. Este desfășurată noțiunea de organizație a combaterii criminalității, bazele ei conceptuale, starea și particularitățile administrative; se stabilește locul ei în sistemul de combatere a criminalității; sunt caracterizate direcțiile de bază, formele și metodele activității de profilaxie ale unor ramuri aparte și ale serviciilor polițienești ale Republicii Moldova.

Idea cărții a luat naștere datorită realităților pe care le impune mileniul trei. Procese vertiginoase au loc în toate sferele vieții sociale, economice și politice ale societății și statului. În condițiile în care ne aflăm era clar că fără reforme radicale nu mai era posibil să se înainteze pe

calea progresului uman. Deosebit de stringentă a devenit în ultimul timp problema combaterii criminalității, profilaxiei crimelor, care împiedică edificarea tânărului stat independent și asigurarea securității naționale.

Prezentăm un mic fragment din această lucrare „*Для того, чтобы искоренить в обществе и государстве преступность или, по крайней мере, снизить ее до социально терпимого уровня, необходимо воздействовать на ее продуценты. До сего времени успешных шагов в этом направлении государственными органами Республики Молдова сделано не было. Успех перестройки общества и государства Республики Молдова, радикальная экономическая реформа, последовательная демократизация органически связаны с укреплением законности и решительным противодействием любым нарушениям правопорядка.*” (p. 15)

BURUIANA, OLEG. **RECHTLICHE MECHANISMEN ZUM SCHUTZ DER GLAUBIGER EINER ABHANGIGEN AKTIENGESELLSCHAFT, FRANKFURT AM MAIN**, 2004, 348 p.

Domnul Buruiană Oleg este specialist de forță în dreptul societăților comerciale, dreptul fiscal, comerț internațional și drepturi reale.

Născut în 1975 la Chișinău, a făcut studiile la Universitatea „Babes-Bolyai” de la Cluj, la Universitatea din Hamburg și din Bremen (Germania). În urma cercetărilor în domeniu a apărut o prestigioasă monografie editată la Frankfurt pe Main „Mecanismele juridice de protecție a creditorilor unei societăți pe acțiuni dependente: O comparație între sistemul de drept german și moldovean.”

Societățile comerciale constituie unul din pilonii principali ai sistemului economic modern. Acestea oferă cadrul juridic necesar acumulării și utilizării capitalului și a forței de muncă. În special societățile pe acțiuni reprezintă mijlocul optim al concentrării de capital pentru realizarea unor investiții de proporții mai mari, cu efecte benefice pentru dezvoltarea economică și socială. Totuși societățile pe acțiuni nu constituie limita maximă a concentrării capitalului. Majoritatea societăților active pe piață sunt încadrate în grupuri de societăți. Unele din acestea sunt întreprinderi dominante,

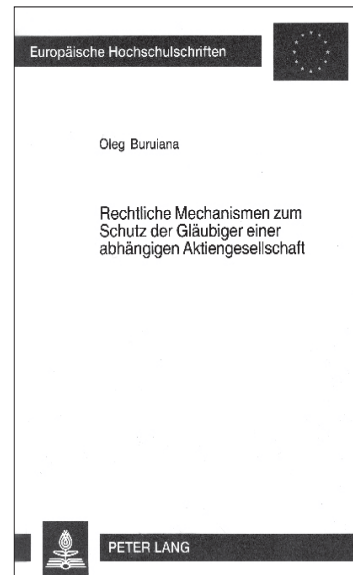
altele sunt dependente, dominând la rândul lor alte întreprinderi ș.a.m.d. Asemenea grupuri piramidale de societăți oferă din punct de vedere economic multe avantaje, creează sub aspect juridic însă multe neclarități și riscuri pentru alți participanți la circuitul economic.

Lucrarea prezintă o parte din problemele juridice create de asemenea grupuri. Întrucât grupul de societăți nu constituie un subiect distinct de drept, fiecare societate răspunde față de creditorii în continuare doar cu patrimoniul propriu. Pe de altă parte, deciziile privind activitățile investiționale și orientarea strategică a societății sunt luate de către societățile dominante. Cu alte cuvinte, pentru deciziile luate de către societățile dominante răspund societățile dependente cu patrimoniul propriu. Această situație creează riscuri considerabile pentru creditorii societăților dependente, ei fiind supuși riscului insolvenței partenerului din motive ce nu țin de activitatea societății.

Scopul publicației de față este analiza gradului de responsabilitate a societăților dominante încadrate în asemenea grupuri și sistematizarea mecanismelor de protecție a creditorilor societăților dependente. Autorul, pe de o parte, își pune întrebarea, dacă principiile și cadrul juridic general privind societățile comerciale (pe acțiuni) oferă mijloace suficiente pentru canalizarea răspunderii societăților dominante față de societățile dependente și/sau direct față de creditorii acestora, iar pe de altă parte caută și dă răspuns la întrebarea privind necesitatea mecanismelor suplimentare de protecție a intereselor societăților dependente și a creditorilor acestora. Întrucât societățile comerciale (pe acțiuni) constituie doar unități juridice puse la dispoziția utilizatorilor în scopul participării la circuitul economic, există posibilitatea adaptării statutului acestora și la împrejurări noi, în care societățile nu mai activează independent, ci în cadrul unor grupuri de societăți.

O parte a lucrării de față constituie o analiză comparată a cadrului juridic existent în Republica Moldova și a celui existent în Germania. De asemenea, în cadrul analizei au fost incluse cercetările și evoluțiile recente la nivelul Uniunii Europene.

„Republik Moldau gehört nicht zu den Staaten, in denen eine weitgehende rechtliche Erfassung des Phänomens der Unternehmensgruppe gegeben ist, wie es in Deutschland, Portugal, Brasilien, Taiwan und seit kurzem teilweise auch in Slowenien, Kroatien und mit Einschränkungen auch in Ungarn oder anderen Ländern der Fall ist. Während in den letzten Jahrzehnten das Recht der verbundenen Unternehmen in anderen Ländern sogar eine bunte Entwicklung erfahren hat, steckt das moldauische Recht noch in der Kinderschuhen. Die Novellierung des Zivil- und Gesellschaftsrechts durch das neue Zivilgesetzbuch hätte der Etablierung eines durchsichtigen Rechts der verbundenen Unternehmen zum Durchbruch verhelfen können. Denn sowohl in der juristischen als auch der wirtschaftlichen Praxis ist eine klare gesetzliche Konzeption von großem Belang. Allerdings ist wegen der mangelnden Erfahrung des Gesetzgebers bedauerlicherweise kein Durchbruch, sondern nur ein unsicherer Schritt gelungen. Ob der Gesetzgeber die Reaktion der moldauischen Wirtschaftspraxis hinsichtlich der Unternehmensgruppen abwarten wollte, um eine möglichst sachliche „Projektion des realen Phänomens auf die juristische Ebene zu ermöglichen, mag dahinstehen. Die unterstehenden Ausführungen sollen den rechtlichen Status quo dieser Problematik erläutern“. (p. 103)



EUROPE DU SUD-EST, Vol. 2, PARIS: OCDE (ORGANISATION DE COOPÉRATION ET DE DÉVELOPPEMENT ÉCONOMIQUES), 2003, 468 p.

Europe du Sud-Est este o lucrare ce cuprinde mai multe volume, care reflectă starea și politica națională a educației, proprie fiecărei țări europene. Remarcabil pentru noi este volumul doi din această serie, deoarece aici este inclusă și țara noastră pe lângă Muntenegru, România, Serbia. De fapt, sunt niște raporturi destul de extinse (peste o sută de pagini pentru fiecare țară) privind întregul sistem educațional, începând cu nivelul de alfabetizare a populației și terminând cu ciclurile educaționale. Volumul este publicat de Organizația de Cooperare și Dezvoltare Economică, organizație înființată în 1961 ce are ca scop promovarea politicilor vizavi de creșterea economiei și a nivelului de trai, stabilitatea financiară, creșterea comerțului mondial pe o bază nondiscriminatorie. Membre ale acestei organizații sunt aproape toate țările Europei. Ele își promovează politica și în țările care nu sunt membre, constituind sprijin și imbold pentru dezvoltarea lor.

În cazul prezentării situației din Republica Moldova (pp.109 – 217) vizând sistemul educațional se atrage atenția asupra problemelor care apar la toate nivelurile sistemului educativ. În scopul depășirii lor sunt formulate o serie de recomandări.

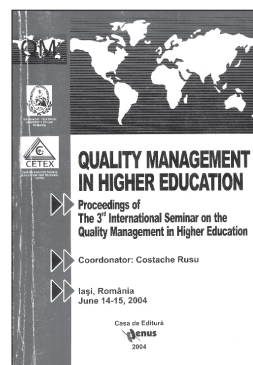
Descrierea țării noastre începe cu generalități: statut, suprafață, populație, limbă, religie, PIB pe cap de locuitor, nivel de șomaj. Urmează o mică incursiune în istorie și este prezentată situația geografică a țării. Un paragraf este dedicat Transnistriei, în special situației școlilor de limbă română de aici, iar în altul este vorba despre Găgăuzia, punându-se accent pe problema școlilor din această regiune. Un impact negativ asupra educației și a învățământului îl are sărăcia. *Europe du Sud-Est* susține că sărăcia „afectează o parte importantă și crescândă a populației Moldovei” și că are „efecte asupra frecvenței școlii și a duratei perioadei de școlarizare”. În volum găsim și informații despre programele și manualele școlare din țară, despre examene și evaluare etc. Problemele expuse în publicația pariziană sunt însoțite, după cum am menționat mai sus, de recomandări în vederea soluționării lor. Recomandările sunt foarte binevenite pentru faptul că sunt oferite din exterior și pentru că urmându-le

multe țări au depășit aceleași probleme cu care se confruntă și țara noastră.

Prezentăm un mic fragment din volum.

„En 1999, le Ministère des finances et le Ministère de l'éducation ont cherché à supprimer 15 000 postes non-enseignants et, à la fin de 1999, ce but était presque atteint, faisant passer le nombre de ces postes de plus de 90 000 à 76 000, soit une réduction de 14 000 ou 15, 5%. Cependant, le rapport entre les élèves/étudiants et le personnel non-enseignant n'a guère changé – de 9, 7: 1 à 11,2: 1 dans l'ensemble”. (p. 191-192)

QUALITY MANNAGEMENT IN HIGHER EDUCATION: PROCEEDINGS OF THE 3rd INTERNATIONAL SEMINAR ON THE QUALITY MANAGEMENT IN HIGHER EDUCATION, IAȘI: CASA DE EDITURĂ VENUS, 2004, 420 p.



La Iași a apărut cartea sus-numită, care însumează lucrările unui seminar internațional, ce a avut loc tot la Iași în perioada 14-15 iunie 2004 și este importantă mai ales pentru cei care sunt sau vor să devină specialiști în domeniul managementului. Seminarul a întrunit mulți cercetători de la diferite universități și institute din toată țara, dar și de peste hotarele ei, atât din țările învecinate, cât și din cele mai depărtate. Astfel, și-au prezentat materialele cercetători și colaboratori de la Iași, Universitatea Tehnică “Gheorghe Asachi”, “A. I. Cuza”, “Petre Andrei”; Târgu-Mureș, Universitatea “Petru Maior”; București, Universitatea Politehnică; Sibiu, Universitatea “Lucian Blaga”; de la Universitatea din Craiova etc. Cercetătorii de peste hotare au fost din Portugalia, Uzbekistan, Bulgaria, Ucraina, Creta, Italia, Australia, Germania, majoritatea specialiștilor din aceste țări fiind de la instituții cu profil politehnic, economic, tehnologic. E de menționat și faptul că volumul este editat în întregime în limba engleză.

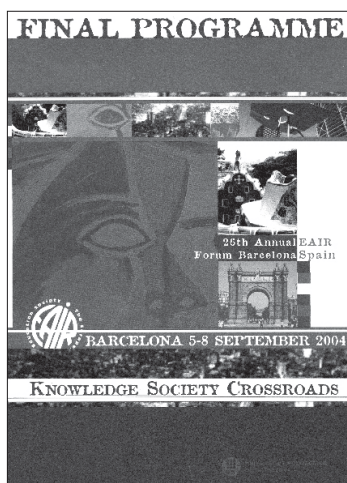
Acest volum include și lucrările comatrioților noștri P. Todos și A. Toca de la Universitatea

Tehnică din Chișinău. Materialele scrise în colaborare au fost inserate sub titlul „Standards for initial professional education of engineers at technical university” (Standardele pentru formarea profesională inițială a inginerilor Universității Tehnice). Întreg articolul este împărțit în câteva paragrafe, unde sunt tratate subiecte ca: necesitățile standardelor academice, căile de elaborare ale acestor standarde, compartimentele de bază ale standardelor pentru învățământul universitar în vederea formării specialiștilor, caracteristicile generale ale profilului, necesitatea competențelor specialiștilor cu studii universitare, exigențele (necesitățile) generale ale curriculumului, necesitățile minime referitoare la suporturile didactice și metodice ale studiilor la profil.

Prezentăm în cele ce urmează un fragment din lucrarea dlor P. Todos și A. Toca și sperăm că va fi utilă celor ce se ocupă de domeniul dat.

„The Standard for Initial Professional University Education of the Specialist is defined as State normative document that ascertains the cognitive and relevant results for each professional qualification awarded at graduation concerning the volume of knowledge and level of its understanding, the cognitive and professional skills, the capability for professional development and abilities”. (p. 232)

FINAL PROGRAMME 26th ANNUAL EAIR FORUM BARCELONA, 5-8 september 2004, BARCELONA: UNIVERSITAT POLITEHNICA DE CATALUNYA, 2004, 48 p.



Universitatea Tehnică din Catalunya (UPC) a găzduit Conferința a 26-a a EAIR (European Association for Institutional Research), care a avut loc în perioada 5-8 septembrie 2004 la Barcelona, cu tema axată în jurul problemelor științei la răscruce

de veacuri. La această conferință au participat și compatrioții noștri Petru Todos, Alexei Toca, Igor Lucinschi.

sistemelor electromecanice, surse regenerabile de energie, managementul învățământului universitar, membru al EAIR. Activitatea dumnealui constă în elaborarea de sisteme electromecanice pentru condiții specifice mediului și de funcționare, evaluarea necesităților și identificarea posibilităților de utilizare în condițiile economice și meteorologice ale Republicii Moldova a surselor de energie regenerabilă, modernizarea procesului de pregătire a inginerilor în contextul alinierii acestuia la exigențele europene. Rezultatele sunt reflectate în cele 82 de lucrări științifice, 6 brevete de invenție și 12 monografii și manuale. Domnul Todos Petru este membru al EAIR.

Domnul Alexei Toca – conferențiar, doctor în științe tehnice, specialist în domeniul tehnologiei construcțiilor de mașini prin prelucrarea mecanică și presiune. Activitatea de cercetare a dlui Toca constă în elaborarea tehnologiilor avansate, modernizarea și optimizarea proceselor de deformare plastică la prelucrarea prin presiune în baza modelelor matematice computerizate, sinteza structurii dimensionale a proceselor tehnologice de prelucrare mecanică în condițiile macrooperațiilor realizate pe mașini-unelte de tip „centru de prelucrare” în baza analizei dimensionale cu efecte de compensare a erorilor, realizarea concepției de dezvoltare integrată a produselor și a proceselor de fabricare prin aplicarea conceptelor ingineriei simultane, ingineriei valorii, analizei și modelării funcționale. Rezultatele sunt publicate în cca 140 de lucrări științifice. Dl Toca este posesorul a unui brevet de invenție și coautorul unei monografii, a 3 manuale și 2 cicluri de prelegeri.

La conferință cercetătorii noștri au pus la discuție tema „Standards for initial professional education of engineers at a technical university”. Prezentăm rezumatul discursului.

„The provision of credible learning, corresponding to the actual labour market, implies the accreditation of study programmes by the state organs. The accreditation attests the fact that the university activities are of quality and that the trained specialist is capable to fulfil the necessities of the society. An objective approach may be adopted only in the case of existence of a document stipulating a situation (requirements and results) about all the elements of the specialist training system. Such a document could be the Standard for Initial Professional University Education of the Specialist, That defines the cognitive and relevant results for each professional qualification at graduation rela-

ted to volume of knowledge and level of its understanding; cognitive and professional skill; capability for professional development; an abilities". (p. 37)

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ВОЗОБНОВЛЯЕМЫХ ИСТОЧНИКОВ ЭНЕРГИИ В ЧЕРНОМОРСКОМ РЕГИОНЕ. СТРАТЕГИЯ И ПРОБЛЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ: МЕЖДУНАРОДНАЯ ШКОЛА-СЕМИНАР ЮНЕСКО, МОСКВА: МГУИЭ, 2002, 196 с.

Problema folosirii largi a surselor regenerabile de energie, așa ca energia solară, cea a vântului, a apei, energia geotermică, energia biomasei, la sfârșitul secolului XX a devenit actuală pentru multe țări și regiuni europene, printre care și regiunile de pe litoralul Mării Negre.

Actualitatea problemei se explică printr-un spectru de cauze, și anume:

- a) creșterea rapidă a necesităților în energie, în industrie, agricultură etc.
- b) creșterea prețului la energia, produsă din gaz, cărbune, produse petroliere în urma scumpirii procesului de extragere și epuizării resurselor;
- c) creșterea prețului la transportarea energiei la distanțe mari;
- d) agravarea situației ecologice în raioanele cu o densitate înaltă a populației;
- e) dezaprobarea de către majoritatea populației a metodei de producere a energiei la stațiile atomice, stârnită de frica față de noile catastrofe ecologice, de tipul celei de la Cernobâl.

În domeniul utilizării surselor regenerabile de energie în secolul XX s-a realizat un progres științific și tehnic. Dar astăzi încă nu e cazul de a vorbi despre folosirea pe larg a acestor surse din anumite motive:

- 1) lipsa informației veridice și exhaustive despre noua ramură a energiei;
- 2) nu există un sistem de informatizare a populației privind facilitățile acestor surse de energie renovate;
- 3) nu dispunem de un program de instruire a cadrelor în domeniul implementării acestui tip de energie ș.a.

Anume aceste probleme s-au discutat la școala-seminar care a avut loc sub egida Catedrei UNESCO a Universității de Stat a Ingineriei Ecologice din Moscova la 11-15 martie 2002 la Soci, cu susținerea financiară și intelectuală a biroului european pentru știință al UNESCO (ROSTE).

Programul școlii-seminar e consacrat problemelor învățământului și pregătirii specialiștilor în domeniul implementării surselor regenerabile de energie în țările din regiunea litoralului Mării Negre.

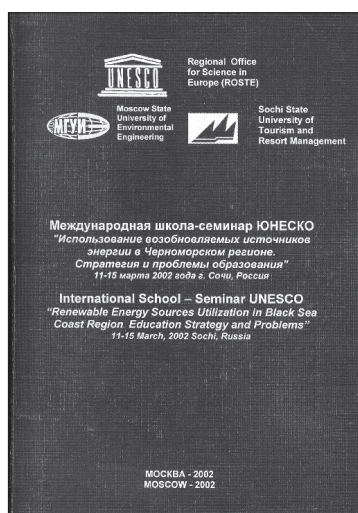


Ca rezultat al activității acestei școli-seminar, a apărut o culegere ce include referatele participanților, printre care și materialele reprezentanților Republicii Moldova Petru Todos și Ion Sobor. Cercetătorii noștri au prezentat un discurs despre experiența Universității Tehnice în pregătirea specialiștilor în domeniul aplicării surselor energiei regenerabile.

Prezentăm în continuare un fragment din acest referat.

ТОДОС, ПЕТРУ; СОБОР ИОН. ОПЫТ ТЕХНИЧЕСКОГО УНИВЕРСИТЕТА МОЛДАВИИ В ПОДГОТОВКЕ КУРСОВ ДЛЯ СТУДЕНТОВ И СЛУШАТЕЛЕЙ ШКОЛЫ ПЕРЕПОДГОТОВКИ ИНЖИНИЕРНЫХ КАДРОВ В ОБЛАСТИ ВИЭ (ВОЗОБНОВЛЯЕМЫЕ ИСТОЧНИКИ ЭНЕРГИИ) И ЗАЩИТЫ ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ (p.172-178)

Республика Молдова практически не имеет собственных залежей ископаемого топлива. В энергетическом балансе 2000 года доля импортируемых топливно-энергетических ресурсов составила 95,7 % и только 4,3 % были



получены из собственных ресурсов: 0,7 было выработано в виду электроэнергетики на гидроэлектрических станциях, 3,6 составили дрова и древесные отходы сельскохозяйственного производства. Другими словами, собственные топливно-энергетические ресурсы были полностью обеспечены за счёт двух типов возобновляемых источников энергии (ВИЭ) – гидравлической и биомассы. Другие виды ВИЭ, такие, как ветряная и солнечная, находятся в начальной стадии освоения.

Такая ситуация в энергетике заставила руководство страны и специалистов в области традиционной и нетрадиционной энергетики пересмотреть энергетическую политику с целью большего вовлечения в экономику страны ВИЭ.

В документах принятых в последние годы, приводится прогноз степени вовлечения в экономику страны. В течении 10 лет предполагается увеличить долю ВИЭ в энергетическом балансе страны с 4,3 % до 10 %, что позволит сэкономить примерно 650000 т у.т. При этом доля различных типов источников в общем объеме производства энергии из ВИЭ будет соответствовать следующим величинам:

- биомасса 40 %;
- ветряная 20 %;
- солнечная 18 %;
- биогаз 10 %;
- гидро 10 %;
- солнечная PV 2 %;

Исходя из располагаемого энергетического потенциала различных типов ВИЭ, а также из специфики национальной экономики, при внедрении ВИЭ будет даваться предпочтение следующим технологиям и установкам;

а) ветряная энергия

- установка мощностью 500 kw и более, работающие параллельно с сетью;

- механические установки мощностью 1-5 kw для подъема воды и кормоприготовления;

- электрические установки мощностью 2-10 kw без кондиционирования качества энергии для нагрева воды и воздуха в помещениях;

б) солнечная энергия

- плоские солнечные коллекторы для нагрева воды в бытовых целях;

- солнечные установки для сушки сельскохозяйственного сырья;

- фотоэлектрические установки для малого орошения и питания рассредоточенных потребителей небольшой мощности, например, постов для противогололедной защиты;

в) биомасса

- модернизация малых котельных с целью использования твердых сельскохозяйственных отходов;

- анаэробная ферментация жидких отходов биомассы с целью защиты окружающей среды и получения биогаза;

г) гидроэнергия

- восстановление малых гидроэлектростанций;

- использование гидравлических стоков существующих водохранилищ;

○ безплотинные малые гидроагрегаты.

Для успешного внедрения ВИЭ требуется гармоничное сочетание следующих трёх компонентов: наличие политической воли со стороны руководства страны; наличие законодательной и финансовой поддержки; осознание обществом необходимости использования ВИЭ.

Подготовка кадров в области ВИЭ

Одновременно с появлением новых вузов, в том числе на коммерческой основе, были сделаны первые попытки готовить инженеров по новой чрезвычайно широкой специальности – возобновляемые источники энергии. Это было сделано университетом ULIM, но результат опыта был отрицательным, так как на объявленную специальность не были поданы заявления со стороны абитуриентов.

В 1997 году в Государственном университете Молдовы, на факультете физики началась подготовка студентов по специальности Нетрадиционная энергетика с госбюджетным финансированием. В учебном плане специальности сделан основной упор на изучение дисциплин, связанных с преобразованием солнечной энергии в тепловую и электрическую, в меньшем объеме изучается ветряная энергия и энергия биомассы. В 1998 г. в Техническом университете Молдовы была открыта кафедра UNESCO «Инженерная экология», которая ведет подготовку специалистов в области защиты окружающей среды. Существенное внимание уделено изучению методов утилизации различных отходов: сельского хозяйства, пе-

перерабатывающей промышленности, бытовых и других с целью получения энергии и защиты окружающей среды.

В настоящее время курсы по ВИЭ включены в учебные планы всех специальностей энергетического и электротехнического профиля и для новой специальности «Инженерная экология». Эти курсы имеют одинаковую структуру и содержат три основных раздела:

- теоретические основы преобразования различных видов ВИЭ;
- конструктивные решения и методы инженерных расчетов;
- применение. (р. 175-176)

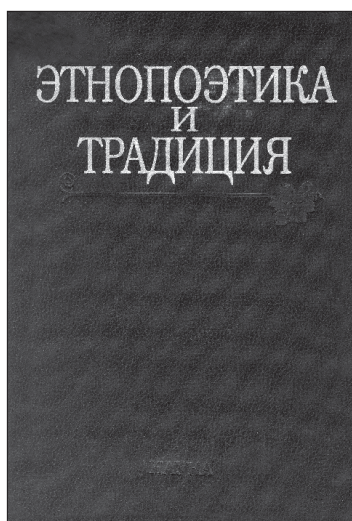
В 2001 году создана общественная организация «PRO En Re», которая объединяет

энтузиастов использования ВИЭ из разных секторов экономики. Основными задачами являются:

- ✓ оказание консультации физическим и юридическим лицам в области ВИЭ;
- ✓ переквалификация инженерных и технических кадров;
- ✓ консультации студентов по курсовым и дипломным работам в области ВИЭ;
- ✓ распространение знаний и опыта, составление базы данных об установках с использованием ВИЭ;
- ✓ выполнение НИР по оценке ветрового энергетического потенциала РМ;
- ✓ увеличение эффективности использования ВИЭ в сельском хозяйстве;
- ✓ международное сотрудничество с организациями и аналогичными центрами ближнего и дальнего зарубежья.

ЭТНОПОЭТИКА И ТРАДИЦИЯ, МОСКВА: НАУКА, 2004, 432 p.

Lucrarea cu titlul generic "Etnopoetică și tradiție" este una omagială, dedicată lui Victor Gațac, membru-corespondent al Academiei de Științe din Rusia, care a rotunjit respectabila vârstă de 70 de ani. Volumul este de o prezentare grafică excelentă și conține articolele colegilor și ale discipolilor distinsului savant. Materialele inserate sunt diverse și cuprind informații cu privire la etnopoetică, textologie folclorică, metodele de menținere și transmitere a tradiției folclorice, istoria genurilor folclorice, isto-



ria științelor despre folclor, folclorismul scriitorilor (autorilor).

Expunem câteva informații despre jubiliar, pentru a-i pune la curent pe cei interesați de personalitatea Domniei-Sale. Mai întâi de toate menționăm că este pământeanul nostru, născut la 2 iunie 1933 la Lipcani, județul Hotin, devenit mai târziu raionul Briceni al RSSM, într-o familie de muncitori. A început să învețe într-o școală cu predare în limba ucraineană, apoi în una românească. În 1950 absolvete școala medie rusă din Lipcani și e înmatriculat imediat la Universitatea de Stat, Facultatea de Istorie și Filologie, specialitatea limba și literatura română. După absolvirea cu succes a universității și obținerea diplomei, a fost trimis la Moscova, la Institutul Literaturilor Lumii "A. M. Gorki". După studiile postuniversitare V. Gațac se întoarce la Chișinău, lucrează la Sectorul de folclor al Institutului de Limbă și Literatură al AȘM. În 1961 susține teza de doctor în filologie, tema de cercetare

fiind "Cântece epice moldovenești și românești despre haiduci și raporturile acestora cu ale slavilor de sud". Din 1962 întreaga activitate a lui V. Gațac este legată de Institutul Literaturilor Lumii al Academiei de Științe din Rusia, unde, în cele din urmă, devine șef al Sectorului artă poetică populară. Tot aici a obținut titlul de doctor habilitat, iar din anul 2000 este membru-corespondent al AȘR. Pe tot parcursul activității sale s-a evidențiat prin multitudinea preocupărilor și a inițiativelor științifice.

Acest volum cuprinde și o serie de articole și studii ale folcloriștilor noștri: Nicolae Băieșu – *Moș Crăciun de-a lungul timpului*, A. Graur – *Subiecte și motive în descântece și rolul lor funcțional*, Leonid Curuci – *Versificația populară română de est în lumina similitudinilor slave*, V. Sâr – *Formule stilistice tradiționale în basmul găgăuz*, A. Furtună – *Sărbătoarea Sfântului Gheorghe*, L. Hanganu – *Mitul și realitatea istorică în folclorul epic românesc și bulgar*.

Prezentăm câteva fragmente semnate de autorii din republica noastră în speranța că vor trezi interesul studenților, specialiștilor în domeniu, dar și tuturor celor care sunt preocupați de folclorul neamului.

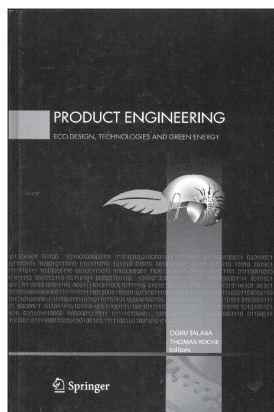
N. Băieșu

Слово мош означает «дед», а Крэчун – обозначение праздника Рождества. Образ Мош Крэчуна – древний. Происхождение этого образа восходит к глубокой древности. В сложном образе Мош Крэчуна мы имеем совокупность ряда древних элементов: персонификация зимы, зимнего мороза, особенно мороза середины зимы, периода основных зимних праздников, включая «рождение Солнца», когда бывают самые сильные холода, почитание покойных родоначальников семьи, хранителей дома и др. (p. 104)

A. Graur

По народным поверьям, существует множество способов распознавания оборотней. Смысл подобных магических действий заключается в воздействии на ведьм, заставляющим их выдать себя. Аналогичным принципам следует и текст заговора: оборотни – те, кто собираются отведают красного сыра (или молока, масла). (p. 132)

TALABĂ, DORU. **PRODUCT ENGINEERING: ECO-DESIGN, TECHNOLOGIES AND GREEN ENERGY**, / DORU TALABĂ, THOMAS ROCHE, DORDRECHT: SPRINGER, 2004, 540 p.



Cartea apărută în orașul Dordrecht din Olanda cuprinde prelegerile selectate și prezentate în cadrul Institutului Avansat de vară cu tema „Ingineria produsului: eco-design, tehnologii și energii verzi”, organizat în Transilvania de Universitatea din Brașov în perioada 14-21 iulie 2004. La acest institut au participat 70 de reprezentanți ai 12 țări.

Volumul în cauză e remarcabil și pentru faptul că, pe lângă materialele numeroșilor specialiști în domeniu din străinătate, inserează și comunicatul „Helical turbine for aeolian systems and micro-hydrostation” („Turbina elicoidală pentru agregate eoliene și microhidrocentrale”) (p. 519-528) al basarabenilor noștri: Ion Bostan, Valeriu Dulgheru și Rodion Ciupercă, **Ion Bostan** este academician al Academiei de Științe a Moldovei, academician de onoare al Academiei Româno-Americane, academician de onoare al Academiei Tehnice din România, doctor honoris causa al Universității „Petrol-gaze” din Ploiești, al Universității Tehnice „Gh. Asachi” din Iași și al Universității din Bacău, președinte al Asociației Inginerilor din Republica Moldova, laureat al Premiului de Stat al Republicii Moldova în domeniul științei și tehnicii (1977, 1998), inventator emerit al Republicii Moldova, inventator de elită al României. **Valeriu Dulgheru** – șef al Catedrei teoria mecanismelor și organe de mașini, membru-corespondent al Academiei Româno-Americane, membru al Biroului Asociației Inginerilor din Republica Moldova, laureat al Premiului de Stat al Republicii Moldova în domeniul științei și tehnicii (1998), inventator emerit al Republicii Moldova și inventator de elită al României. Domnul **Rodion Ciupercă** activează la Catedra teoria mecanismelor și organe de mașini a Universității Tehnice din Moldova.

În ultimul timp, pe piața internațională a combustibililor fosili s-a stabilit un climat destul de favorabil pentru consumatori. Cererea de pe piață este satisfăcută practic în volum deplin, iar prețurile sunt relativ constante. Odată cu aceasta, nu trebuie de uitat faptul că rezervele de combustibili fosili se micșorează. În ritmul actual de consumare s-a stabilit că petrolul ar trebui să ajungă pentru încă 50 de ani, gazul natural – 70 de ani, cărbunele – 170 de ani, cărbune brun – 500 de ani.

Rezervele de combustibili fosili sunt distribuite foarte neuniform pe planetă. Țara noastră face parte din categoria celor care nu dispun de astfel de rezerve. Găsirea unor surse locale de energie ar însemna obținerea unei securități energetice parțiale.

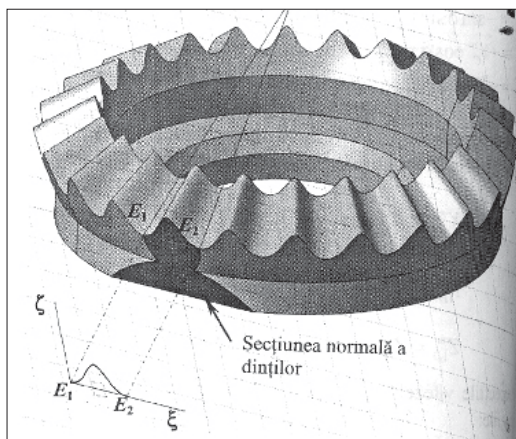
Lipsa resurselor energetice în Republica Moldova face ca tot mai mult să ne orientăm spre exploatarea surselor regenerabile de energie. Unele dintre aceste surse sunt energia eoliană și energia cinetică a apei râurilor. În lucrare se prezintă cercetarea și elaborarea unei noi geometrii a construcției turbinei elicoidale pentru stații eoliene și micro-hidrocentrale. Exploatarea acestor energii alternative va diminua deficitul tot mai mare de energie care persistă în țara noastră și, datorită acestui fapt, se va reduce considerabil emisia gazelor poluante.

Cunoașterea caracteristicilor aerodinamice ale organului de lucru eolian este deosebit de importantă pentru proiectarea profilului-aripă optim și pentru stabilirea unor valori ale parametrilor constructivi ce pot eficientiza funcționarea receptorului la variația regimurilor de funcționare, cauzate de natura instabilă a intensității vântului.

„Knowing the aerodynamic characteristics is highly important for the design of the optimal wing profile of helical rotor and setting some constructive parameter values which can make efficient its functioning at usage conditions' variation and various wind speed. The design of the helical turbine includes axis 1 where blades 2 are stiffly fixed on the constant pace helical line. The wing profile is characterized by its blunted foreside and sharp backside. Its central line is the geometric place of circuit centres inscribed in the profile”. (p. 519)

„The model of the «helical turbine-fluid» system consists of two elements with implicit links between them. This system has an essential particularity, that is, the impossibility to set strict

interaction conditions of the fluid element with the rotor on one side, and of the modification laws of the upstream, downstream fluid and horizontally to it depending on the turbine usage conditions and of the global status of the undisturbed area. To simplify the research methodology and to reduce the measuring points in the inside of the air flux field it was agreed upon the concept of combining the experimental method with the theoretical one. The computerized model of the helical turbine with four beginnings is represented in figure". (p. 527)



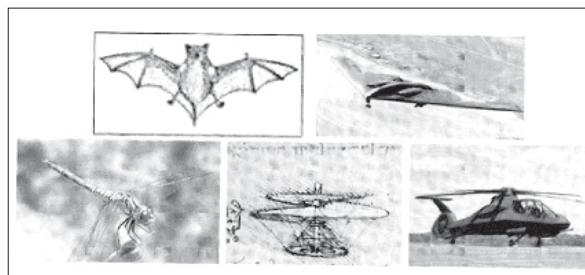
PODBORSCHI, V., VACULENCO, M. **NATURAL SHAPES – A SOURCE OF INSPIRATION FOR ECO-DESIGN** // PRODUCT ENGINEERING: ECO-DESIGN, TECHNOLOGIES AND GREEN ENERGY, 2004, OLANDA: SPRINGER, p.111-120.

Autorii acestei lucrări au fost și ei participanți la seminarul Institutului Avansat de vară având cu tema sus-indicată: Formele naturale – o sursă de inspirație pentru eco-design. Cercetătorii sunt de la Universitatea Tehnică din Chișinău. Așa după cum o arată și titlul, acesta este un studiu despre formele, produsele naturale ca sursă de inspirație pentru designeri, constructori, tehnicieni, care au activitatea de bază designul specializat în produse industriale. Savanții noștri au întrevăzut posibilitatea descoperirii în natură a unor structuri ce pot servi ca surse de o inepuizabilă creativitate pentru conceperea formelor și produselor materiale.

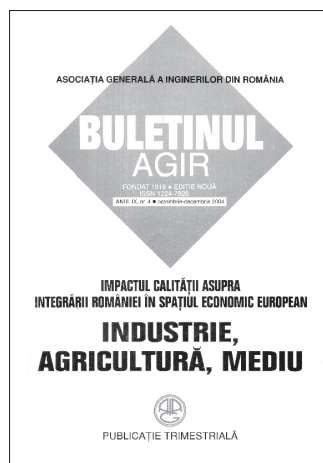
Prezentăm un mic fragment din materialul cercetătorilor noștri.

„Bionics is the science of studying the basic principles of nature and the application of these principles and processes for finding solutions for the problems that humanity encounters. Major Jack Steele, of the US Air force, used the term «Bionics» in 1960 to describe what was then an

emerging research into interface between natural and synthetic systems. He defined bionics as «the analysis of the ways in which living systems actually work and having discovered nature's tricks, embodying them in hardware». The Concise Columbia encyclopedias define bionics as follows". (p. 113)



BOSTAN, ION; DULGHERU, VALERIU. **ASPECTE PRIVIND ELABORAREA TEORIEI ANGRENAJULUI PRECESIONAL MULTIPLU ȘI A TEHNOLOGIEI MODERNE DE FABRICARE** // BULETINUL AGIR: IMPACTUL CALITĂȚII ASUPRA INTEGRĂRII ROMÂNIEI ÎN SPAȚIUL ECONOMIC EUROPEAN. INDUSTRIE, AGRICULTURĂ, MEDIU, 2004, oct.-dec. (nr. 4), an. IX., p. 12-16.



Cei doi autori din țara noastră, Ion Bostan – rector al Universității Tehnice din Moldova, academician și Valeriu Dulgheru – doctor habilitat, conferențiar universitar, au fost incluși în publicația de la București specializată în inginerie, pe lângă alți câțiva profesori, cercetători de la această universitate. Articolul de față este rezultatul colaborării dintre cei doi savanți. În mare, articolul se referă la roțile dințate dintr-o generație nouă, modernă. Existența în tehnologie a triadei angrenaj-tehnologie-transmisie a permis elaborarea unei noi noțiuni – transmisia

precesională cu angrenaj multiplu care solicită, la rândul său o metodă nouă de prelucrare a roților dințate cu profil convex-concav. În articol este desfășurat tocmai acest model din punctul de vedere matematic. La fel, a fost elaborat și programul de calculator pentru cercetarea angrenajului. Imposibilitatea utilizării profilelor evolventice clasice a necesitat elaborarea de noi profile ale dinților, adecvate condițiilor mișcării sfero-spațiale a roții satelit, ceea ce asigură performanțe înalte transmisiilor precesionale, fapt inovator pe care l-au promovat cercetătorii noștri.

Pentru exemplificarea celor spuse, reproducem un fragment din lucrarea colaboratorilor de la noi, articolul în întregime fiind foarte util pentru specialiștii în domeniu.

„Metoda de prelucrare a dinților cu profil ne-standard se bazează pe utilizarea lanțului cinematic al unei mașini-unelte de danturat și a unui dispozitiv special, având în componența sa un număr minim de elemente mobile. Din punct de vedere cinematic, legătura dintre semifabricat și sculă, în care una dintre ele (scula) efectuează mișcare sfero-spațială, fiind în același timp limitată de la rotire în jurul axei axului principal al mașinii unelte de danturat, este similară legăturii neasurice din transmisia planetară precesională tip K-H-V”. (p. 13)

BÎRCĂ, ADRIANA; AMARII, VERONICA; CSA-TLOS, CAROL. **INFLUENȚA MEDIULUI ASUPRA COMPOZIȚIEI CHIMICE A LEGUMELOR ȘI FRUCTELOR** // BULETINUL AGIR, 2004, oct.-dec. (nr. 4), an. IX., p. 53-55.

Primii doi cercetători sunt basarabeni care activează sau au activat (în cazul Adrianei Bîrcă, acum stabilită la Brașov) la Universitatea Tehnică din Chișinău. Carol Csatlos este profesor universitar doctor la Universitatea „Transilvania” din Brașov. Materialul în cauză nu este foarte extins, însă destul de succint. Astfel, cercetătorii expun problema, se referă apoi la materiale și metode cu care operează în conformitate cu tema expusă, prezintă rezultatele și discuțiile, pentru ca să finiseze cu concluzii-teze, toate acestea însoțite de tabele cu compoziții ale produselor despre care este vorba în articol.

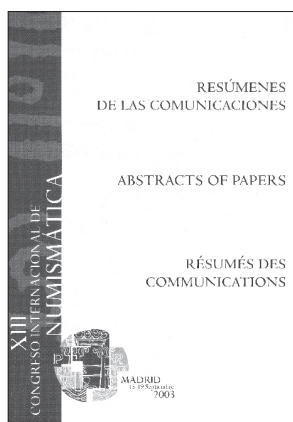
Autorii se referă la probleme stringente ale păstrării produselor legumicole. Scopul publicării acestei lucrări este de a preveni acumularea metalelor grele și a pesticidelor în produsele alimentare de origine vegetală prin contaminare sau poluare. Starea ecologică a solului și a atmosferei nu e tocmai cea corespunzătoare normelor, fapt ce a dus la revalorificarea unor produse în scopul salvării altora. Astfel, a fost cercetată compoziția chimică a tescovinei rezultate la obținerea vinurilor în scopul determinării conținutului de metale grele, nitrați, fosfați și vitamine. Cercetările au arătat că subprodusele rezultate la obținerea vinurilor pot fi utilizate în calitate de adaosuri la hrana vitelor în anumite scopuri alimentare.

Reproducem un mic fragment din articol.

„Cercetările au fost efectuate folosind ca obiecte de studiu diferite soiuri de mere și struguri, precum și produsele și subprodusele rezultate din prelucrarea acestora.

Cantitățile de celuloză, mono- și dizaharide, acizi organici și lipide s-au determinat folosind-se metode standard. Produsele analizate conțin substanțe organice, care pot complica efectuarea analizelor; din acest motiv, mineralizarea lor s-a efectuat în două moduri. După o uscare prealabilă în aer, probele au fost mineralizate în baloane Kjeldahl cu acid azotic și peroxid de hidrogen, iar după mineralizare soluțiile au fost transferate în baloane cotate cu volum de 100 cm³. (p. 53)

RESÚMENES DE LAS COMUNICACIONES. ABSTRACTS OF PAPERS. RÉSUMÉS DES COMMUNICATIONS: XIII CONGRESO INTERNACIONAL DE NUMISMÁTICA, MADRID: MINISTERIO DE EDUCACIÓN, CULTURA Y DEPORTE, 2003, 312 p.



Acesta este titlul cărții care inserează, așa cum o arată și titlurile în trei limbi: spaniolă, engleză și franceză, rezumatele comunicărilor de la al XIII-lea Congres Internațional de Numismatică, ce a avut loc la Madrid, în perioada 15-19 septembrie 2003. În cadrul Congresului au fost diverse acțiuni: conferințe în ședințe plene, mese rotunde, comunicări și postere, toate într-un număr impozant – 378 și expuse în volum într-un mod foarte practic în ordinea după cum urmează: Ședințe plene, Mese rotunde, Antichitate grecească, Antichitate romană, Evul Mediu, Epoca modernă și contemporană, Numismatică orientală, Medalii și Postere. Fiecare secțiune e prezentată în ordinea alfabetică a numelor autorilor ei. Limba în care a fost prezentat rezumatul coincide cu preferințele autorului, aceasta fiind de obicei limba sa de origine. Astfel, cei interesați vor lectura articole în limbile: engleză, franceză, germană, italiană, spaniolă. Întregul volum e destul de prezentabil, de o bună calitate grafică și va genera interesul cunoscătorilor de limbi străine și a domeniului numismaticii.

Volumul în cauză e remarcabil și pentru faptul că, pe lângă toate materialele prezentate ale numeroșilor specialiști în domeniu din străinătate, inserează și rezumatul comunicării Anei Boldureanu de la Muzeul Național de Istorie a Moldovei, care a participat la prestigioasa conferință cu un discurs pe tema „Les aspres ottomans du XVI siècle du trésor découvert à Bălăbănești”.

Este vorba despre descoperirea în 1988 la Bălăbănești a unui tezaur consistând din 392 monede din aur și argint, obiecte de podoabă: inel, pandantive, ornamente, accesorii vestimentare. Monedele sunt de o vechime considerabilă – din timpul domniilor lui Baiazid al II, Selim I și

Suleiman I. Câteva din ele sunt inedite sau foarte puțin cunoscute. La congres cercetătoarea a prezentat structura acestui lot de monede găsite, originea mediului, atelierele care le-au emis, traseul circulației lor, în special în Moldova.

Propunem în continuare rezumatul comunicării conaționalei noastre.

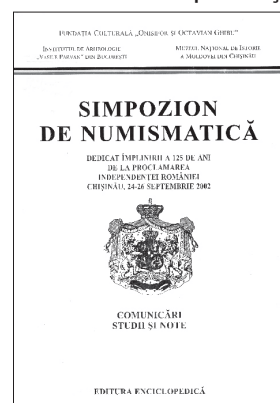
„Le trésor fut découvert fortuitement en 1988 par un habitant de Bălăbănești, pendant les travaux agricoles. Les pièces étaient enveloppées dans une toile et déposées dans un récipient en argile. On a récupéré 392 monnaies (une en or et 391 en argent) et 82 objets de parure (une bague, 43 appliques et 15 pendentifs) et accessoires vestimentaires.

La plupart des monnaies (347 exemplaires) sont des aspres ottomans de Bayezid II (1482-1512), Selim I (1512-1520) et Süleyman I (1520-1566). On présente la structure de ce lot selon les groupes d'émissions et les ateliers, avec des considérations concernant la circulation des aspres ottomans dans les Pays Roumains et particulièrement en Moldavie. Quelques pièces représentent des émissions inédites ou moins connues du temps de Selim I et de Süleyman I. Il y a aussi 8 imitations d'après les aspres ottomans de Bayezid II et de Selim I, qui pourraient appartenir à une production locale.

Quelques pays européens sont représentés dans ce trésor: la Moldavie (une émission d'Étienne le Grand), la Transylvanie (une émission de Sigismond Báthori), la Russie (2 pièces de Ivan IV), la Pologne (40 pièces), l'Empire Romain-Germanique (7 thalers), les Pays-Bas (la pièce d'or, année 1592) et les possessions espagnoles (2 thalers: Brabant, année 1568 et Holland, année 1576)”. (P. 277)

SIMPOZION DE NUMISMATICĂ, BUCUREȘTI:
EDITURA ENCICLOPEDICĂ, 2003, 288 p.

Lucrarea de față este recomandată specialiștilor în domeniu, celor care îl studiază, dar și tuturor amatorilor de numismatică. Volumul reprezintă totalitatea comunicărilor, studiilor mai multor specialiști ai acestei ramuri a istoriei, participanți la Simpozionul de numismatică, dedicat împlinirii a 125 de ani de la proclamarea independenței României. Contribuțiile la apariția cărții au fost bilaterale și sunt datorate



Fundației Culturale „Onisifor și Octavian Ghibu”, Institutului de Arheologie „Vasile Pârvan” din București și Muzeului Național de Istorie a Moldovei de la Chișinău, care a găzduit simpozionul. În cadrul acestui eveniment a fost inaugurată Societatea Numismatică din Republica Moldova.

Muzeul de la noi este deținător al mai multor colecții de monede din toate timpurile, prin aceasta contribuind la desfășurarea lucrărilor simpozionului. Este de menționat faptul că volumul inserează materiale ale basarabenilor noștri, materiale care cuprind informații din domeniul numismaticii, dar și din domenii imediat învecinate: medalistică, sigilografie, heraldică, arhivistică, arheologie. Astfel, dintre autorii basarabeni sau cei care au efectuat cercetări numismatice referitoare la Basarabia îi putem menționa pe: Mihai Ciocanu și Eugen Nicolae cu articolul *Un tezaur de monede bizantine descoperit la Alcedar, jud. Orhei*; Eugen Nicolae, *Monedele de cupru bătute în Orașul Nou (Şehr al-cedid)*; Vera Paiul, *O medalie cu chipul lui Atila descoperită la Ustia, jud. Chișinău*; Ana Boldureanu în colaborare cu Ana Niculiță și Eugen Nicolae, *Tezaurul de la Topala, jud. Lăpușna (sec. XVI)*; Silviu Andrieș-Tabac cu două materiale *Sigiliul târgului Peștere și Noile simboluri heraldice ale orașului Ialoveni*; Vlad Ghimpu, *Sigilii și scrisori din pribegie ale principelui Moldovei Gheorghe Ștefan*; regretatul Ion Dron, *Denumirile dangalelor diviziunilor tribale nohaice reflectate în toponime din sudul Basarabiei*; Sergiu Ciocanu, *Sigilii ecleziastice din Basarabia (II)*; Raisa Tabuică, *Medalii ale expozițiilor agricole din Basarabia*; Valerian L. Ciofu, *Câteva medalii mai puțin cunoscute privind istoria Basarabiei*.

Expunerea teoretică a cărții este însoțită de mai multe planșe, tabele, note, anexe pentru o înțelegere mai profundă și o ilustrare mai plastică. Toate articolele sunt postfațate de rezumate în limbile franceză sau engleză.

Prefața cărții este semnată de Nicolae Răileanu, directorul Muzeului Național de Istorie.

În speranța că volumul prezentat își va găsi locul meritat în bibliotecile și referințele celor care se ocupă de studiul diverselor ramuri ale istoriei neamului, prezentăm mici fragmente din acesta.

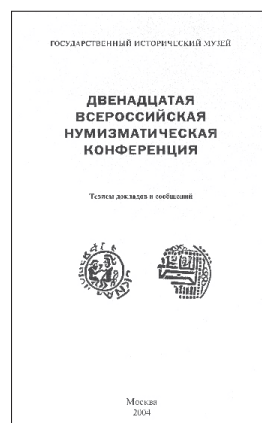
„Putem spune cu siguranță că pe locul localităților Comrat, Congaz ori Taraclia au locuit nohai din subdiviziunile tribale (arhaice) comrat, congaz, taraclî. Aceștia au folosit dangalele specifice subdiviziunilor respective și prin existența și activitatea lor au contribuit la crearea numelor topice în cauză. Totodată, stemele heraldice ale acestor localități din sudul Basarabiei sunt azi

de neconceput fără a ține cont de denumirile și imaginea dangalelor triburilor și subdiviziunilor respective”. (I. Dron, p. 235)

„*Lucrările de pregătire a medaliilor au fost îndelungate și minuțioase. Acest proces poate fi urmărit și în baza documentelor de arhivă ale Upravei orașului Chișinău. La ședința Comitetului Expozițional Orășenesc din 29 ianuarie 1889 s-a discutat despre dimensiunile și costul lor. Desenul medaliilor a fost realizat de un profesor de desen de la Colegiul Real. S-a aprobat baterea a două categorii de piese: medalii mari de argint și bronz cu diametrul de 75 mm și medalii mici de argint și de aur cu diametrul de 45 mm. Costul medaliilor se estimează la: medalie de aur cu greutatea de 16 zolotnici – 80 ruble; medalie mare de argint cu greutatea de 20 zolotnici – 7 ruble; medalie mică de argint cu greutatea de 10 zolotnici – 3 ruble; medalie mică de bronz cu greutatea de 20 zolotnici – 25 copeici*”. (R. Tabuică, p. 254)

„*Cupa de aur din stema Ialovenilor, aurul fiind simbolul heraldic al soarelui, inteligenței, măririi, prestigiului, virtuții și grandorii, pe lângă faptul că întrușipează produsul finit care a determinat trecerea satului Ialoveni la statutul de oraș și care i-a adus și-i aduce faimă – vinul xeres, este în același timp un vas care conține elixirul vieții, nemuririi, cunoașterii, încrederii în viitor*”. (S. Andrieș-Tabac, p. 281)

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ИСТОРИЧЕСКИЙ МУЗЕЙ. ДВЕНАДЦАТАЯ ВСЕРОССИЙСКАЯ НУМИЗМАТИЧЕСКАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ: ТЕЗИСЫ ДОКЛАДОВ И СООБЩЕНИЙ, МОСКВА, 2004, 288 с.



Sub egida Muzeului Național de Istorie din Rusia a fost editată o lucrare reprezentativă, care include rezumatele referatelor de la cea de-a douăsprezecea conferință de numismatică, ce a avut loc la Moscova în perioada 19 – 24 aprilie 2004, cu susținerea Fondului Umanitar

Științific din Rusia. Conferința a fost organizată cu prilejul jubileului de o sută de ani din ziua nașterii lui Ivan G. Spasski (1904 – 1990), savant, excelent specialist în domeniul numismaticii naționale, colaborator al secției de numismatică a Ermitajului, unde și-a desfășurat activitatea științifică pe parcursul întregii vieți.

Autorii rezumatelor prezentate la conferință sunt specialiști în numismatică din: Rusia, Ucraina, Uzbekistan, Kârgâzstan, Estonia, Belarus, Lituania, Letonia, Bulgaria, Polonia, Slovacia, Danemarca, Marea Britanie, Finlanda.

Și-au depus stăruința la apariția acestei lucrări peste două sute de persoane – autori ai 182 de articole. Printe ei se numără și concetățeanca noastră, Ana Boldureanu, istoric, specialist în numismatică de care se ocupă de mai mulți ani. La această conferință cercetătoarea noastră a prezentat un discurs despre asprii turcești, metodele de pătrundere și circulație ale lor în Moldova secolelor 15-16. Prezentăm în continuare fragmente din comunicarea dnei Boldureanu.

БОЛДУРЯНУ, АННА. АСПЕКТЫ ПРОНИКНОВЕНИЯ И ОБРАЩЕНИЯ ОСМАНСКИХ АСПРОВ В МОЛДОВЕ В XV – XVI ВВ.

„Анализ распределения монетных находок в зависимости от их происхождения демонстрирует своеобразную динамику, отражающую соотношение периодов чеканки и объема эмисии с военными событиями. До Мехмеда II (1444 – 1446, 1451 – 1481) большинство аспров, найденных на территории Молдовы происходили с монетных дворов Эдирне и Сереза. Во время правления Баязида II (1481 – 1512) наибольшее количество аспров поставляет монетный двор Ново Брдо, сохраняя впоследствии лидирующие позиции, наряду с новыми монетными дворами, открытыми в том же северо-западном балканском регионе до начала правления Мурада III (1574 – 1595).

За последние два десятилетия достигнут значительный прогресс в изучении османских аспров, особенно в области типологии и хронологии. Это позволило специалистам – нумизматам из Румынии и Молдовы сконцентрировать внимание на достижении результатов в изучении некоторых аспектов проникновения и обращения аспров в средневековой Молдове, обобщение которых представлено ниже.

Аспр, или аспер (тур.аксе), проникший на рынки Молдовы уже в первой половине XIV в., после оккупации османами Добруджи во время правления Стефана Великого, особенно после падения крепостей Четатя Албэ (Белгород-Днестровский) и Килия (1484), становится основной серебрянной монетой в денежном обращении региона. К концу XVI в., особенно после реформы 1584-1586 гг., аспр становится разменной монетой и уступает ведущую роль европейским эмиссиям.

Другие балканские монетные дворы представлены довольно значительно (в процентном отношении), в некоторых случаях даже превосходя монетные дворы, расположенные на северо-западе Балканского полуострова. Восточные монетные дворы, а также столичные (Костантанье и Эдирне), как правило, незначительно представлены в находках, относящихся ко времени правления Селима II, регистрируют несколько заметных всплесков, совпадающих по времени с периодами крупных вценных походов, когда резко возрастал спрос на денежную массу. Большинство аспров, проникших на территорию Молдовы после реформы 1584-1586 гг., во времена правления Мурада III и Мехмеда III, уже имеют восточное происхождение.

Исследования последнего десятилетия выявили наличие большого количества фальшивых османских аспров из посеребренной меди, а также их имитаций из серебра в находках на территории средневековой Молдовы. Существует достаточно доказательств того, что в конце XV и начале XVI в. Такие монеты чеканились в Молдове (предположительно в ее тогдашней столице Сучаве), и вполне возможно, что этот феномен продолжался здесь с перерывами до конца XVI в.

Результаты изучения находок аспров в Молдове позволяют лучше понять некоторые аспекты монетного обращения в границах Османской Империи и особенно в прилегающих княжествах – Валахии и Трансильвании, на рынках которых прослеживаются аналогичные явления”. (р. 97-98)

ACTIVITĂȚILE FUNDAȚIEI PENTRU RELAȚII MOLDO-JAPONEZE // JA-NET, 2004, 25 oct., (nr. 31), p. 5.

Ziarul japonez „Ja-Net” de la 25 octombrie 2004 ne familiarizează cu activitatea Fundației pentru Relații Moldo-Japoneze care a fost fondată în anul 2002, având scopul promovării relațiilor de colaborare și prietenie între Republica Moldova și Japonia, precum și a asociațiilor, fundațiilor, instituțiilor și organizațiilor, grupurilor etnice ale Japoniei în diferite țări ale lumii. FPRMJ este unica instituție în Republica Moldova cu statut juridic în vederea implementării programelor de studiere a limbii, culturii, istoriei și civilizației a țării Soarelui Răsare, realizarea cărora va facilita diferite ramuri ale economiei naționale. Prin intermediul programului de activitate a FPRMJ care constă în: studierea limbii japoneze, programul «Copilărie fără hotare», Origami, Ikebana, cetățenii moldoveni având astfel posibilitatea de a contacta direct cu cultura japoneză.

Alături de *ikebana*, de diferitele ramuri ale artelor marțiale: *kendo*, *judo*, *aikido*, *karate*, de ceremonia ceaiului, de arta copacilor *bonsai*, *origami* constituie o buna exemplificare a spiritualității nipone.

Origami din traducere înseamnă: „ori” – a îndoi; „gami” – hârtie. Origami, este o artă veche a plierii hârtiei, veche de aproximativ 1000 de ani, care vine din Japonia. Această artă a devenit atât de populară, încât de ea sunt preocupați nu numai copiii, ci și adulții. Origami este și o metodă simplă de dezvoltare a capacităților omului: stimulează dezvoltarea memoriei, atenției, influențează pozitiv asupra sistemului nervos și mobilității degetelor. Origami dezvoltă răbdarea, deprinderea de a păstra echilibrul fizic și psihic, ajută la însușirea noțiunilor de corectitudine și dreptate, toate aceste elemente fiind necesare dezvoltării spiritului. Pentru a se ocupa de această artă este nevoie numai de hârtie și dorința de a vedea, cum dintr-o simplă bucată de hârtie, fără alte ajutoare putem obține adevărate opere de artă.

Fragilitatea hârtiei sugerează fără prea multă filozofie că totu-i trecător, un adevăr atât de evident pentru un popor amenințat continuu de cutremure, taifunuri, valuri nimicitoare, incendii și alte năpaste. Să ne mai amintim că principalul templu șintoist, Kotai Jingu din peninsula Ise, aflat la sud de orașul Nagoya, dedicat zeiței Amaterasu, este reconstruit cu regularitate din 20 în 20 de ani.

Dupa ce a fost terminat noul templu, alcătuit numai din lemn, fără să se folosească măcar un cui din metal, vechiul sanctuar este dărâmat. În acest templu se păstrează obiectele sacre – oglinda și sabia divină Murakumo no tsuguri – de care se leagă originile mitice ale poporului japonez.

O altă activitate inclusă în Programul Fundației este arta Ikebana. Din toate artele tradiționale ale Japoniei, cea mai frumoasă și mai practică în zilele de astăzi este Ikebana – tehnica artistică de aranjare a florilor în vase după anumite principii. Ea a evoluat în Japonia în ultimii 700 de ani. În esență, Ikebana are un aranjament simbolic: un triunghi ce reprezintă cerul, pământul și omul. Ea îmbină o armonie de culori, linii perfecte, spațiu și forme reflectate de frumusețea naturală a florilor. Reprezentând starea sufletească a omului, Ikebana pentru japonezi este un element al modului, contemporan de viață. De-a lungul vremii, Ikebana a evoluat în stiluri variate. Cele mai des întâlnite stiluri sunt: rikka sau seika, sau shoka (floare în poziție verticală, normală), nageire (flori în poziții neobișnuite, ca o «izbucnire») și moribana (flori grupate, susținute de un suport). Culorile reproduse în Ikebana sunt reprezentate prin ramurile ei: Ko-ryu, Ohara-ryu și Sogetsu-ryu.





サマースクールで学ぶ子どもたち

コンペティションの様子。漢字の「山」を作っている

驚くほど見事な折り紙作品

PICTORII NATA GURTOVAIA ȘI VLADISLAV COREACHIN

Află că baza artei și începutul tuturor acestor lucrări făcute cu mâna, sunt desenul, culoarea (...) Așa după cum am mai spus, trebuie să încep prin desen...

Gennino Gennini, *Il libro dell'arte*

Un pictor bun e acela care aduce permanent lucruri noi, semnificative, în creația sa, chiar dacă și-a format deja propria viziune stilistică și și-a definit concepțiile asupra fenomenului cultural-artistic. Stilul este un indice al individualității artistului și se formează ca rezultat al unei munci asidue, insistente. Mult mai important este să-și elaboreze o gândire artistică proprie. Doar așa izbuteste să evite locurile comune și să devină creator din punct de vedere artistic. Libertatea gândului este forța lui creatoare.

Nata Gurtovaia este încă în căutarea stilului propriu, anumite repere și le-a stabilit deja.

S-a născut la 21 octombrie 1972 în orașul Chișinău. Din anul 2001 studiază la Academia de Teatru, Muzică și Arte Plastice, specialitatea Grafică.

Prin grafică Nata a descoperit o modalitate de a reda material lumea imaginară, trăirile, dezamăgirile, visele. Grafica e rebelă, plină de pasiune, de poezie, seninătate. Urmărind valul ei, în momentul zămislirii unei lucrări, devii un tot întreg cu ceea ce gândești, ce simți. Este fascinant

însuși procesul de miracol și de sacralitate, al transpunerii ideii pe hârtie, momentul când linia, pata, forma și factura încep a da viață gândului.

A participat la expoziția de grup la Departamentul Relațiilor Interetnice în anul 2004. Iar în 2005 a avut o expoziție personală la Biblioteca Națională a Republicii Moldova.

Fiind încă la început de cale, are deja lucrări în diferite colecții din România, Suedia, SUA.

Iată ce relatează unul din posesorii lucrărilor Natei Gurtovaia, Zvi Wierschubsky din Suedia: *„В её взволнованных и серьёзных работах сочетаются благоговение перед традицией и свежесть художественного видения. Мы находимся в лёгкой тени Алисы, и потому ничто происходящее не должно нас удивлять. Вот грустный клоун и целый мир, обступающий его, оказывается вязанием маленькой девочки, которая скромно пристроилась в уголке, вот генеалогическое древо муравьев, вот всевозможные полудомашние-полусказочные существа с человеческими глазами, вот идеальные города, чья бесконечность не подавляет. Карты Таро и фантастические создания скифо-сибирского звериного стиля теряют свою зазеркальную потусторонность и становятся выразительными метафорами нашего внутреннего мира, эмоции и переживания, обезличенные современным мировоззрением, вновь обретают свои забытые неповторимые лица.”*

Iar Angela Pihut (Suedia) caracterizează creația Natei în felul următor: *„Когда мы говорим о почерке художника, мы как бы воссоздаём сумму его движений, умозрительно воспроизводим «танец рук». Здесь, через наши руки, может произойти встреча наших душ. Ещё здесь, до собственно изобразительного смысла, мы сближаемся с художником или дистанцируемся от него. Я чувствую это певуче-орнаментальное движение Наташиной руки, эту бережную точность пера, на острие которого чудесным образом соседствуют воспоминания и действительность, явь и сон, мудрость и наивность. Её движения складываются в знаки, знаки – в алфавит, который очень легко даётся постижению, наверное, потому что уже изначально присутствует в нас”.*

Despre compozițiile „Skazka”, „Sarmati”, „Jreț” ne relatează însăși Natalia Gurtovaia: *“Это композиции, в которых отразила тот детский мир, которого взрослый человек стесняется. В моих работах, иногда завуалированно, детскость всегда присутствует. В композиции с*

нашим генеалогическим древом и корабликом-символом странствия я вкладываю размышления о нашей молодой семье.”

* * *

Personalitatea multilaterală a lui Vladislav Coreachin se dezvăluie concomitent pe două planuri: creația literară și arta plastică.

În prezent face pictură, grafică și poezie, deseori fiind dificil să traseze un hotar distinct între aceste genuri. În ceea ce creează, încearcă a surprinde clipa irepetabilă, ce nu se supune ordinii, străpunsă de prejudecăți și neliniști.

S-a născut la 3 septembrie 1979 în orașul Chișinău.

A făcut studii la Școala de Arte Plastice pentru Copii “A. Șciusev” (1993-1998), la Colegiul Republican de Arte Plastice “A. Plămădeală” (1998-2002), din anul 2002 – la Academia de Teatru, Muzică și Arte Plastice.

Din 2003 este lector la Academia de Teatru, Muzică și Arte Plastice.

În 2005 devine membru titular al UAP.

A participat la următoarele expoziții:

1997, expoziție de toamnă, Centrul expozițional „C. Brâncuși”;

1997, expoziție personală, Departamentul Relațiilor Interetnice;

1998, expoziție-concurs de grafică, Departamentul Relațiilor Interetnice; 2000, 2002 Eco-ART, Muzeul Național de Istorie;

2000, expoziție de familie, UNDP;

2001, expoziție de familie, ITERA-Moldova;

2004, „Tineretul creator”, Centrul expozițional „C. Brâncuși”; 2004, expoziție de primăvară, Centrul expozițional „C. Brâncuși”;

2005, expoziție-titularizare la UAP;

2005, expoziție personală, Biblioteca Națională.

Tabere de creație:

1997 – Suceava, România.

Diplome:

1997 – expoziție-concurs al Departamentului Relațiilor Interetnice

2002 – Salonul Internațional de Carte, Chișinău.

Iată cum ne caracterizează creația lui Vladislav Coreachin posesorii tablourilor lui:

Zvi Wierschubsky (Suedia): “Владислав, как и многие художники сегодня, держит нити разных традиций. Это проблема Тесея в ла-

биринте современной культуры, где сама Ариадна подчас обращается Минотавром. Так, стараясь разобраться с этим запутанным клубком, перебирая свободные концы: от офорттов переходя к линогравюрам, от линогравюр к акварелям, окунаясь в разные времена и темы, в какое-то мгновение он открыл для себя цветы. И превращение произошло...”

Natalia Digore (Israel): “Наверное, сегодня не так просто определить для себя современно-го художника, который бы отвечал движениям души и мысли. У Влада гармония аналитически-продуманных композиционных шагов и тончайших чувственных дуновений является собой как раз то сочетание устойчивости и подвижности, которое позволяет не терять почву под ногами и зовёт за горизонт.”

Compozițiile lui Vladislav ne acordează la gânduri legate de istorie, cultură și civilizație. Iată ce ne relatează tânărul pictor:

„Мой интерес к прошлому проглядывает сквозь современные вывески, костюмы, события. В прошлом есть вечные темы, которые волнуют. Композиция «Теменос» – это место, защищенное от ветра, священный участок древних храмов. Это тот внутренний мир, который мы в себе несем. Мы действительно находим реликты прошлого, и наши чувства тоже вечны. Это защищенный мир, укрытый от внешних воздействий, мир-крепость. Это мир не где-то в другом времени, а сегодня – в нас.”

ANSAMBLUL DE CÂNTECE ȘI DANS POPULAR „FLUIERAȘ”

... Cortina se ridică brusc. Arcușurile mângâie strunele și în sală se revarsă o luxuriantă melodie plină de viață. Ea te cucerește, te învârtește și nu te scapă venit trist, dar de la care neapărat pleci bine dispus.

Ala Cutărioara

Viorile intonează o melodie plină de temperament. Ea crește, prinde putere, în canavaua ei sonoră își împletesc glasurile viorile și clarinetele, violoncelul și țambalele, naiul și fluierul: cântă orchestra de muzică populară „Fluieraș”.

Numele formației, după cum e lesne să ne dăm seama, provine de la numele hipocoristic al unuia dintre cele mai vechi instrumente muzicale naționale – fluierul.

Apariția „Fluierașului” datează de la concertul din anul 1945, 5 aprilie, sau „cu anul, când izvoarele

erau încă tinere, când stejarii, apăsându-și vârtos rădăcinile în măduva pământului, căutau să-și aburce creștetul spre izbeliștea luminii solare, astfel făcându-și loc între merlițe, între privighetori”. A fost o zi cu adevărat sărbătorească, o zi înălțătoare, care va trăi cât doina, care va doini cât despletirea cascadelor de apă.

„Fluierașul” de astăzi se prezintă ca un vast purtător al frumuseții, născută de popor, născută sub apăsarea coarnelor plugului ori sub libera licărire a bobului de grâu. Multe dintre melodii au venit în repertoriul formației cu prima generație de muzicieni ai orchestrei, altele au fost culese în timpul turneelor prin satele Moldovei și prelucrate în sânul colectivului. Spre exemplu „Sârba”, tânguioasa „Doină”, „Ciocârlia” cu sclipiri de soare, melodii de dor. Printre ele sunt cântece în care este oglindită viața de azi a Moldovei. Bineînțeles, orchestra „Fluieraș” are în repertoriul ei și lucrări ale compozitorilor moldoveni: C. Rusnac, V. Goia, S. Ciuhrii, V. Crăciun, D. Gheorghiuță, V. Rotaru, E. Coca ș. a.

Primii ani de la înființare, orchestra a fost condusă de Vladimir Baronciuc, mai târziu de Grigore Târțău. În 1956 la pupitrul orchestrei vine David Fiodorov. Din 1958, circa 40 de ani la rând formația a fost condusă de un foarte fin cunoscător al muzicii populare, violonistul și dirijorul Sergiu Lunchevici.

În 1960, cu ocazia Decadei artei și literaturii moldovenești la Moscova, „Fluierașului” i se acordă titlul de colectiv emerit al RSSM.

Din 22 octombrie 1995 Maestrul Sergiu Ciuhrii, unul din cei mai de forță muzicieni și dirijori de orchestră populară de la noi, a preluat „cârma” Ansamblului de Cântece și Dansuri Populare „Fluieraș”.

Orchestra îi revine meritul de a fi educat o întreagă pleiadă de cântăreți și instrumentalști renumiți, adevărați maștri ai artei interpretative, ca: Tamara Ceban, Gheorghe Eșanu, Nicolae Sulac, Eudochia Lica, Zinaida Julea, Petre Zaharia, Luliu Patlajan, S. Brânzilă, D. Casap ș. a.

Pe unde concertează „Fluierașul”, peste tot reușește să prezinte spectatorului, care nu cunoaște limba și obiceiurile plaiului moldav, irepetabila frumusețe iradiantă a folclorului, și să-i cucerească simpatia și lauda.

Ziarul din Helsinki „Kansan Untiset” cu ocazia turneului întreprins de orchestră în Finlanda, apreciază înalta măiestrie interpretativă a artiștilor moldavi: „Acest ansamblu e un colectiv, al cărui fiecare membru luat aparte e un interpret de clasă

superioară. Dar deosebit de marcantă e finețea de interpretare în ansamblu”. Alt ziar finlandez „Huvudstadebladet” își termină recenzia pe marginea programului orchestrei „Fluieraș” cu cuvintele: „Publicul a fost complet încântat și oaspeții noștri au fost întâlniți cu cea mai mare căldură și profundă simpatie”.

Timp de șase decenii colectivul emerit din Republica Moldova „Fluieraș” a purtat cântecul acestor pământuri în toată lumea:

1958 – Republica Democrată Germană,

1959 – Finlanda,

1962 – Cehoslovacia,

1967 – Montreal (Canada),

1968 – Polonia, Mongolia,

1969 – America Latină,

1971 – Iugoslavia, Franța, India,

1973 – Irak,

1978 – Africa (Maroc, Tunisia, Libia),

America Latină (Algeria, Peru, Mexic),

1980 – Germania,

1981 – Finlanda,

1983 – Birmania, Nepal, Sri Lanka, Insulele Maldive,

1984 – Cehia, Slovacia,

1985 – Brazilia,

1986 – Portugalia,

1987 – Italia,

1989 – Bulgaria,

2002 – Turcia,

2004 – China.

Ansamblul de Cântece și Dansuri Populare „Fluieraș” a reprezentat țara noastră la Festivalul Internațional de Cântece Folclorice, care a avut loc la 3-7 noiembrie 2004 în orașul Nanning, capitala regiunii autonome Guangxi Zhuang din sudul Chinei, la care au participat formații și interpreți din cca 40 de țări ale lumii.



Organizatorii festivalului susțin că acest eveniment este considerat unul din cele mai importante activități culturale din sudul Chinei. La ceremonia de deschidere ansamblul "Fluieraș" a prezentat "Hora satului", ce a inclus scene din tradițiile și ritualurile populare moldovenești. Pentru a bucura publicul din țara gazdă, ansamblul a mai interpretat și 3 cântece chinezești.

Iată ce scrie presa chineză despre măiestria artiștilor moldoveni:

Nanning Wanbao, noiembrie 2004

Cîntecul și Dansul Moldovenesc
南宁晚报, 2004 年 11 月

摩尔多瓦歌舞醉绿城

今年的南宁国际民歌艺术节让八方宾客和本地市民夜夜都沉醉在踏歌起舞的欢乐中。昨晚，邕城市民在南宁剧场又享受了来自东欧的摩尔多瓦笛子国家歌舞团带来的另一种民俗文化风。区市领导刘奇葆，潘琦，李金早，林国强，黄汉明，封家骧出席了“南宁·摩尔多瓦之夜”晚会。

Doushi bao, 6 noiembrie 2004

Seara Republicii Moldova

都市报 2004 年 11 月 6 日

摩尔多瓦之夜

昨晚，来自欧洲东南部的摩尔多瓦共和国的近 30 名艺术家在南宁剧场，为绿城观众献上一台极具异域风情的歌舞晚会 -- “南宁·摩尔多瓦之夜”。

摩尔多瓦有着丰富的民歌资源，那里的人们也能歌善舞。晚 8 时整，摩尔多瓦国家笛子歌舞团的专场演淮时开演，管弦乐队吹起了欢快的开场曲，身着富有民族特色的白衣裤裙的舞蹈演员踏着森林舞曲，将观众们带入了神秘莫测的大森林之中。摩尔多瓦的艺术家们还表演了威尼斯的嘉年华，华丽热闹的局面叫人叹为观止；外国艺术家们还用中文念出“1, 2, 3”，以一曲《数数歌》赢得全场观众经久不息的掌声…

Nanning Wanbao, noiembrie 2004

南宁晚报, 2004 年 11 月

Noi suntem pionierii în stabilirea contactelor în domeniul culturii

东欧民间医术的风采
我们是文化交流的先行者

在 11 月 3 日晚钟一东盟博览会南宁国际民歌艺术节开幕晚会“大地飞歌 2004”上，观众们领略了摩尔多瓦笛子歌舞团奉献的《乡村霍拉舞》。那色彩艳丽的民族服饰，欢快的小步舞节奏，配合默契的回旋式舞步，处处都洋溢着浓有的东欧民间艺术风情，令人十分陶醉。

Nanning Wanbao, noiembrie 2004

南宁晚报, 2004 年 11 月

东欧民间医术的风采

我们是文化交流的先行者

在 11 月 3 日晚钟一东盟博览会南宁国际民歌艺术节开幕晚会“大地飞歌 2004”上，观众们领略了摩尔多瓦笛子歌舞团奉献的《乡村霍拉舞》。那色彩艳丽的民族服饰，欢快的小步舞节奏，配合默契的回旋式舞步，处处都洋溢着浓有的东欧民间艺术风情，令人十分陶醉。

De pe unde s-a întors ansamblul, a adus cu sine florile succesului.

Care este numărul concertelor prezentate de acest ansamblu? Cine știe? Nu știe probabil nici veteranul Alexandru Procopenco, nici Iuliu Patlajan. Un lucru însă e știut: „Fluierașul” de fiecare dată apare în scenă tot mai stăruitor, tot mai impetuos. De fiecare dată cei impresionați de interpretarea sa îl așteaptă cu mare nerăbdare.

TEATRUL „MIHAI EMINESCU”

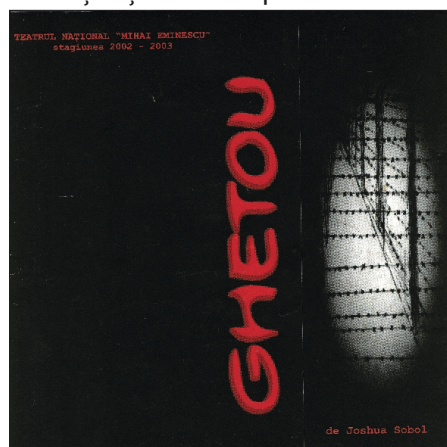
De mulți ani activitatea Teatrului Național „M. Eminescu” e apreciată nu numai în țară, ci și peste hotarele ei. În intenția de a vorbi despre una dintre comorile patrimoniului național, actualizăm datele importante din istoricul acestui teatru. În primul rând trebuie să afirmăm că e primul teatru de expresie română din Basarabia, care a fost întemeiat la 10 octombrie 1920 la îndemnul unui grup de persoane publice. Primul spectacol din repertoriul teatrului a fost „Fântâna Blanduziei” de V. Alecsandri. Prima trupă a activat pe parcursul unei stagiuni, jucând peste 25 de premiere. Activitatea ulterioară a teatrului s-a axat pe reprezentarea pieselor din dramaturgia autohtonă, franceză, italiană, rusă, norvegiană. De o mare rezonanță s-au bucurat spectacolele „O scrisoare pierdută”, „Ovidiu”, „Tache, lanche și Cadâr”, „Regele Lear”, „Romeo și Julieta”, „Revizorul” etc. Numele actual, cel de Național „Mihai Eminescu”, teatrul îl obține în 1988.

Actorii teatrului s-au bucurat de o mare faimă și numeroase premii și mențiuni cum ar fi cele de la Festivalul „I. L. Caragiale”, București, 1993, Festivalul de Comedie, București, 1995, Festivalul Divadelna Nitra’98, Slovacia, Festivalul de Comedie din Vaslui, 2000 etc.

În stagiunea teatrală 2002 – 2003 trupa teatrului s-a bucurat de un succes răsunător cu spectacolul „Ghetou”, ce reprezintă o filă aparte din istoria teatrului. Publicul s-a implicat în discuții, aprecieri, critici, numeroase și controversate, pe marginea spectacolului. Scrisă de Joshua Sobol în perioada 1984 – 1989, piesa este, de fapt, una și cea mai celebră din părțile unei trilogii, celelalte două numite „Adam” și „Underground”. „Ghetou” s-a făcut cunoscut repede în întreg Israelul după premiera din 1984 și apoi în alte țări. Piesa a fost tradusă în peste 20 de limbi și jucată în întreaga lume, iar autorul, la rândul său, s-a bucurat de numeroase premii.

Timpul și locul care au dat naștere reprezentărilor au fost reale, inspirate din istoria teatrului din ghetoul Vilna (Lituania) care a ființat aici între 1941 – 1943 sub ocupația nazistă. În perioada acelor zile negre și grele înființarea și funcționarea unui teatru, fapt la care s-a gândit Jacob Gens, a fost o „imperativă necesitate”, scopul acestuia fiind de „a da ocazia oamenilor de a evada câteva ore din realitatea ghetoului”, căci „spiritul nostru nu va fi înrobitor”. Pe data de 18 ianuarie 1942 a fost montat primul spectacol.

Pliantul spectacolului menționează că „Ghetou” este „un spectacol dedicat victimelor totalitarismului” pentru că așa cum a afirmat Ilie Shats, „să uităm această tragedie ar însemna să fim clemenți față de cei capabili să omoare”.



În 2004 teatrul a efectuat un turneu în România, la Botoșani, aflându-se într-o permanentă relație de colaborare cu trupa teatrului de aici. Anul 2004 a adus lauri actorilor noștri la Botoșani și la Suceava pentru spectacolele „Visul unei nopți de vară” de Shakespeare și „Unchiul Vanea” de Cehov, la care au adunat săli arhipline. În aprecierea Irinei



Nechit actorii Naționalului „au strălucit prin talent, inventivitate și profesionalism”. „Visul unei nopți de vară” a deținut recordul încasărilor în stagiunea aceluiași an. Acest spectacol a reprezentat Republica Moldova și la prima ediție a Festivalului Internațional „Histrion”, desfășurat între 20-30 iunie, la care au participat teatre naționale din Turcia, Serbia, Muntenegru, Croația, Macedonia, Cipru. (foto cu *Visul și Unchiul*). Tot în anul 2004 în luna octombrie teatrul a fost invitat să participe la cea de-a treia ediție a Festivalului Internațional de Teatru „Avram Goldfaden” din Iași, unde au participat trupe din Israel, Ucraina, Germania, Polonia etc.



TEATRUL DE OPERĂ ȘI BALET

Teatrul de Operă și Balet din Republica Moldova este mândria culturii muzicale naționale. Din cele mai vechi timpuri acest pamânt s-a făcut vestit prin vocile sale. El este bogat în talente, pe care însăși natura le-a înzestrat cu misterul vocii.



Etaple timpurii ale belcantoului în Moldova sunt marcate de vedetele cu renume mondial. Paris și Berlin, Viena și Milano, București și Sidney, Moscova și St. Petersburg – scenele de operă ale acestor orașe la începutul secolului nostru au găzduit artiști originari din Basarabia. Lumea a aflat atunci numele cântăreților L. Lipkovski, M. Cibotaru, E. Cuza, A. Antonovski.

La 8 iunie 1956 publicului din Moldova i-a fost prezentat primul spectacol pe propria scenă de operă. Opera „Grozovan” de D. Gherșfeld, care reproduce file din istoria poporului moldovenesc, a devenit un eveniment cu o mare rezonanță socială. El a servit drept temelie pentru emiterea Decretului guvernamental cu privire la fondarea Teatrului Național de Operă și Balet. Așa a fost înființat teatrul în iulie 1957.

În august 1984 i se conferă titlul onorific de Teatru Academic.

Începând cu anul 1998 teatrul se numește Teatrul Național de Operă și Balet.

Spectacolele prezentate în anii ce s-au scurs constituie un tablou impunător. Teatrul și-a format un bogat repertoriu. Caracterul teatral al „Logodnei la mănăstire” de Prokofiev și al „Clopoșelului” de Donizetti, coloritul tragic al „Normei” de Bellini, frenezia pasiunii din „Cavalleria rusticana” de Mascagni, intrigile ștregărești din „Nunta lui Figaro” de Mozart – prin diferite ipostaze ale sufletelor omenești ajung actorii la întruchiparea veridică a caracterelor umane și a circumstanțelor vieții.



Dinamica zilei de azi dictează noi forme și realități în viața și activitatea Teatrului de Operă. În ultimul timp teatrul a realizat o serie de turnee în străinătate în cadrul cărora au fost incluse spectacolele menționate mai sus. În așa mod teatrul a reușit să prezinte spectacole „comandate” de impresari pe scenele multor țări: Italia, Franța, România, Bulgaria, Spania, Portugalia ș. a.

La 2 iulie 2004 Teatrul Național de Operă și Balet a participat la Festivalul Beiteddine din Beirut. Aici a fost prezentată opera „Turandot” de Giacomo Puccini.

Revista consacrată Festivalului Beiteddine ne face cunoscuți cu actorii ce au jucat în spectacol: Ludmila Magomedova, Vitalie Cireș, Vladimir Dragoș ș. a., orchestra fiind condusă de Alexandru Samoilă. Câteva pagini sunt dedicate

descrierii operei sus-numite. Prezentăm un mic fragment din această descriere.

„Act.2. Scene I: Inside a pavilion.

Ping, Pang and Pong are discussing the funeral obsequies –or perhaps even the victory celebration- to be prepared for the unknown prince. They give voice to their discontent: China had enjoyed a peaceful life for many thousands of years before Turandot’s decree came to disturb her ordered existence. Princes withoutnumber have been executed! The three officials long for a time when they could at last enjoy the beauties of nature. They recall a number of the unfortunate suitors and long for the night when Turandot will at last be vanquished by love, and peace will reign once again in China. They are brought back to reality by the noise in the palace; with a heavy heart they obey the summons to officiate once more at the questioning ceremony”. (p. 17)

Teatrul din Moldova s-a făcut remarcat datorită unui mare număr de montări, care nu o dată au fost menționate de opinia publică prin ecouri elogioase în presă. Ultimul timp, Teatrul de Operă și Balet este găzduit în fiecare an de Marea Britanie. Tot aici se editează programele-souvenir ale montărilor teatrului.

Iată ce se scrie despre baletul “Lacul lebedelor” într-un program de felul acesta: «*The Chisinau National Ballet in production of Swan Lake you will find everything from gorgeous swan scenes, a host of highly entertaining characters including a spring-loaded court jester to opulent silver and gold costumes and live music, performed by the Orchestra of the Chișinău Național Ballet & Opera Theatre.*

As with all the classics of the ballet repertoire. Swan Lake has been the subject of many revisions.

Choreographers have been playing with the ending of Swan Lake for years. There are two main versions of the ballet: one with a traditional, tragic ending, the other, which is still favoured in Russia, is a happy one. The happier ending was introduced by the Soviet government, which was keen on the idea of a revolutionaty heroovercoming his oppressors. Following a letter from a member of the audience, I decided to reinstate the original sad ending with the lovers drowning in the raging lake, breaking the spell – all coupled of course with Tchaikovsky’s monumental score.»

Despre baletul “Odette” scrie Richard Adams în ziarul din Marea Britanie “Western Daily Press” (2003, 16 ian.):

«Swan Lake may one of the top 10 most popular ballets but it can still fail if it does not have a true partnership at its heart.



For the magnificent dual roles of Odette and Odile to reach full fruition Prince Siegfried must be played by a self-effacing dancer prepared to place the presentation of his partner ahead of his own desire to take centre stage.

Andrei Litvinov was just such a dancer, ensuring Nadezhda Schepachiova could dominate the stage as Odette / Odile. She took full advantage of these opportunities as Odette, moving with elegant control and shy diffidence blossoming into love, to a strong sexual temptress as Odile.

This was a partnership where both dancers had such complete confidence in each other that they blended together almost seamlessly.

Always a pleasure to look at, this beautifully dressed and expertly staged production was however a little short on passion. Both the evil Baron von Rothbart and lovable court Clown were rather underplayed characters in spite of the excellent manner in which they were danced by Ghenadii Badika and Egor Schepachiov.

A fine corps de ballet rarely put a foot wrong and the very supportive orchestra under Svetlana Popova’s baton moved from big, sweeping themes to gentle romantic moods without ever losing control of the all important tempo.»

Articolul lui Gerry Parker “Not so light fantastic” din ziarul “Bristol eurling post” de la 17 ianuarie 2003 ne relatează despre baletul “Spărgătorul de nuci” (Nutcracker): «*Ellen Kant and Ballet International present The Chisinau National Ballet in Nutcracker: Bristol Hippodrome.*

NUTCRACKER with its magnificent Tchaikovsky score is always a delight on the ear. And with its mixture of Christmas party spirit and fairytate fantasy it should also be a treat to the eye.

Conductor Svetlana Popova ansured that the orchestra lived up to theirpart of the bargain but the unimaginative lighting plot did little to enhance Simon Virsaladze’s designs, allowing the staging to be seen all too clearty in its ordinary natural state.

Despite this, the dancers managed to create a group of delightful characters who fired our imaginations.

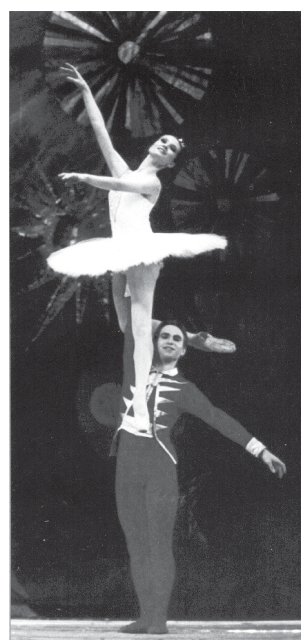
Nadezhda Schepachiova moved from stary-eyed child to romantic young woman with an ease that made this tricky task appear deceptively simple.

She and Egor Schepachiov as Prince Nutcracker Yuri Grigorovich's beautifully interpretive choreography.

Good work once again from a high quality corps de ballet who helped to add gloss to a production that overcame staging which did not live up to its performing standards.»

În internet în categoria comunicărilor TV și radio din 20 ianuarie 2004 apare articolul "Traditional ballet at its best" care relatează:

«Every performance of a ballet is different and The Nutcracker is one dance that has been adapted in every possible way in the century since it was written.



In the past few months a very successful production of The Nutcracker came to the Hippodrome, care of the English National Ballet.

With designs by caricaturist Gerald Scarfe, its fresh reworking of this most Christmassy of ballets was a delight.

And, in a different way, so is its present incarnation from the Chisinau National Ballet, which took the tale of the young girl and the wooden soldier back to its roots.

Choreographed by one of the great names

of Russian ballet, Yuri Grigorovich, this was dance performed in a classic, but elegant way.

If it lacked some of the humour and sparkle of the English National Ballet production, it more than made up for it in its professionalism and feeling of familiarity.

Impeccable dancing

Dancing by Principals Sergheïllin as Drosselmeyer, Egor Schepachiov as Prince Nutcracker and Nadezhda Schepachiova as Marie was impeccable.

It was also nice to see a female conductor Svetlana Popova take centre stage in what is so often a male-dominated field.

Tschaikovsky's wonderful score was as always a delight to hear and she kept a steady hand on the full and enthusiastic orchestra.

The story of the young girl and her toy which turns into a handsome prince, battles mice and takes her to a land of magic, is always a pleasure to see.

Traditional

Bykeeping things simple and traditional the Chisinau National Ballet avoided a "fashionable" label and in so doing managed to be quite unusual – though it perhaps could have done with a little more "oomph".

The choreography may have seemed "grand" in 1966 when it was arranged by Grigorovich but it niw has a cosy feeling of familiarity and a simplicity that allows the tale to stand on its own feet.

In whatever incarnation it may have The Nutcracker is seldom less than magical and that can never go out of fashion.»

FORMAȚIA „O-ZONE”

„O-Zone” este o formație de muzică pop, care s-a înființat în 1999 la Chișinău în componența Dan Bălan, Petru Jelihovski, dar consacrarea s-a făcut la lansarea în România în formula Dan Bălan, Radu Sârbu și Arsenie Toderaș. Formația cântă muzică dance și a lansat câteva melodii care au ajuns pe primul loc în topurile românești și moldovenești. La un an de la lansarea melodiei „Dragostea din tei” în România, melodia a devenit cunoscută în Europa, unde a ajuns pe primul loc în topurile din Germania, Italia, Spania și Olanda.

Cel mai de succes grup din Europa în anul 2004 s-a despărțit pe 13 ianuarie 2005. Dan Bălan, Arsenie Toderaș, Radu Sârbu au pornit cariere solo de atunci. Singurul care și-a continuat apariția în topurile europene este Arsenie cu melodia „Love Me... Love Me...” care a intrat pe poziția 33 în topul MTV din Germania.

„O-Zone” a lansat superhitul „Dragostea din tei” în anul 2004 în toată Europa și a ajuns pe prima poziție în 27 de țări ale lumii. Formația a fost 13 săptămâni pe locul 1 în Eurochante, au vândut 8 milioane de discuri.

Presa străină le acordă o mare atenție. Iată ce ne relatează ziarul francez „Le nouvel observateur” în articolul „Le pic d'O-Zone”:

«Voilà enfin une nouvelle qui réjouira les partisans de l'élargissement de l'Union européenne! Le tube qui fera danser cet été Italiens, Slovènes, Allemands, Français et Anglais dans une espèce de ferveur communautaire partagée ne vient pas de l'empire américain. Mais de... Moldavie, petit pays coincé entre la Roumanie et l'Ukraine. Pas de „oh, yeah, baby!” dans „Dragostea din tei” („l'Amour sous les tilleuls”), le bucolique chef-d'œuvre écrit par le boys band O-Zone, vedette de l'autre côté du Danube. Non, cet été, il faudra entonner en chœur „numano maiei” en roumain dans le texte (c'est

la langue parlée en Moldavie). L'offensive venue de l'Est a conquis toute l'Europe: "Dragostea din tei" est déjà numéro un presque partout. Encore pis! Une deuxième version du tube, chatée cette fois par Haiducii, une blonde ex-Miss Bucarest vivant en Italie, squatte également le Top 50: en Allemagne ou en Autriche, elle est même numéro deux, juste après l'original.

Mais c'est en France que la situation est la plus cocasse. Outre la version de Haiducii, le marché compte ainsi trios parodies, toujours sur l'air de „Dragostea din tei”. Au total, avec ses cinq versions, "l'Amour sous les tilleuls" a déjà engrangé 10 millions d'euros et pèse désormais 50% de part de marché des ventes de singles. Et à ce rythme-là devrait atteindre les ... 3 millions d'exemplaires à la fin de l'été. Du jamais-vu depuis "la Lambada"!

Mais comment diable un refrain comme „maiha! maiha” a-t-il pu devenir cet hymne transeuropéen? Le business a ses raisons que la raison ne connaît point. L'histoire improbable de „Dragostea din tei” pourrait rivaliser avec les rebondissements de "Harry Potter et le prisonnier d'Azkaban".

Tout démarre en Italie à l'automne dernier. Grâce au chauffeur d'origine roumaine du patron du label Universo, un spécialiste de la dance music, genre musical particulièrement goûté les terroirs transalpins. De retour de vacances, notre chauffeur fait passer dans l'autoradio la cassette de „Dragostea din tei”, qui a fait un carton lors de l'été 2003 en Roumanie. Le patron d'Universo est hypnotisé par le pouvoir incantatoire du "maiha! maiha". Tout ça sans le tube. Cela tombe bien, il a sous la main une chanteuse roumano-italienne, Haiducii, capable de baragouiner en roumain. Sans s'embarrasser de la version originale, il décide de lui faire enregistrer le titre. Bien vu! Dès sa sortie, "Dragostea din tei" version Haiducii se propulse illico en tête des ventes. Les auteurs de la version originale? Ils n'ont aucun moyen légal de riposter: dans le cas d'une parodie ou d'une reprise fidèle, le copieur n'a pas de comptes à rendre. "J'étais un peu énervé de voir le succès en Italie. Parce que au même moment on essayait de percer en Europe. Et que personne n'était intéressé", se rappela Dan Balan, le leader du groupe O-Zone.

C'était compter sans l'arrivée d'un deuxième larron: le label Time Records, italien lui aussi. Sollicité pour réaliser un remix du tube de Haiducii, les professionnels de Time sont persuadés du potentiel du titre. En février 2004, errant au milieu

des stands du Midem, à Cannes, la grand/messe annuelle du disque, ils rencontrent un partenaire roumain qui leur dévoile que "Dragostea din tei" de Haiducii n'est qu'une vulgaire copie! Et que les originaux O-Zone sont encore libres de contrats!

L'aubaine inespérée! Tandis qu'Universo prépare la cavalerie lourde pour lancer Haiducii dans toute l'Europe et signe des accords avec des labels locaux à tour de bras, Time décide de contrecarrer l'offensive avec son propre produit. La guerre des tubes est ouverte. C'est du Homère! Hector contre Achille! Les Achéens contre les Troyens!

Pour l'Italie, il est trop tard pour détrôner Haiducii. Mais pas en France. Chez le label indépendant Happy Muzic, on a reçu les deux versions de "Dragostea din tei". "Haiducii était numéro un en Italie, un marché qui donne souvent les tendances pour les tubes dance. Mais quand j'ai vu le clip d'O-Zone, avec son côté kitsch, j'ai été tout de suite emballé" dit Pierre Forgas, le patron de Happy Music. Commence alors une folle course-poursuite entre Haiducii et O-Zone pour savoir qui sortira le premier. O-Zone réussit à négocier un accord de partenariat avec M6-Interactions, le département de la chaîne spécialisée dans la manufacture de tubes. Haiducii, au même moment, décroche un accord avec M6 Music, la chaîne de M6 sur le câble, qui, du coup, ne passera que Haiducii tandis que la maison mère mise sur O-Zone! "Cela s'est joué à un jour près", reconnaît Olivier Gaudry, du label 3i media, promoteur de Haiducii. Eructation de son adversaire, Pierre Forgas: "En plus, ils avaient Carrefour dans leur camp. Et les hypers, c'est 80% du marché!"

Mais O-Zone a un allié de poids dans la bataille: Sébastien Cauet, l'animateur radio, idole des ados, prescripteur de tendances et pour les "cœurs de cible" des maisons de disques. C'est lui qui, l'année dernière, a lancé le tube "Chihuahua" dans son émission matinale sur Europe 2. C'est lui encore qui décide de passer tous les matins le tube d'O-Zone. Bref, même si Haiducii réussit in extremis à griller la politesse en sortant le sigle juste avant le week-end de Pâques, c'est O-Zone qui dès la première semaine se retrouve en tête des ventes... En juin, Haiducii a dégringolé à la 20 place. Pour être remplacée... par des parodies de "Dragostea din tei", encore! Dans les prétendants voilà donc Sébastien Cauet, Massimo Gargia, le jet-setteur de "la Ferme Célébrités", coproduit par Endemol et Sony Music.

Le vrai gagnant de l'histoire? Dan Balan, le leader d'O-Zone, auteur-compositeur, qui touché des royalties sur toutes les versions de sa chanson: 10% de ventes, soit déjà près de 1 million d'euros, sans compter les droits d'auteur encaissés pour les passages radiotélé. Le jackpot! „Sans la copie de Haiducii, je n'aurais peut-être jamais pu me faire connaître en Europe. On préparait des chansons en anglais, je n'aurais jamais pensé qui le roumain pourrai faire vendre”, dit-il. Ni qu'il serait reçu en grande pompe à Paris par les ambassades de Moldavie et de Roumanie comme „représentant de la culture moldave”. „Dragostea din tei” va être traduit en coréen japonais et même en hébreu. „On va se lancer à la rentrée aux Etats-Unis et en Asie. Et on est en train de signer pour l'Amérique du Sud. C'est sûr, on tient un tube mondial”, s'enthousiasme Paola, chez Time Records. Dan Balan a une „vague idée” du montant des droits d'auteur qu'il pourrait toucher. Mais reste d'une pudeur de vierge à ce sujet. „Mon inspiration, c'est l'amour. L'amour est vraiment partout”.

Doan Bui

Le nouvel observateur, 2004, 8 iulie

În ziarul românesc “Evenimentul zilei” este dat articolul “O-Zone, mândria Rusiei” de Anca Nicolescu, în care se spune: “O-Zone și *Dragostea din tei* au pătruns, așa cum era de așteptat, și în Rusia. Dar nu oricum. Ziariștii moscoviți îi consideră brusc «mândria națională a Rusiei», transmite Agenția «Rusia la zi». «Grupul poate fi numit mândria noastră națională pentru că O-Zone sunt ai noștri. Sunt din Republica Moldova, vorbesc fluent rusește, ceea ce ne face să-i putem numi omologul bărbătesc al grupului t.A.T.u. Ei bine, nu se sărută, dar își vând discurile la fel de bine ca și fetele de la t.A.T.u.», scrie cotidianul «Moskovskii komsomolet». O-Zone este cel de-al patrulea grup din Republica Moldova care devine popular în Rusia, după Cuibul, Zdob și Zhub și Gândul Măței. Managerii din Rusia ai grupului sunt de părere că e mai avantajos să pătrunzi în Europa prin România, decât prin Moscova. A doua variantă e mult mai complicată. «t.A.T.u. au reușit, dar prin scandal, în timp ce la O-Zone nu este altceva decât muzica», au afirmat ei, citați de agenția amintită. La Moscova, cu ocazia unui mare concert organizat de postul de radio «Energia», O-Zone au acordat un interviu într-o rusă impecabilă. Cu această ocazie, ei au declarat că muzica din România

este plictisitoare, deși posibilități ar exista: „Piața moldovenească este mai interesantă. La noi sunt amestecate mai multe culturi, inclusiv cea rusă. Avem și ceva de la România, ceva de la Ucraina și, în sfârșit, folclorul nostru... În România, situația este mult mai plictisitoare, cu excepția fenomenului Natalia Maneli (probabil manele - n.n.). Este un fel de Tarkan, însă în românește și cu rădăcini în folclorul românesc. Este o muzică plină de viață, cântece care ar putea să prindă și în Rusia. Muzica dance este foarte banală în România, iar rock-ul pur și simplu nu există. Totul e insipid și prooccidental. Or, posibilități totuși există în România. Studiouri, producători și posibilitatea ca discurile să se vândă în mod legal», a declarat Dan Bălan, liderul trupei. Băieții consideră că în Spania au un public excelent, dar cel mai trăsnet este, indiscutabil, cel german. «Am fost șocați când am văzut niște bunicuțe ținând în mâini postere cu noi». Recent, au concertat în Liban, alături de câteva vedete americane, și s-au simțit excelent. Portmoneele încă nu li s-au îngrășat, dar cei trei componenți ai trupei așteaptă momentul cu nerăbdare. «Vânzările par a fi bune, poate ne alegem și noi cu ceva», declară ei. De zece săptămâni, în Franța, O-Zone sunt number one. Și aproape în toată Europa la fel. «Oare t.A.T.u. a reușit așa ceva?», se întreabă Bălan.”

Evenimentul zilei, 2004, 19 iulie

Elena Schiffer în articolul său „O-Zone îl vrea pe Claudiu Mirica, de la Stigma, în locul trădătorului”, scrie: „În show-bizz-ul românesc apar și se dizolvă peste noapte o serie de trupe, însă puțini s-au așteptat că una dintre cele mai cunoscute și în vogă trupe românești în noul val, „O-Zone”, să facă parte din această categorie efemeră. Se credea că succesul obținut și menținut de celebrul trio, atât în țară, dar mai ales peste hotare, este un bun garant al unității celor trei componenți ai formației: Dan Bălan, Arsenie Toderăș și Radu Sârbu. Cu toate acestea, „O-Zone” trece printr-o perioadă de criză. Mărul discordiei a fost lipsa loialității tocmai din partea liderului trupei, Dan Bălan. După cum se știe, acesta a plecat în Statele Unite, spunând că este în vacanță. În schimb, el a concertat pe cont propriu, alături de Lucas Prata, trădându-și colegii. Supărați pe minciuna colegului lor, Arsenie și Radu nu vor să mai cânte alături de Dan, chiar dacă „O-Zone” este legată prin contract cu Media Services/Cat Music, casa lor

de discuri, până în luna mai. Colegii noștri de la săptămânalul monden „Story” au mers pe firul acestui scandal și vin cu mai multe amănunte în numărul lor de astăzi.

Casa de discuri ia decizia

Cum era și firesc, Media Services/Cat Music a trebuit să găsească o soluție de compromis care să mulțumească pe toată lumea. Dan Popi, patronul casei de discuri în cauză, este perfect conștient că succesul „O-Zone” mai poate fi exploatat încă multă vreme de acum încolo și de aceea, se pare, a ales soluția cea mai simplă: înlocuirea lui Dan Bălan cu un alt interpret, care să se potrivească formulei „O-Zone”.

Claudiu, liber de contract

În prima fază, Popi s-a gândit să aleagă cel de-al treilea „O-Zone” printr-un show, cum a fost cel „Alege ASIA”, dar la nivel mondial. Asta pentru

că trupa a avut succes cu piesa „Dragostea din tei” în peste 20 de țări. Această acțiune ar fi fost însă prea complicată și ar fi afectat activitatea trupei, ceea ce l-a determinat pe Popi să opteze pentru alegerea unui cântăreț român cunoscut: Claudiu Mirica, actualul solist al trupei „Stigma”. Cum Claudiu nu este legat prin contract nici de „Stigma” și nici cu vreo casă de discuri, drumul este liber. Rămâne de văzut dacă și el va dori acest lucru. Variantele de rezervă ar fi: un tânăr tot din Chișinău, prieten de-al băieților, sau un francez propus de cei de afară. Oricum, deocamdată este prea devreme să se știe care va fi viitorul trupei „O-Zone”. Ori fiecare va cânta pe cont propriu, ori vor merge mai departe într-o nouă formulă. Cert este că, cel puțin până nu se lămurește situația, trupa „O-zone” nu va mai scoate niciun single sau album pe piață.

Gardianul, 2005, 17 ianuarie



DONUMENTA. ARS DANUBIANA: ON THE OCCASION OF DOCUMENTA ART AND CULTURE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA / EDITOR REGINA HELWIG-SCHMID, REGENSBURG, 2004, 288.

În anul 2004 a avut loc Festivalul Donumenta, al țărilor riverane Dunării, desfășurat între 1 octombrie și 14 noiembrie 2004 la Regensburg, oraș medieval, așezat pe malurile marelui fluviu al Europei. Republica Moldova are cam o sută de metri de Dunăre, la Giurgiuiești, "smulși" Ucrainei, prin obscure inginerii diplomatice, în toiul debandadei ce a însoțit destrămarea URSS, motiv pentru care a fost invitația acelui an. Prima ediție a "Donumenteii" s-a desfășurat în 2003 și a fost consacrat Ucrainei. În 2007 va veni rândul României. Ea va fi precedată în 2005 de Bulgaria și în 2006 de Austria, urmând ca în 2008 protagonista să se numească Croația, în 2009 Slovacia, în 2010 Ungaria și în 2011 Serbia.

Inițiator și director al proiectului "Donumenta" este dna Regina Hellwig-Schmid, pictoriță și manager cultural.

Festivalul a avut mai multe secțiuni: teatru, arte plastice, videoinstalații, expoziții de *moldavien life style*, spectacole de jazz și dans contemporan, proiecții de filme documentare, discuții cu participarea unor politologi basarabeni și germani despre actualitatea și perspectivele de integrare europeană ale Republicii Moldova, și, respectiv, literatură. Așa cum se obișnuiește în asemenea ocazii, organizatorii au editat un catalog, care reflectă toate domeniile artei basarabene, angajate în "Donumenta".

Catalogul, apărut în condiții grafice de excepție, cuprinde eseuri de prezentare și lucrări ale artiștilor invitați la festival. Traducerile din scriitorii basarabeni, incluse în catalogul "Donumenta" au fost realizate de Gerhardt Csejka, directorul revistei "Neue Literatur", un excelent cunoscător al literaturii române. Ambasadorul Germaniei în Republica Moldova dr. Michael Zickerick scrie: *"Die donumenta hat es sich zum Programm gemacht, in jedem Jahr eines der Donauländer, von der Donaumündung aufwärts, vorzustellen. So steht nach der Ukraine im vergangenen Jahr in diesem Jahr die Republik Moldau im Mittelpunkt. Nächstes Jahr wird es Bulgarien sein. Seit dem 1 Mai 2004 sind uns diese drei Länder durch die Erweiterung der EU nach Osten ein gutes Stück näher gerückt. Das unterstreicht die Aktualität der donumenta, die ja nichts anderes will als auf die seit jeher durch*

die Donau bestehende Verbindung zwischen den Menschen und Kulturen dieser Region hinzuweisen und diese zu fördern. Sie ist also gewissermaßen ein Stück vorweggenommener Politik, eine Wegbereiterin. Derartige kulturelle Vorarbeit ist notwendig, denn wenn wir die politische Einigung wollen, wäre diese ohne gleichzeitige Annäherung der Menschen und Kulturen inhaltslos. Sie hätte keinen Bestand." (p. 24)

Capitolul „Eseuri” este prezentat de Vasile Dumbravă cu lucrarea „The Republic Moldova”, Daniel Drascek cu „Moldova – Transformation – Future”, Leontina Vatamanu cu „The Moldovan Documentary Film”, Vitalie Ciobanu – „The Romanian literature from Republic of Moldova” Victoria Tcacenco (critic muzical), Constantin Cheianu (critic teatral) cu articolul „The Theatre in the Republic of Moldova after 1985”, ș. a.

Arta este prezentată de Ștefan Rusu, Lilia Dragneva, Pavel Brăila, Iurie Cibotaru, Veaceslav Druță ș.a.

Capitolul literatură este susținut cu texte (în germană și engleză) de Vasile Gârneț cu poeziile „Kupferstich IV” (Stampă IV), „Neume” (Neuma), „Summer in Bessarabia”, „Der Beschädigte Mensch” (Omul Deteriorat), „Berliner Kupferstich” (Stampă berlineză); Em. Galaicu-Păun cu „Fremdkörper” („Corp Străin”), „Schlaflos auf Ewig” („Insomni de veci”), „Blutsbande” („Legătura de sânge”), „Und ich umarmte eine Poetik – als Wär’s der Leprakranke” (Și am îmbrățișat o poetică – asemeni leprosului); Irina Nechit cu poeziile „Das Geheimarchiv” (Arhiva secretă), „Die fremde Frucht” (Fructul străin), „Begen” (Arc), „Das Poem der Resignation” (Poemul resemnării), „Die Klaue I” (Gheara I), „Der Korken” (Pluta), „Weisse Nächte” (Nopti albe) și „Ich verwechsle die Linie mit dem Punkt” (Confund linia cu punctul); Vitalie Ciobanu cu lucrarea „Ilona und das Imperium”.

Ne referim la unele poezii de-ale poezilor noștri basarabeni, **Irina Nechit „Die Fremde Frucht”** („Fructul străin”).

„Ich glaube, ich werde sie berühren.

*Ich werde einen Schritt tun
ich werde eine Hand ausstrecken
ohne mich vor der Sonne zu schützen
die starr zwischen den Steilhä hängt.
Ihr Gold vermehrt sich aus heiterem Himmel
ihr Saft brodeln in Erwartung
raubgieriger Zähne.*

*Mit einer blinden Handbewegung
wehre ich mich vor dem Glanz der fremden Frucht
die zwischen verschneiten Bergspitzen hängt.*

*Ein anderer Mund wird hineinbeißen
und an den Felsen Spuren von Lippenstift
hinterlassen“.*

(p. 114)

Vasile Gârnet vine cu poezia „**Der beschädigte Mensch**“ („Omul deteriorat“).

*„Ich weiß es geht auch so zu leben-allein
und abgehoben-
sehr duldsam sich selbst gegenüber
doch auch mit dem Gefühl geduldet zu sein
überwacht vom Scheinwerfer
eines strengen unnachgiebigen Blicks*

*Ich sage mir, mag schon sein, dass es auch ein
Mechanik
Des Leidens gibt,
In der man sich als bescheidene Einzelheit fühlt
als ein verirrtes Wesen
an die Hand genommen und ermahnt
“Mehr Umkehr ! Mehr Metanoia !”
und dass es geradezu Spaß macht, tragisch zu
schreiben
über den beschädigten Menschen als den man
sich kennt
über den Menschen mit einem Tagesritual des
Bedauerns*

*Ich weiß dass es einen unheilvollen Zauber
des Lebens gibt
ein verlockendes Barock in dem man sich auflöst
mit volkstümlicher Fröhlichkeit zuweilen
und nur die (verzweifelte) Würde dessen, der ich bin
um mit dem alten Thomas zu sprechen
gibt mir den Mut, den Anblick zu ertragen“.*

(p. 110)

Prezentăm poezia lui **Emilian Galaicu-Păun**
„**Schlaflos auf ewig**“ („Insomnii de veci“).

*„die schwarzen Tage dicht gespickt mit weißen
Nächten
(von den alpinen Hängen der Weißen
Nächte herabsteigend
verdunkelt sich vor deinen Augen der Tag
an dem du stotternd liest: “Hätten mir
die Eltern in meiner Jugend
die Schlaflosigkeit nicht finanziert, dann*

*hätte ich mich sicher umgebracht“)
dort*

*ist die Luft verdünnt und du wahnst dich im
Taucheranzug wenn – Großer Gott! –
deine Aura sich enger um dich legt wie ein
Ring um die Augen.*

*Wie sehr entzückte dich einst der erste Schneefall
(der ach! nicht lange hielt – so wenig wie die erste
Hochzeitsnacht der 1001 Nächte)
heute hast du keinen Blick dafür: wie vereiste Steine
kullerten deine Augen um die Wette
in den Schnee – ob das linke, ob das rechte
die größere Lawine ins Rollen bringt?*

... du könntest jetzt

*glatt die kleinen Kulturen, diesich da untern alpinen
Rocksäum der Weißen Nächte ducken vom
Erdboden
fegen nur um herauszufinden warum bestimmte
Bergvölkern Weiß als Farbe der Trauer wählten!*

*da reißt du – in Verzweiflung – das Kissen auf und
erwartest den leichten Staub des ewigen Schlafes
daraus rieseln zu sehen um Gesicht und Hände
in die“.* (p. 99)

ORIENT EXPRES. THE BEST OF CONTEMPORARY WRITING FROM ENLARGEMENT EUROPE.
Vol. 3 / EDITED BY FIONA SAMPSON, EASTER, 2003,
208 p.

Volumul „Orient Express“ a adunat pe paginile sale texte ale scriitorilor din 21 țări din Europa: Albania, Belarus, Bosnia și Herțegovina, Bulgaria, Croația, Cipru, Cehia, Estonia, România, Lituania, Latvia, Turcia, Slovenia, Ucraina ș.a. În sumarul acestei antologii literare este inclus și numele poetului basarabean Emilian Galaicu-Păun, unde se face o prezentare succintă a biografiei scriitorului postmodernist: „*Emilian Galaicu-Paun was born in 1964 in Unchitesti, Moldova and received a doctorate from the Maxim Gorky Institute of Literature in Moscow in 1989.*

He is Bessarabian Editor of Vatra and Editor-in-chief of the publisher Editura Cartier. He has published six collections of poetry, prose, translations and an essay, The Poetry after Poetry (Editura Cartier, Chisinau, 1999).“

Emilian Galaicu-Păun vine cu poemul „The Poem of the Immaculate Conception“.

Expunem un fragment din acest poem.

*„singularly alone in the night when she
spreads open her legs, one*

no more without beginning and end than the other, like two world wars – transcribed between them those twenty-one years of him when he entered her, the interwar period, cutting the precise measure of her gait, the line of the thigh, the bird in space of air in the emptiness between the legs, as, with a German das ewig weibliche, his French

pronunciation gets polished (chercher la femme) – a comparison will be of

inspiration to him owing to the birthmark in the form of a tank along the flesh inside her thigh, its barrel

pointed straight up, aiming at her sex (a story of gesture: a hand applied to the belly of the young maths teacher exactly at lesson time when, dividing it in two,

a column of Soviet tanks had entered the village, so as to safeguard her pregnancy

the foetus in the maternal turret twitching for the first time at her touch, she who, at the blackboard, a stick of chalk between her fingers –

herself as if coated with lime – explains: «two parallel lines

never intersec...»” (p. 72)

LICHTUNGEN: ZEITSCHRIFT FÜR LITERATUR, KUNST UND ZEITKRITIK, 2004, 100/XXV.



Volumul “Lichtungen” apare în Austria și este o revistă de literatură publicată timp de 25 de ani.

Acest volum cuprinde poeziile a 117 autori din diferite țări ale lumii: Islanda, Cipru, Portugalia, Rusia, Thailanda, Malta ș.a. În șirul țărilor care sunt prezentate în volum este și Republica Moldova cu doi autori talentați ca Emilian Galaicu-Păun cu poezia «Numărătoarea inversă» («Count down») și

Irina Nechit cu poezia «Confund linia cu punctul» («Ich verwechsle die linie mit dem punkt»).

Count down (Numărătoarea inversă)
de Emilian Galaicu-Paun

*Ein Zwerg, wohnhaft in einem drei Tage alten Ei, umrundet den Einnenraum
Derweil das Ei zwischen anderen neun (acht sieben) im Kühlschrank ruht
Innen durchhastet – nur weg da! Augen zu und durch! Und sei`s auf allen Vieren! –
Von einem Zwerg, der erschreckt durch die Todesvermutung dem Tod zu entrinnen versucht*

*Über die konkave Kalkbahn des Eies, die er voranstapfend geradetrift
Derweil das Ei zwischen sechs (fünf vier) anderen im Kühlschrank ruht
Innen kreuz und quer und im Kubik ausgemessen
Von einem Zwerg, den die Todesvermutung mit Grauen erfüllt und der dem Tod zu entkommen
Auf der geraden Linie des Eis balanciert bis er sie plötzlich wie ein Rad zwischen die Beine nimmt*

*Derweil das Ei neben anderen drei (zwei einem) im Kühlschrank ruht
Unermesslich und wie das Himmelszelt über den hungrigen Autor dieses Gedichts gewölbt
Von einem Zwerg, der um den Verstand gebracht durch die Todesvermutung
Dem Tod zu entkommen trachtet*

o...”

(p. 79)

Ich verwechsle die linie mit dem punkt
(Confund linia cu punctul)

*„Ich verwechsle den Anfang mit dem Ende
Die Stille mit dem Schweigen
Die Linie mit dem Punkt.
Ich kam nie dahinter
Warum der Horizont hell wird
Da er uns umzingelt.*

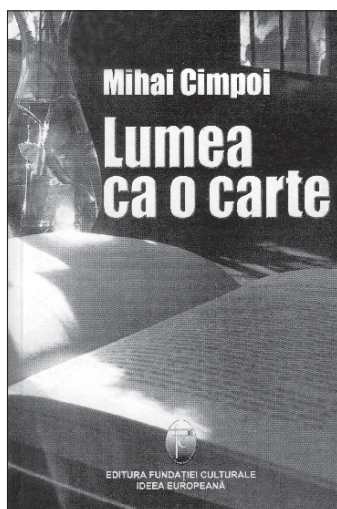
*Am Rande meines Weges
Starben so viele Hoffnungen.
In meinem Herzen schluchzen so viele Schatten.
Ich verstehe nicht wieso die Liebesgefühle
Mit den Beinen durcheinander geraten
Die Nächte mit den Vormittagen
Die Winde mit den Sandwehen.*

*Ich ahnte nicht dass das Glück
Das Festtagsgewand der Trauer ist.
Ich verwechsle was geschieht
Mit den Dingen die nie geschehen werden.
In mir lebt ein Ende*

Das ewig nicht beginnen will”. (p. 80)

CIMPOI, MIHAI. **LUMEA CA O CARTE**, BUCUREȘTI: EDITURA FUNDAȚIEI CULTURALE IDEEA EUROPEANĂ, 2004, 222 p.

Lumea e o carte, precum cartea e o lume.



Volumul cunoscutului critic și istoric literar Mihai Cimpoi, membru al Academiei Române, președinte al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova, cuprinde eseuri despre literatura universală. Operele lui Tolstoi, Dostoievski, Kafka, Baudelaire, Camus, Rimbaud, Byron, Valéry, Cehov, Gogol, Lorca, Borges, Pușkin, Racine, Faulkner sunt abordate din unghiul de vedere al unui cărturar cosmopolit. Titlul sugerează și modul în care e conceput volumul; „universul ca o carte” (Borges); la babilonieni stelele constituiau „scrisul cerului”, Biblia spune că „cerul s-a dat în lături ca o carte”, la Dante descoperim „cartea memoriei” și sferile cerești ca „volume”, cosmosul reprezintă o carte în scrisul lui Calderon, metafora „scrierii cifrate” apare la Eminescu în „Epigonii”, la Herder, Novalis. Literatura universală este o singură carte cu semnele incifrate ale Ființei.

În această carte autorul și-a propus să vorbească despre valorile culturale universale și cele românești dintr-o perspectivă postsincronă. Aici au fost adunate eseuri în forma triadică ce semnifică o grilă identitară („Cicatricea lui Ulysse”), o grilă existențială („Pasărea Alcione”) și o grilă ontologică („Zeul ascuns”).

„În Sfintele Scripturi cerurile se fac ca o carte, Iisus ține în mână un rulou de hârtie și scrie cu degetul pe pământ „tâlcuind din toate scripturile”, iar Cartea vieții este imaginată în centrul universului identificându-se cu Pomul vieții.

Cartea înțeleasă azi – în sens împământenit și pragmatic-demitizat – ca un instrument de lucru, ca un izvor de informație intelectuală, era din antichitate și până la Shakespeare sau Goethe

un lucru sfânt, presupunând formule sacre care ascund taina divină. Liber Mundi încifrează însuși mesajul divin. Pornind de la această conotație universală, putem spune că în cazul ei avem de-a face cu o semnificare, o codificare, o simbolizare. Deschiderea se identifică cu destăinuirea și tăinuirea. E, în fond, o acțiune de intrare în labirint, opera fiind concepută și de moderni ca o construcție labirintică și ca o Bibliotecă cu galerii hexagonale infinite. Paracelsus vorbea, bunăoară, despre natură ca o “suma” de cărți și despre pământ ca o bibliotecă. Universul ni se înfățișează și astăzi ca o carte pe care încercăm să o înțelegem în noul context al dialogului multicultural, al europenizării și mondializării”.

Mihai Cimpoi

BUTNARU, LEO. **ÎN CAZ DE PERICOL**. IAȘI: EDITURA JUNIMEA, 2004, 320 p.

„ ... poezia lui Leo Butnaru împlinește imaginea unui poet care și-a înțeles destinul, mai curând drumul pe care și l-a ales ca pe o împăcare cu sine. Scriind între Prut și Nistru, pare a fi un răzeș uitat acolo de timp, sau „cavaler al veselei figuri”, cum spune într-un poem... Cântecul lui se aude zilnic, ceas de ceas aici, de partea cealaltă a Prutului.”

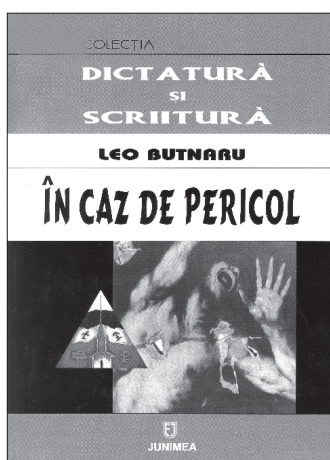
Gellu Dorian,
Convorbiri literare, 2001, nr. 9.

Continuând să editeze în colecția „Dic-tatură și scriitură” substanțiale antologii, am putea spune aproape definitive, Editura „Junimea” pune în circulație „În caz de pericol” de Leo Butnaru. Cunoscutul poet își alcătuiește, făcând o selecție severă, această antologie bazându-se pe poemele publicate de-a lungul vremii în cele 13 cărți, plus o „Retrospectivă de sine” cu poeme ce n-au fost publicate încă.

Un „bilet de trăsură” semnat de directorul editurii, poetul Cezar Ivănescu, pasaje din textele autorilor care s-au exprimat vizavi de poezia lui Leo Butnaru și un tabel cronologic, fac din această antologie un instrument extrem de util pentru cel ce vrea să cunoască cu adevărat, în profunzime, demersul liric al acestui autor cu o activitate literară prodigioasă.

Descheiat la toți nasturii de la cămașa de forță a poeziei, Leo Butnaru se arată în fața cititorului fără complexe inutile, mizând pe talentul cu care a fost înzestrat, cât și pe inteligența de a-și înălța „zidăria magică”.

Leo Butnaru devine un poet atipic din acea parte de Românie, fiind un bun și devotat ostaș al armatei limbii române, deosebindu-se, prin ironia și autoironia cu care își construiește poemele, de colegii de generație. Poezia lui Leo Butnaru are ceva din zborul liliacului sau al porumbelului jucăuș, cu suișuri și coborâșuri emoționale bruște, cu trimiteri la versuri celebre, la vremi deja trăite, la cărți și întâmplări celebre „perorând ironic irodic despre trecerea/.../ fructului ademenitor.../”. Mereu provocator, mereu îmbietor, mereu instigător de nobile sentimente, Leo Butnaru reușește să țină cititorul în priză, la cea mai înaltă tensiune a sentimentelor pure, proaspete și ademenitoare.



Menționăm o poemă, cu denumirea „Dintâia rană” din capitolul „Retrospectiva de sine”.

*„Ea nu sângeră. Din oarecare pripeală sau lipsă de experiență
Creatorul o lasă pe humă pe când
încă nu suflase asupra ta și deci tu încă
nu erai însuflețit
însă nici însângerat (aici
cu sensul de alimentat cu serul vieții).*

*Încă nu existau copite ce te-ar putea strivi
fulgere ce te-ar putea lovi
gheare ce te-ar putea sfâșia sau doar
mărindu-ți enorm ușoara rană lăsată din neatenție de
unghia dumnezeiască
rană abia schițată pe huma jilăvită de sputa
lui. Adică
erai pe calea de a fi dus la bun sfârșit
de a fi adus pe lume (ca și cum pustie încă)
de a fi dus la capăt
și de la acel capăt începeau anume
concomitent*

*trecutul prezentului „viitorul”
și dintâiul dor adamic de nemurare.*

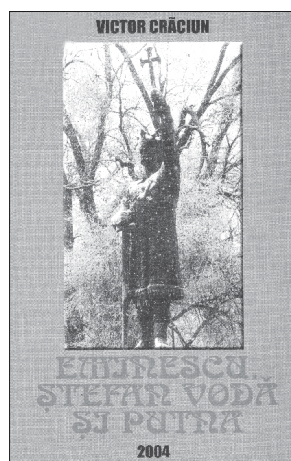
*Curios- primul gest reflex al humei tale înzilit
fu datul din coate! acest zvâcnet primordial
alertând și sângele-ți ce – cu dintâia-i pică-
tură-apăru pe
abia sesizabila zgârietură lăsată de unghia
divină pe
huma-ți măslinie.*

*În vreme ce modela deja altceva – un anghel
care instinctiv repetă și el primul tău gest
Domnul zise:*

*Îngere tinere
nu da din coate ci
dă din aripi din aripi!...”*

(p. 249)

CRĂCIUN, VICTOR. **EMINESCU, ȘTEFAN VODĂ
ȘI PUTNA**, BUCUREȘTI: SEMNE, 2004, 204 p.



Volumul lui Victor Crăciun, dedicat celor două mari personalități – piloni ai neamului românesc, a văzut lumina zilei datorită contribuției Ligii Culturale pentru Unitatea Românilor de Pretutindeni și a Tipografiei “Semne”. Nu este întâmplătoare apariția sa tocmai în acest an, fiecare cetățean și patriot știindu-i semnificația, mențiunea de pe carte făcând-o și mai clară: „Volum publicat cu prilejul Serbărilor și Congresului de la Putna dedicate a cinci secole de la intrarea în nemoarte a lui Ștefan cel Mare și Sfânt”.

De fapt, cei doi mari bărbați ai neamului, lucru de care ne-au convins secolele ce s-au perindat, sunt învingători ai timpului, eroi naționali, legați de un loc cu totul special – Sfânta Mănăstire Putna: distinsul domnitor prin zidirea ei și apoi găsirea aici a locului de veci, marele poet prin organizarea serbărilor, prin evocările

domnitorului (Ștefan cel Mare) în remarcabila sa operă, prin aceasta evidențiind un model pentru generațiile ce vor veni.

Lucrarea este prefațată de un Cuvânt înainte, semnat de Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei. În mod firesc, voievodul este evocat mai mult ca fiu al Bisericii și apărător al creștinătății. „Împlinirea a 500 de ani de la trecerea la viața veșnică a Bine-credinciosului Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt, consemnează IPS Daniel, este un moment plin de semnificații spirituale și misionare pentru viața Bisericii Ortodoxe Române, care în anul 1992 a trecut pe marele Domnitor al Moldovei în rândul sfinților din calendar, cu zi de pomenire la data de 2 iulie a fiecărui an. Înalt Preasfinția Sa vorbește despre credința din familia Mușatinilor constituită de-a lungul generațiilor, în familie chiar mama sa fiind foarte credincioasă, devenită ulterior călugăriță. Datorită ei, evlaviei și rugăciunilor sale Ștefan, așa cum sugerează și IPS Daniel, „va rămâne peste timp un simbol al spiritualității și comuniunii întregului neam românesc, fiind azi admirat, cinstit și iubit de toți românii”. De fapt, viața Bine-credinciosului Voievod e coordonată de două scopuri nobile: apărarea credinței și a patriei, și ctitorirea de biserici și mănăstiri. E foarte apreciable faptul că domnitorul nostru nu s-a îngrijit ca și mulți alții doar de apărarea militară a țării, ci și de consolidarea credinței și vieții spirituale a Bisericii. În acest sens au fost înălțate (zidite) un număr impresionant de lăcașe sfinte, iar Putna i-a fost sprijin în timpul vieții, și loc de aflare veșnică.

În paginile cărții tocmai se aprofundează legătura dintre cele două personalități ale neamului care i-a unit în sensul crezurilor creștine și naționale.

Prezentăm fragmente din carte.

„Precum se știe, așa cum a fost frunte de vitejie în domnia cea mai lungă a vreunui principe român, Ștefan cel Mare a clădit numărul cel mai mare de așezăminte. Unele se păstrează după planurile și zidurile inițiale. Altele au fost refăcute, din diverse pricini, de pravoslavnicii urmași. Unora li s-a dus doar vestea legendară a existenței. Cert este că niciun alt domnitor nu și-a depus bogăția țării în credință cum a făcut-o Ștefan-Vodă. Beneficiind și de meșteri și artiști desăvârșiți români dar și aduși din alte părți de Europa, a fost neegalat, neînvincibil și în această latură a trudei sale.” (p. 42)

Mihai Eminescu a fost un om credincios. S-a născut în credință și a murit împăcat în sinea lui. A ținut la biserica strămoșilor săi, biserica ortodoxă la care s-a referit cu toate conexiunile istorice spe-

cifice, cu argumentele culturii sale atotcuprinzătoare, demonstrându-i rolul covârșitor în păstrarea neamului „de la Nistru pan’la Tisa” și având în același timp întregul respect față de credințele lumii. A înălțat totodată cântări psalmice lui Dumnezeu Tatăl, lui Isus Hristos, Sfintei Fecioare, Bisericii Ortodoxe, Credinței. (p. 31)

Eminescu și-a pecetluit credința în gândirea sa clar imprimată în acțiune și în operă.

Dar Ștefan cel Mare?

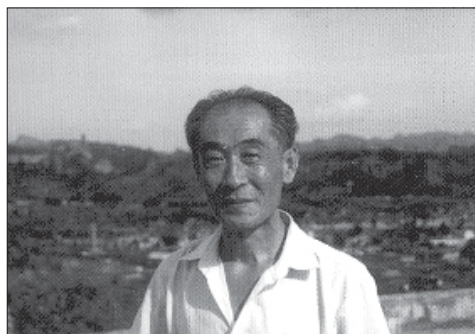
Și slăvitul voievod și-a durat credința în faptele și în construcțiile sale. Gândirea era aceeași a neamului românesc creștin. Modul de reprezentare însă, cu patru secole înaintea Eminescului și cu posibilitățile voievodale erau altele. (p. 37)

EMINESCU, MIHAI. **VERSURI. PROZĂ** / TRAD. ÎN L. CHINEZĂ DE FENG ZHICHEN, BEIJING, 2004, 332 p.

Opera lui Eminescu reprezintă spațiul astral al limbii române, unde toate energiile noastre ating un maximum de potențare și creativitate. Fiind român, Eminescu e universal. Universalitatea poetului începe din patria sa și se termină pe partea cealaltă a globului, de unde iarăși revine acasă. Nu poți fi universal neavând casa ta. Instalată în casa sufletului românesc, el i-a deschis larg ferestrele.

S-au făcut multe încercări de a traduce opera poetului, unele chiar reușite, dar Eminescu nu este el decât în românește, deoarece la traducerea poeziei este nevoie de un bine dezvoltat simț al limbii și de trăirea acelor sentimente pe care le-a trăit autorul.

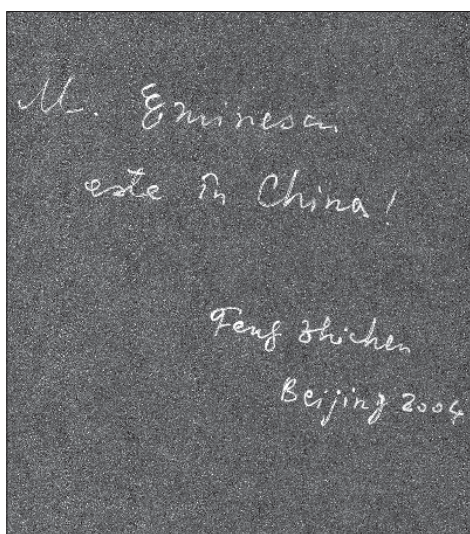
Ediția de față prezintă o culegere din versurile și proza lui Eminescu în limba chineză. Această încercare serioasă a făcut-o traducătorul chinez Feng Zhichen, profesor la specialitatea limba română la Universitatea de Limbi Străine din Beijing. Născut în luna mai 1937, a absolvit Universitatea în 1961. În 1965 face masteratul la Facultatea de Limbă Română, făcând cercetări în domeniul literaturii și limbii române.



Pe lângă traducerea făcută a operei lui Eminescu, dumnealui este autorul unui „Tratat de literatură română”, și a unui dicționar chinez-român/român-chinez.

În culegere au fost adunate poeziile „La mormântul lui Aron Pumnul”, „Junii corupți”, „Înger și demon”, „Împărat și proletar”, „Făt-Frumos din tei”, „Scrisorile”, „Luceafărul”, „Somnoroase păsărele”, „O, mamă ...” ș. a.; proza: „Făt-Frumos din lacrimă”, „Sărmanul Dionis”, „Geniu pustiu”, „La aniversară”.

Iată câteva poezii ale lui M.Eminescu, traduse în limba chineză: „O, mamă” (p. 79), „Somnoroase păsărele” (p. 144), „De-or trece anii...” (p. 45).



中华人民共和国和摩尔多瓦共和国 建交联合公报

中华人民共和国政府和摩尔多瓦共和国政府根据两国人民的利益和愿望，决定两国自一九九二年一月三十日起建立大使级外交关系。

两国政府同意，在相互尊重主权和领土完整、互不侵犯、互不干涉内政、平等互利、和平共处原则基础上，发展两国之间的友好合作关系。

摩尔多瓦共和国政府承认中华人民共和国政府是中国的唯一合法政府，台湾是中国领土不可分割的一部分。摩尔多瓦共和国政府确认不和台湾建立任何形式的官方关系。

中华人民共和国政府支持摩尔多瓦共和国政府维护民族独立、发展经济和成为国际社会享有完全权利的成员国所做的努力。

两国政府同意，在平等互利的基础上，根据国际惯例，互相为对方在其外交代表履行职务方面提供一切必

光阴逝去……

光阴逝去就让它逝去，
我对她的爱恋却依如往昔，
因为她的全身
有一种捉摸不透的魅力。

难道是我们见面的那一刻，
魅力的火花迷住了我？
她不过是个普通的女人，
可她总是让人难以捉摸。

说话也好，沉默也好，
她都使我迷醉，
她的声音是乐曲，
她的无言有吸力。

无尽的怅惘伴随着我
在同一条路上走来走去……
她的诱人的奥秘中
有一种捉摸不透的魅力。

噢，母亲……

噢，母亲，亲爱的母亲，你在时间的浓雾里，
你在颤栗的叶丛间，向我呼唤，唤我归去；
秋意正浓，凉风习习，几株槐树
在黑暗的墓室上方沙沙抖动，坟墓充满神圣气息；
槐树轻轻摇着枝条，传递你的声音……
槐树一直摇着枝条，你将一直睡去。

如果我将死去，我的情人啊，不要在我灵前哭泣；
请你从圣洁温馨的椁树上折下一根枝条，
把它小心地埋在我的坟前，
再把你的泪水滴到掩盖枝条的泥土里；
那时，我会感到它的枝叶遮蔽我的坟墓……
枝叶日渐繁茂，我将永远地睡去。

如果我们将同一个时间死去，
不要让人们把我们送到凄凉的墓地。
我们的墓穴应该挖在河畔，
然后把我们葬在同一口棺材里；
你将永远贴近我的胸口……
河水不停泣啼，我们将永远地睡去。

要的协助。

联合公报用中文和罗马尼亚文写成，一式两份，两种文本具有同等效力。

中华人民共和国
政府代表

摩尔多瓦共和国
政府代表

中华人民共和国驻俄罗斯 摩尔多瓦政府第一副总理、
联邦特命全权大使 驻莫斯科常驻代表

王荇卿
(签字)

扬·丘布克
(签字)

一九九二年一月三十日于莫斯科

困倦的小鸟儿

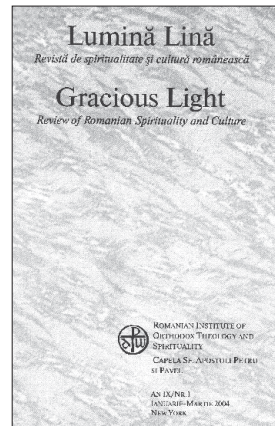
一群群困倦的小鸟儿
相继归巢
隐没在枝杈间——
祝你们晚安！

黑色的树林沉寂了，
惟闻泉水潺潺；
园中的花儿也已入睡——
愿你们安眠！

一只天鹅涉过水面
钻进芦苇丛，
愿天使守护你
睡得香甜！

美妙的夜空
升起一轮明月，
梦幻、和谐笼罩万物——
夜安！

LUMINĂ LINĂ: REVISTĂ DE SPIRITUALITATE ȘI CULTURĂ ROMÂNEASCĂ = GRACIOUS LIGHT: REVIEW OF ROMANIAN SPIRITUALITY AND CULTURE, 2004, an. IX. ian.-mart., (nr. 1).



Deși are mai mulți ani de când apare și este cunoscută de către toți românii, reactualizăm cele mai importante date din istoricul revistei. Apare la New York de zece ani, cu concursul Capellei „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” și Institutului Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă. Revista este editată trimestrial și inserează articole de teologie și spiritualitate, istorie, literatură, cultură, poezie, proză în limbile română și engleză. Este solicitată de toți românii aflați departe de țară și e răspândită pe continente diferite. Astfel, o regăsim în SUA, Ucraina, Rusia, Canada, Austria, Germania, Cipru, Vietnam, Australia etc. Cum e și firesc în aceste condiții, publicația a fost înființată pentru diaspora românească stabilită în orașul american.

Pr. dr. Theodor Damian, paroh al bisericii românești din New York și director al colegiului de redacție al revistei, publică materialele autorilor români de pretutindeni, inclusiv ale basarabenilor noștri în rubricile: Biserica, Eseu, Studii, Proză, Poezie, Istorie etc.

Numărul prezent al revistei i-a găzduit pe câțiva dintre concetățenii noștri: Anatol Ciocanu cu poemul (poezia) *Maica Fecioară, Maica lui Iisus*, Andrei Vartic cu eseu *Megieșul și... Globalizarea*, George Alexe la secțiunea „Zilele Basarabiei”, cu discursul *Inima României mari bate puternic în Basarabia și Transnistria*, care este de fapt un discurs rostit în cadrul Sfintei Liturghii, precedând al 11-lea Simpozion Ecumenic Teologic, Mihaela Albu cu articolul *Un scriitor român basarabean și durerile sale*, „scriitorul” despre care e vorba fiind Lucreția Bârlădeanu. În rubrica „Apariții editoriale” a fost prezentată cartea Prot. Ioan Ciuntu *Mărturisiri în alb și negru*.

Reproducem în continuare fragmente din materialele autorilor noștri.

Anatol Ciocanu

(p. 17)

*Maica Fecioară, Maica lui Iisus
Maica Fecioară, Maica lui Iisus
E de-aici de lângă noi, buna vecină-a noastră,
Părul ei atât de mătăsos
Face lumina nopților mai casă.*

*De-a pururi respirat-a lângă noi –
Mai blânzi eram cu-a ei vecinătate,
Purtând pe umeri grelele nevoi,
Iertându-ne din multele păcate...*

Andrei Vartic (p. 22)

În opinia noastră, termenul megie citit ca megie (comparat cu „il te a nesk” – „el te-a născut” de pe inelul de la Ezerovo care justifică sufixul –escu din onomastica românească, Iliescu însemnând născut de Ilie) demonstrează existența unui puternic substrat protolatin (graiul pelasgic al Vechii Europe) în vorbirea populațiilor sedentare, matriarhale balcanice și carpato-dunărene încă din neoliticul cel mai timpuriu. Urmele viguroase ale acestei zeițe primordiale s-au păstrat în tot arealul balcano-dunărean și carpato-nistrean, la români ele devenind arhetipuri sedentare de bază.

Cum a demonstrat genial și J. Joyce în *Ulise, orașul* (și mondializarea) reprezintă noua patrie a nomazilor, loc excelent pentru un neconținut nomadism (prin schimbarea neconținută a locuinței și locului de muncă, impuse și de economia de piață).

Mihaela Albu (p.71)

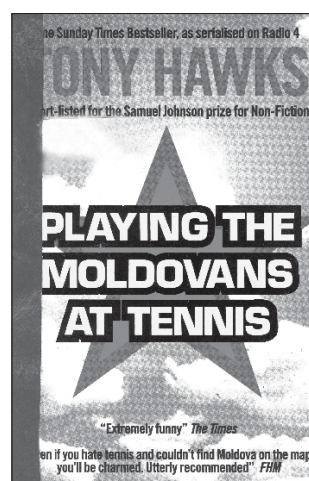
În prezența unui public cald, extrem de interesat de a cunoaște cât mai multe opinii despre ceea ce se întâmplă în Basarabia (și să nu uităm că anul acesta la Cenaclu s-a discutat nu mai puțin decât de patru ori despre aceasta!), firesc a fost ca Lucreția Bărlădeanu să fie cea care s-a prezentat pe sine mai ales în contextul atributelor sale de scriitor basarabean, trăitor dintotdeauna cu inimă și suflet românesc. Deși educată în școlile comuniste, ca orice copil basarabean în izolare față de România și în aproape totală lipsă de cunoaștere a vieții culturale din țară („tot ceea ce ținea de România era un tabu de care nu aveai voie să te apropii!” ne mărturisea), totuși frumoasa limbă română în care ne-a povestit despre sine și, cum am spus, mai ales despre Basarabia ne-a dovedit că scriitorul român de oriunde aparține pe drept literaturii române.

HAWKS, TONY. **TENIS CU MOLDOVENI** / TONY HAWKS; TRAD. DIN ENGLEZĂ, CHIȘINĂU: CARTIER, 2003, 276 p.

Nu știam nimic despre Moldova, despre posibilitățile de a juca tenis acolo, despre situația ei politică, despre cerințele legate de obținerea vizei, despre monedă, limbă, componență etnică sau dacă locuitorii săi se vor purta frumos cu un burghez decadent venit din Vest, agitând o rachetă de tenis în fața fotbaliștilor săi.

Tot ce știam despre Moldova erau doar numele celor unsprezece bărbați, scrise pe spatele unui ziar. Niciunul nu-mi suna ca și cum ar fi bun de tenis.

Tony Hawks



„Un pariu excentric îl leagă pe Tony Hawks, un bărbat care iubește provocările neobișnuite, de Moldova, micul stat puțin cunoscut din Europa de Est. Misiunea sa: să găsească membrii echipei naționale de fotbal a țării și să-i convingă să joace tenis cu el.

Căutarea bizară devine, în final, puțin legată de tenis sau de fotbal. Este, în schimb, descrierea unei călătorii extraordinare. Vorbește despre lumea interlopă a Moldovei, despre țigani, despre pene tragice de curent electric, o posibilă răpire și o relație excepțională și tandră cu familia la care a stat.

Urmărește întâmplările lui Tony din această aventură hilară și uneori mișcătoare, așa cum îl poartă ea din Moldova, prin Irlanda de Nord, printr-un deznodământ palpitant în Nazareth, până la adevărul gol goluț de la finalul pariului...

Nemaipomenit de amuzantă... are o profunzime pe cât de captivantă, pe atât de amuzantă”.

Glasgow Herald

HAWKS TONY. PLAYING THE MOLDAVANS AT TENNIS, LONDON: EBURY PRESS, 2001, 258 p.

„Tony Hawks is a writer and comedian making regular contributions on TV (Have I Got News For You, If I Ruled the World) and on radio (Just A Minute, I’m Sorry I Haven’t A Clue and The Newsquiz). This is his second book. If you have not already done so, he strongly urges you to purchase his first – Round Ireland With a Fridge – a surreal adventure prompted by a £100 bet.

Unlike most authors, Tony has singularly failed to settle down and live in the country with a wife and four children. This, however, is his ambition.

I knew nothing about Moldova, its tennis facilities, its political situation, its visa requirements, its currency, its language, its ethnic make-up or whether its people would take kindly to a decadent bourgeois Westerner swanning around waving a tennis racket in front of its footballers. All I knew about Moldova were the names of eleven men which were printed on the inside back page of my newspaper. None of them sounded to me like they were any good at tennis.

An eccentric wager finds Tony Hawks, a man who loves an unusual challenge, bound for the little – known Eastern European state of Moldova.

His mission – to track down members of the country’s football team and persuade them to play him at tennis.

The bizarre quest ultimately has little to do with tennis and football, but instead turns into an extraordinary journey involving the Moldovan underworld, gypsies, chronic power shortages, near kidnap, and an exceptional and surprisingly tender relationship with his host family. Follow the fortunes of Tony in this hilarious and often mowing adventure as it takes him from Moldova, onwards to Northern Ireland, leading to an exciting denouement in Nazareth – and the naked truth of the bet’s final outcome...

Wonderfully funny... it has a depth that is as enthralling as it is unexpected.

Glasgow Herald

MURGEANU, ION. O SAGA BASARABEANĂ // LUCEAFĂRUL, 2004, 29 sept. (nr. 35), p. 6.

Revista *Luceafărul* de la Iași l-a găzduit în paginile sale pe scriitorul și poetul Ion Lazu, “scriitor ocolit de superficialitatea clipei” și “durabil”, calificativele fiind oferite de autorul articolului

I. Murgeanu. În cazul lui Ion Lazu ar fi valabilă afirmația că este locuitorul întregului întins românesc, în sensul că e în măsură să vorbească despre realitățile teritoriilor de pe ambele maluri ale Prutului. De fapt, este basarabean: originar din județul Tighina, satul Cioburciu, deși peste patru ani de la naștere familia se refugiază în Oltenia. Evenimentele ulterioare din viața viitorului scriitor se desfășoară peste Prut, în această privință asemănându-se cu viața multora care au luat calea pribegiei.

Evident, toată formația morală, spirituală, intelectuală este influențată de viața și de școlile pe care le-a urmat din această parte a spațiului românesc. Totuși, stilul narativ al scriitorului, declară autorul articolului, e în “literă sadovenistă”, “cum îi stă bine unui bun moldovean”. În articolul documentat, Ion Murgeanu se referă în special la romanul *Veneticii*, alegerea fiind justificată de apariția relativ recentă a acestuia, calificat drept “cartea vieții sale” și, așa cum o anunță chiar titlul, o saga basarabeană. Nu e neglijabilă afirmația lui Ion Murgeanu: “...scriitorul își pune în cartea aceasta cultura și sufletul”. Formal, scrierea lui Ion Lazu ar încăpea într-o caracterizare pe cât se poate de laconică: roman de 534 pagini, aparut în 2002 la București, Editura Vinea. De fapt, titlul romanului este ambiguu, în sensul că nu anunță tematica acestuia. Este vorba, exprimându-ne în termenii autorului, despre un “mare epos al basarabenilor”, care capătă o interpretare artistică, eseistică, fără o istoriografie de date și evenimente. În mare, este tratată istoria Basarabiei, în cadrul acesteia, evenimentul ce nu i-a făcut față deloc – cedarea ei.

Acest roman, scris într-o manieră specifică, e structurat în două volume, care constituie chiar “două registre”: *Ordinul de evacuare și Scribul familiei*, în care autorul lor “nu uită ... să sublinieze detaliul semnificativ, dar mai ales să apese pe semnificativ”. Subiectul pe care se axează scriitorul e drama Basarabiei invadate. Este menționat și faptul că basarabenii, mutați de la vetrele lor, vor rămâne mereu venetici, frustrați și nostalgici, tocmai de aici venind dezlegarea titlului romanului. Ion Murgeanu a remarcat lecția de viață și de supraviețuire și consemnează felul în care autorul redă “sufletul acelei Basarabii aristocratice într-o familie unică”. Impresia generală a criticului e transpusă în afirmația: “Cartea se citește cu simpatie pentru umanitatea și umanoarele ei”.

În concluzie îl lăsăm pe autor să-și expună propriile gânduri vizavi de creația sa:

„Veneticii este cea mai autobiografică lucrare a mea...un cititor inocent nu ar avea motive să facă identificarea autor-povestitor-personaj, iar...forma de jurnal din partea a doua ar putea fi ea însăși înșelătoare, un simplu artificiu scriitoricesc – câte cărți din toate timpurile nu “mimează” jurnalul?! Pe de altă parte, în mod inevitabil, este și roman istoric, faptul acesta, la fel, fiind confirmat de scriitor: “Mi-am dorit să aduc la rampă drama refugiaților, acesta fiind lucrul pe care îl cunoșteam cel mai bine; și să rup blestemata, rușinoasa tăcere privind Basarabia și frontul de est – cele două subiecte tabu ale literaturii noastre, timp de 50 de ani”.

În speranța că am suscitât interesul cititorului pentru opera pământeanului nostru, îl invităm să lectureze atât romanul, actual și acum, cât și articolul domnului Ion Murgeanu din presa periodică, un mic comentariu al romanului, foarte bine-venit în aprecierea scrierilor autorilor români de pretutindeni.

CIMPOI, MIHAI. DRUMURILE (ÎNTRERUPT) SPRE CENTRU // LUCEAFĂRUL, 2004, 23 iun. (nr. 24), p. 13.

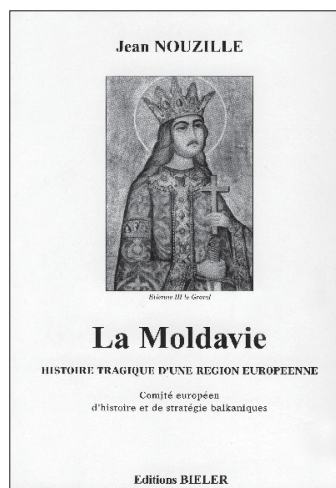
În perioada 10 – 14 iunie, 2004 la Constanța, Neptun, a avut loc o întrunire a scriitorilor români din întreaga lume. Organizatorii și cei care au sprijinit desfășurarea acestei conferințe au fost Institutul Cultural Român, Departamentul Românilor de pretutindeni din cadrul Cancelariei

primului ministru, gazdă fiind Uniunea Scriitorilor din România. Colocviul s-a axat pe tema propusă de Uniunea Scriitorilor „Literatura română – unde ne aflăm”. La acest colocviu au participat și 17 basarabeni, printre care Leo Butnaru, Mihai Cimpoi, Vladimir Beșleagă, Vasile Vasilache, Arcadie Suceveanu, Emilian Galaicu-Păun etc.

Evenimentul a fost consemnat de revista *Luceafărul*, care a publicat articolul lui Mihai Cimpoi *Drumurile (întrerupte) spre Centru*. Este o replică la tematica propusă de organizatorii colocviului, eseu fiind axat în jurul întrebărilor *Unde suntem?* și *Dacă suntem împreună?*, autorul subliniind că acestea sunt chestiuni de o semnificație actuală deosebită pentru scriitorii care aparțin unei literaturi indivizibile. Ideea centrală pe care se sprijină autorul este fenomenul care s-a produs după 1989: restabilirea întregului literaturii române. Important este că toate valorile literare românești au fost aduse acasă și tocmai aceste valori sunt cei „uitați, marginalizați, cenzurați, înstrăinați, exilați”, în conformitate cu viziunea redutabilului critic și filozof literar. În mare, colocviul a avut intenția să actualizeze conștiința unității neamului românesc. Ceea ce se întreabă autorul încercând să obțină și să ofere un răspuns este ce se face pentru această unitate și cum sunt promovate în lume valorile noastre culturale. „Păcatul cel mare, după părerea mea, este că pierdem simțul valorii și credința în valori care este mântuitoare”, afirmă autorul.

NOUZILLE, JEAN. **LAMOLDAVIE, HISTOIRE TRAGIQUE D'UNE REGION EUROPEENNE / COMITÉ EUROPÉEN D'HISTOIRE ET DE STRATÉGIE BALKANIQUES**, s. I.: ed. Bieler, 2004, 440 p.

Nouzille, Jean. **Moldova, istoria tragică a unei regiuni europene** / Comitetul European de Istorie și Strategie Balcanice, Chișinău: Prut Internațional, 2005, 371 p.



“Am vrut să povestesc francezilor despre trecutul Moldovei, despre problemele actuale ale regiunii, care-și trag rădăcinile din trecut. Am fost interesat de istoria acestui stat și am scris o carte despre trecutul Moldovei Orientale pentru că, în ultimul timp, despre ea se vorbește tot mai frecvent în Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei, la Strasbourg, de unde vin eu.”

Jean Nouzille

Istoricul francez Jean Nouzille, specialist notoriu în istoria Europei Centrale și de Sud-Est, se înfățișează pentru prima dată cititorului dintre Prut și Nistru.

Noul volum despre Moldova, reușește să prezinte și să evoce ce a însemnat și înseamnă Moldova azi, în context național românesc, dar și internațional, în pragul unificării largi europene.

Pentru a realiza un asemenea studiu a fost necesară o documentare amplă nu numai în spațiul românesc, dar și cel ucrainean, rus, austro-ungar, turcesc, tătar, în aria largă sud-est europeană, pentru a putea surprinde toate articulațiile politice, economice, culturale petrecute de-a lungul secolelor, în România și în statele limitrofe, dovadă fiind bibliografia largă arhivistică ca și sutele de volume pe care autorul le citează, apărute în țările din zona menționată etc.

„În lucrarea de față, Jean Nouzille, în baza unui număr impresionant de surse istoriografice, expune succint istoria constituirii Țării Moldovei, afirmării politice a acesteia în sud-estul european. Autorul demonstrează rolul important al drumurilor comerciale ce traversau acest spațiu în Evul Mediu, arată specificul orașelor medievale românești. O atenție aparte acordă problemelor confesionale, în mod special – eforturilor depuse de misionarii catolici în vederea convertirii românilor la Biserica Catolică, promovării Reformei și Contrareformei în Moldova etc. Jean Nouzille expune activitatea celor mai importanți domni ai Moldovei (Alexandru cel Bun, Ștefan cel Mare, Petru Rareș ș.a.). Autorul urmărește raporturile Țării Moldovei cu statele vecine: Polonia, Ungaria, Imperiul Otoman, demonstrând creșterea dependenței politice și economice a Țării Moldovei față de Poarta Otomană. Jean Nouzille nu trece cu vederea nici activitatea lăcașurilor de cult, instituțiilor de învățământ religios și laic ce s-au constituit în Evul Mediu în Moldova.

Istoricul francez acordă o atenție deosebită în capitolul II «Les guerres dans le sud-est Européen et la Moldavie» (Războaiele din sud-estul Europei și Moldova) relațiilor Principatului Moldova cu Rusia, evenimentelor derulate în spațiul de la est de Carpați în secolul al XVIII-lea, politiciii expansioniste a Rusiei în sud-estul Europei, războaiele Rusiei împotriva Imperiului Otoman din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea – începutul secolului al XIX-lea. În urma războiului ruso-turc din 1806-1812 Imperiul țarist a răpit teritoriul Moldovei dintre Prut și Nistru, numindu-l impropriu Basarabia.

Valoroase sunt aprecierile făcute de Jean Nouzille în capitolul III «L'annexion de la Bessarabie a la Russie» (Anexarea Basarabiei la Rusia) evenimentelor derulate în Basarabia în anii 1917-1918 – constituirea Sfatului Țării, decizia istorică a legislativului de la Chișinău de unire a Basarabiei cu România.

Subiecte deosebit de importante pentru cunoașterea trecutului nostru au fost examinate de autor în capitolul al IV-lea al monografiei, intitulat «La reintegration de la Bessarabie et la Moldavie Sovietique» (Reintegrarea Basarabiei și Moldova Sovietică).

În următorul capitol «Le temps des épreuves» (Timpul încercărilor) autorul analizează detaliat condițiile Pactului Molotov-Ribbentrop, consecințele acestuia pentru România, dar mai ales pentru românii din Basarabia și din nordul

Bucovinei, pentru cei din Ținutul Herța, trecuți cu forța armelor în componența U.R.S.S., în iunie 1940. Urmează o profundă analiză a politicii de sovietizare a teritoriilor răpite, a suferințelor suportate de băștinași în anii 1940-1941.

În capitolele următoare, autorul examinează politica promovată de regimul totalitar comunist de ocupație în teritoriile românești reanexate în 1944.

Edificatoare este analiza făcută de Jean Nouzille anilor de independență a Republicii Moldova (capitolul VII, «La République de Moldova depuis 1990»). Autorul expune date interesante și propune sugestii pertinente referitoare la politica Federației Ruse față de Republica Moldova., aducând noi dovezi de raționamente rusești de a crea regiuni separatiste (Transnistria și Gagauzia) pe teritoriul Republicii Moldova. O atenție deosebită este acordată problemei federalizării Republicii Moldova, iar concluziile la care a ajuns autorul sunt demne de reținut: «*L'initiative de Vladimir Voronine a pour but, sous les apparences de la fédéralisation, de liquider la République e Moldova et de la transformer en un protectorat russe antioccidental. Elle ne prend pas comme point de départ la nécessité de promouvoir les intérêts fondamentaux de la République de Moldova, intérêts qui réclament l'intégration de la Moldova dans l'Union européenne, mais la nécessité de promouvoir les intérêts de la Russie dans la République de Moldova et dans région, et de l'attirer dans les structures euroasiatiques sous le contrôle de Moscou.*» (p. 310) (Sub aparența federalizării, inițiativa lui Vladimir Voronin are drept scop lichidarea Republicii Moldova și transformarea acesteia într-un protectorat rusantioccidental. Ea nu ia drept punct de plecare necesitatea promovării intereselor fundamentale ale Republicii Moldova, interese care reclamă integrarea Moldovei în Uniunea Europeană, ci necesitatea promovării intereselor Rusiei în Republica Moldova și în regiune și atragerea structurilor euroasiatice sub controlul Moscovei.) (p. 248)

Interesante sunt aprecierile pe care le face Jean Nouzille raporturilor Chișinăului cu liderii de la Tiraspol. Autorul analizează factorii care-i unește și care-i dezbină pe lideri de pe cele două maluri ale Nistrului.

Lucrarea are un bogat aparat științific: au fost utilizate 1109 lucrări și articole, pe care, bineînțeles, nu le-a putut să le includă în bibliografie, limitându-se la cele mai importante”.

Anatol Petrencu, profesor universitar,
doctor habilitat

PARMENTIER, FLORENT. **LA MOLDAVIE À LA CROISÉE DES CHEMINS**, PARIS: EDITOO. COM, 2003, 180 p.

În ultimii ani în Franța au apărut câteva cărți despre Republica Moldova. Una dintre acestea este cartea cu titlul *La Moldavie à la croisée des chemins*, pe care o prezentăm în cele ce urmează. Autorul cărții Florent Parmentier, este licențiat în științe politice, absolvent al Institutului de Studii Politice din Paris. În urma vizitelor și a investigațiilor, a scris numeroase articole despre Europa de Est, care au completat cercetările asupra acestei regiuni.

Ca punct de plecare pentru conceperea cărții a fost faptul că în anul 2007, împreună cu Bielorusia și Ucraina, țara noastră va constitui hotarul Uniunii Europene. De fapt, acest colț de lume mai este un mister pentru tot restul lumii, autorul numindu-l “rezumat viu al Europei Centrale și Orientale” prin istorie, diversitate etnică, dar și prin evoluțiile accelerate pe care le-a trăit în ultimii ani. Din aceste considerente studierea țării de care se ocupă este pasionantă, consemnează autorul. Titlul cărții exprimă exact subiectul și este justificat de faptul că Moldova a cunoscut o perioadă dificilă de tranziție, care o plasează într-o situație de incertitudine, la o încrucișare de drumuri. Cartea face o sinteză istorică și politică inedită, îmbogățită de date economice, sociale, culturale ce permit ca problemele actuale cu care se confruntă Moldova să fie percepute altfel, acestea vizându-i pe toți europenii. Lucrarea propune, conform viziunii autorului, mai întâi de toate o reflecție asupra relațiilor între națiune și Stat, de altfel ca și asupra frontierelor Europei.

Evenimentele descrise în carte încep de la crearea statului, cucerirea lui de către Rusia, unirea cu Țara, perioada când Moldova era în cadrul Uniunii Sovietice, apoi construirea unui stat democratic (începând cu 1991), vorbindu-se la acest capitol despre Frontul Popular, relațiile moldo-românești, partidele politice, victoria comuniștilor etc., în continuare trecând la politica minorităților, problema găgăuză, cea a federalizării Moldovei, la perioada de tranziție, terminând cu integrarea Moldovei în structurile Europene.

Expunem un mic fragment din lucrare.

„*Le Front Populaire de Moldavie commence pendant la Perestroïka, afin de mobiliser la société pour réformer le système soviétique. Tout comme les différents Fronts populaires qui naissent à cet époque, il évolue ensuite; devenant un embryon*

de parti politique. La Moldavie, qui faisait figure de république modèle pour le pouvoir soviétique, voit ainsi grandir dès 1988 un mouvement démocratique surgi des profondeurs de la société, qui l'apparente soudain à l'évolution des Baltes et la range pour ainsi dire à l'avantgarde". (p. 34)

ISTORIA BASARABIEI DE LA ÎNCEPUTURI PÂNĂ ÎN 2003, BUCUREȘTI: EDITURA INSTITUTULUI CULTURAL ROMÂN, 2003, 606 p.

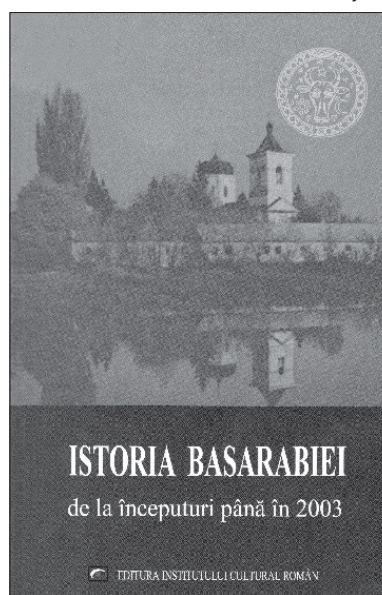
La Editura Institutului Cultural Român a apărut o excepțională lucrare „Istoria Basarabiei de la începuturi până în 2003”, carte scrisă de 11 istorici din România și din Republica Moldova sub coordonarea profesorului Ioan Scurtu. În prezentarea acestei cărți, profesorul Ioan Scurtu a amintit că această lucrare distruge tezele istorice sovietice, potrivit cărora Basarabia ar fi fost „anexată” de către România și ulterior „eliberată” de către Rusia. „După decenii de falsificare a istoriei Basarabiei, se impune restabilirea adevărului, cunoașterea realității privind trecutul acestui străvechi teritoriu românesc”, explică profesorul Ioan Scurtu în prefața lucrării. (p. 6)

Istoria Basarabiei este analizată în conexiune cu evenimentele din întreg spațiu românesc căruia îi aparține în mod firesc. Lucrarea analizează succesiv evoluția istorică a teritoriului dintre Prut și Nistru până în 1812, Basarabia sub ocupația țaristă, mișcarea de eliberare națională, Unirea Basarabiei cu România în 1918, activitatea Sfatului Țării. „Cea mai mare întindere îi este acordată perioadei de după 1918, care este puțin cunoscută, datorită falsificărilor dintre cele mai grosolane din partea istoriografiei sovietice”, notează Ioan Scurtu. (p. 6)

Dezvăluirea dimensiunilor rusificării Basarabiei de către sovietici și de către „marionetele” lor ocupă un rol important în această carte: „Rusificarea Basarabiei, desfășurarea în conformitate cu un program bine articulat și aplicat cu consecvență de Guvernul de la Moscova, părea că și-a atins obiectivul după 50 de ani de măsuri draconice luate împotriva populației românești majoritare. După acțiunile de o rară violență promovate de I.V. Stalin, au urmat altele mai rafinate, vizând lichidarea spiritului național și deplina integrare a RSS Moldovenești în «marea familie» a URSS. Regimul autocratic al lui Brejnev, Andropov sau Cernenko,

descoperirea și promovarea, pe plan local, a unor lideri dispuși să aplice cu obediență poruncile venite de la centru – Ivan Bodiul, Semion Grossu, au contribuit la izolarea românilor din stânga Prutului, la accentuarea tăcerii lor. Cu toate acestea, liniștea era numai aparentă, moartea spirituală a poporului român doar o prelungită letargie.” (p. 396)

Se întreprinde o primă analiză de mai mari proporții asupra istoriei zilelor noastre, caracterizată prin renașterea românismului în Basarabia, obținerea autonomiei și independenței Republicii Moldova, evoluția noului stat în perioada 1991–2003 și de asemenea, este prezentată, prin date și fapte concrete, situația tuturor românilor aflați dincolo de actualele hotare ale țării.



„Evoluția noului stat românesc a fost însă marcată de mari probleme generale mai ales de: atitudinea guvernului de la Moscova; acțiunea conservatorilor din fosta Uniune Sovietică; prezența Armatei a 14-a ruse pe teritoriul Republicii Moldova; manevrele foștilor bolșevici de dincolo de Prut și mai ales de pe malurile Nistrului; efectele propagandei de la Kremlin asupra populației, inclusiv acelei românești; greutățile constituirii noilor structuri administrative, politice, economice, militare; evoluția evenimentelor din România; poziția statelor vecine și a marilor puteri.” (p. 548)

Pentru elaborarea acestei cărți, autorii au cercetat surse de arhivă, colecții de documente publicate, presă, memorii ale contemporanilor și, evident, s-au străduit să valorifice tot ce au realizat predecesorii în plan istoriografic.

CASSO, LEON. **RUSIA ȘI BAZINUL DUNĂREAN**, BUCUREȘTI, EDITURA SAECULUM VIZUAL, 2003, 238 p.

Reeditată acum, cartea intelectualului basarabean Leon Casso „Rusia și bazinul dunărean”, rămâne un instrument de lucru extrem de util atât pentru istoriografie, cât și pentru publicul larg contemporan, datorită complexei documentații pe care autorul a folosit-o (documente rusești, corespondența diplomatică, convorbiri între diplomații epocii etc.) și abordării tematice dintr-o largă perspectivă militară, politică și diplomatică.

Secolul al XIX-lea începe într-un mod dureros pentru Țările Române, teritoriul cărora a fost pentru mult timp câmp de bătălie între armatele unor imperii dornice de a-și menține sau de a-și extinde controlul asupra acestei părți a Europei. Anexarea Basarabiei în anul 1812, în urma războiului ruso-turc (1806-1812), dezvăluie așa-numita politică de „salvare” a creștinilor din Imperiul Otoman.

În pofida politicii duplicitare și a încercării de a manevra între țarul Alexandru I, momit cu anexarea Moldovei și Munteniei, și otomani, care stăpâneau cele două state autonome, războiul lui Napoleon împotriva Rusiei din 1812 este o acțiune de contrapondere față de politica rusească la gurile Dunării. Utilizând o vastă documentație, autorul facilitează înțelegerea faptului că invazia franceză în Rusia a salvat Principatele Române, cu excepția Basarabiei, de la încorporarea în Imperiul țarist. Tratatul de la București din 1812 a hotărât soarta Basarabiei. În manifestul țarului rus din 6.08.1812 dat cu prilejul încheierii păcii, în capitolul consacrat Moldovei se spune: „Această pace dăruită de Dumnezeu nouă, adus-a imperiului rus foloase de aur, cuprinzând în hotarele ei o populată și roditoare întindere de pământ, al căreia înconjur de la Cetatea Albă și până la gurile râului Prut, care curge la nouă verste de la lași și de la gurile acestuia până la granița împărătească și de acolo în jos pe Nistru se întinde pe o mie de verste, îmbrățișând vestitele cetăți: Hotin, Tighina, Ismail, Cetatea Albă și alte multe orașe comerciale.” (p. 162)

După anexiune, Basarabia, cum susține Leon Casso, este supusă unui sistematic proces de destrucție etno-administrativă, moment resimțit dureros în rândul populației ce avea o puternică conștiință identitară. În acest sens este semnificativ un memoriu adresat țarului de boierii basa-

rabeni, în care se afirma categoric: „Dăruiește-ne un obladiutor civil și pentru provincia aceasta dintre românii de baștină, care ar cunoaște familiile boierești de aici, obiceiurile și legile noastre, ca și pe ale țărilor vecine cu noi, căci dacă nu vom avea un asemenea obladiutor, ne vom instrăina din zi în zi de obiceiurile și legile noastre”. Era o afirmare clară a caracterului românesc al acestei provincii.

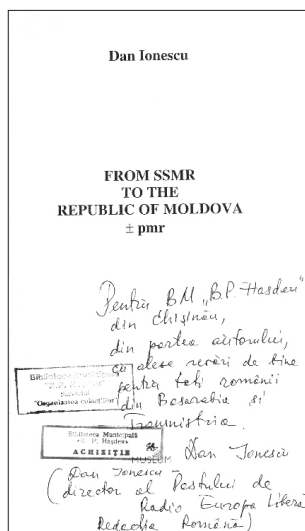
Identitatea distinctă a populației Basarabiei îl decepționa pe diplomatul rus E.P. Fonton, în „Amintirile de la Marele cartier general al armatei de Dunăre” unde sublinia dificultatea procesului anexionist, deoarece în calea lui se interpunea un „popor român” care „are trăsături bine distincte și nu pot să ascund, că privind harta, mă apucă o dovadă, că aceste opt milioane de oameni străini de nația slavă s-au așezat aici pe fermecătoarele povârnișuri ale munților Carpați, formând parcă o săgeată înfiptă între națiunile slave, împiedicându-le unirea lor”. Mai departe exclamă: „Dacă în locul acestor români ar trăi sârbi sau bulgari, cât de ușor s-ar dezlega atunci problema orientală sau slavă.” (p. 230) Adică dominarea de către Rusia a întregii Peninsule Balcanice, sub masca ortodoxiei și a slavofiliei.

„Cartea lui Leon Casso constituie astfel o cercetare de mare anvergură și profunzime asupra rolului Rusiei la Dunărea de Jos, într-un moment de răscruce pentru națiunea română, când din trupul ei a fost smulșă Basarabia, una dintre ramurile sale viguroase, supusă decenii în șir unui proces de rusificare, continuat și accentuat sub regimul totalitar comunist...” (p. 8)

Apostol Stan



IONESCU DAN. **FROM SSMR TO THE REPUBLIC OF MOLDOVA ± PMR**, CHIȘINĂU, 2002, 200 p.



Această carte neobișnuită a parvenit într-un chip mai puțin obișnuit: de la Praga, datorită conaționalului nostru Teodor Buzu, un pictor cu vocație europeană, dar și cu un destin european.

În așa mod, colecția de donații și cărți cu dedicații a BM „B.P. Hasdeu”-s-a îmbogățit cu încă o achiziție de valoare. Titlul volumului spune multe deja; tradus din engleză, el ar suna cam așa: *De la RSSM la Republica Moldova plus/ minus „rmn”*. Numele autorului – Dan Ionescu, la sigur că spune și el multe. Director al redacției române a postului de radio Europa Liberă, Dan Ionescu a asigurat transmisiunilor de la München, apoi de la Praga, profesionalism și profunzime, discernământ și rafinament, orizont larg și spirit obiectiv.

Volumul la care ne referim trebuie asimilat unei cronici a Basarabiei, de la 1989 până în 2002, cu firești incursiuni în istoria noastră românească, dar și cu analize de ordin istoric și geopolitic vizând statele cu care soarta ne-a împreunat, împotriva voinței și a firii lucrurilor: Rusia și Ucraina. Deschizând cartea lui Dan Ionescu, descoperi că istoria cea mai recentă a Basarabiei sovietizate începe de la alfabetul latin și limba română, mai exact, de la lupta pentru ele. Urmează Independența Republicii Moldova, războiul provocat de Kremlin în Transnistria, reculul entuziasmului de la 1989-1991, o nouă tentativă de revenire la democrație și românism... Se pare că nimic, mai mult sau puțin semnificativ, nu rămâne în afara câmpului de observare al cronicarului de la Europa Liberă: nici manifestațiile studenților de la Chișinău

pentru menținerea în învățământ a limbii, literaturii și istoriei române, nici tragicomedia cu autonomia găgăuză, nici înălțările și prăbușirile partidelor de opoziție, nici martiriul patrioților sechestrați de regimul criminal de la Tiraspol...Factorul, mai bine zis focarul de tensiuni transnistrean e mereu în vizorul lui Dan Ionescu: primejdia pe care unii politicieni și analiști din Vest aveau s-o perceapă abia nu demult, acest pericol devastator nu numai pentru noi, dar și pentru întreaga Europă, a fost prezentat ca atare, de către conaționalul nostru de la Europa Liberă, încă de la cristalizarea lui, în 1991-1992.

“Obiectiv și vizionar, Dan Ionescu prezintă în cartea sa o panoramă pe cât de cuprinzătoare, pe atât de clară a situației geopolitice a Republicii Moldova. La baza materialelor incluse în volum stau comentariile și analizele făcute de autor de la microfonul Europei Libere. În versiunea engleză, unele din aceste analize și comentarii au fost tipărite în reviste de genul faimoasei *Transition*, în diverse rapoarte privind starea de lucruri în Balcani, în Europa Centrală și de Sud-Est sau în spațiul ex-sovietic. O parte din articole au fost inserate în anuarele celebrei Enciclopedii Britanice. Astfel, Dan Ionescu a furnizat Occidentului de-a lungul unui deceniu și mai bine informații complete, exhaustive și maxim posibil de corecte, obiective despre noi. Tot astfel, Dan Ionescu și-a onorat cu brio o datorie pe care, în fond, nu o avea ca angajat și ca șef la Europa Liberă, dar în suflet cu certitudine o avea: de a spune adevărul despre românii de la est de Prut acolo unde acest adevăr parcă e dorit, dar parcă nu se dorește să fie chiar gol-goluț, ci cumva fardat cu sulemeneli de sorginte dacă nu rusă, apoi la sigur cosmopolită.”

Vlad Pohlă

lată câteva crâmpie din această lucrare:

The Bessarabian Question

„In historical terms, the Bessarabian question is relatively new. Bessarabia was the eastern part of the principality of Moldavia, and it was only in 1812 that it was incorporated into the Russian Empire. It is important for bolstering Russian (later Soviet) claims on this territory that the Moldavians be treated by Soviet historians as a separate ethnic group, speaking a language different from Romanian”. (p. 10)

„Moldova’s deepest political and identity crisis since it declared independence rocked the

republic in March and April 1995. College and secondary-school students staged a series of strikes and demonstrations to protest the current administration's cultural policies. They were joined by large segments of the local intelligentsia and even groups of workers disgruntled by the hardship of the transition to a market economy. The most emotional issue raised by protesters was that of the official language, which the country's 1994 Constitution defines as «Moldovan» rather than Romanian. Linguists almost unanimously share the opinion that «Moldovan» is not a distinct language, but merely a dialect of Romanian". (p. 37)

„One may be tempted to place next on the fiction list the Transdnister state itself, more precisely the «Pridniestrovskaya moldavskaya respublika» which separated from the Moldovan Soviet Socialist Republic in September 1990 and proclaimed its full independence a year later. However, despite its almost surrealistic nature and attributes, this state entity does exist. Its bureaucratic structures, army, police, security service, and so forth offer the best proof of its existence. On the other hand, most of its inhabitants, and especially its leadership, make no secret of the fact that they would gladly exchange their local statehood for the status of a (de jure) exclave of the Russian Federation. A microscopic one, of course, separated from the Russian Motherland by huge Ukraine, but nevertheless a piece of «true Russian land» as they like to call it. In addition, many Transdnister citizens already have Russian citizenship as well, which allows them to travel to other countries with a Russian passport in the pocket. All these details could help a Westerner to better understand why the favorite slogan of many Transdnister inhabitants is «With Russia, for ever!»". (p. 115)

RÖSKAU-RYDEL, ISABEL. **DEUTSCHE GESCHICHTE IM OSTEN EUROPAS: GALIZIEN. BUKOWNA. MOLDAU**, BERLIN: SIEDLER VERLAG, 2001, 890 p.

O prestigioasă monografie din seria *Istoria Europei de Est* a apărut la Editura "Siedler Verlag" din Berlin. Lucrarea este structurată pe capitole. Acestea sunt precedate de o introducere. Capitolul II este integral consacrat istoriei Moldovei.

Reproducem în continuare un fragment din valoroasa monografie.

„Das Kapitel über die Moldau schließlich zeichnet die Geschichte des mittelalterlichen und frühneuzeitlichen Deutschtums im rumänischen Fürstentum Moldau nach, dessen nördlichster Teil bis zur Inbesitznahme durch Österreich die Bukowina war. Hier liegt die kulturelle Leistung der deutschen Zuwanderer vor allem im Aufbau weitverzweigter Handelsbeziehungen.

Nicht von ungefähr enthält dieser Band ein eigenes Literaturkapitel, das den einst in Galizien und der Bukovina lebenden deutschsprachigen Schriftstellern, Christen und Juden, gewidmet ist, die hier seit dem 19. Jahrhundert eine einzigartige Literaturlandschaft schufen. Dieser multiethnischen und multikonfessionellen Region haben Schriftsteller wie Leopold von Sacher-Masoch junior, Karl Emil Franzos, Joseph Roth, Rose Ausländer, um nur einige zu nennen, durch ihr literarisches Werk ein bleibendes Denkmal gesetzt. Neben den in deutscher Sprache abgefaßten Reiseberichten über Galizien und die Bukowina entwickelte sich zunächst eine spezifische deutsche Heimatliteratur, seit der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts dann auch eine literarisch anspruchsvolle Literatur, an der die deutsch assimilierte jüdische Intelligenz einen großen Anteil hatte. Zugleich wurde hier, an der Peripherie des Habsburgerreiches, die deutsche Literatur in so ungewöhnlichem Maße rezipiert, daß Fontane einmal zustimmend einen Professor zitierte, der behauptete, ein wirkliches Interesse für die deutsche Literatur hat nur die Karl Emil Franzos-Gegend“.

- Activitățile Fundației pentru Relații Moldo-Japoneze // Ja-Net. – 2004. – 25 oct., (nr.31). – P. 5.
- Belli, Nicolae. România și Republica Moldova: Potențialul competitiv al economiilor naționale. Posibilități de valorificare pe piața internă, europeană și mondială. În 2 vol. / Nicolae Belli, Ioan-Franc, Valeriu. – București, 2004; vol. I – 612 p., vol. II – 1310 p.
- Bibliografie: Ștefan cel Mare și Sfânt (1504-2004). – Suceava: Mușatinii, 2004. – 193 p.
- Biserica. O lecție de istorie. Ștefan cel Mare și Sfânt (1504-2004). – Suceava: Mușatinii, 2004. – 265 p.
- Bîrcă, Adriana; Amarii, Veronica; Csatlos, Carol. Influența mediului asupra compoziției chimice a legumelor și fructelor // Buletinul AGIR. – 2004. – An. IX. – Oct.-dec., (nr. 4).
- Bon, Agnès. Moldavie 2003: a réculons vers le fédéralisme // Le courrier des pays de l'Est. – Paris, 2004.
- Bostan, Ion; Dulgheru, Valeriu. Aspecte privind elaborarea teoriei angrenajului precesional multiplu și a tehnologiei moderne de fabricare // Buletinul AGIR: impactul calității asupra integrării României în spațiul economic european. Industrie, agricultură, mediu. – 2004. – An. IX. – Oct.-dec. (nr. 4).
- Bran, Mirel. Tighina, ville interdite // Le monde. – 2004. – 22 sept.
- Bui, Doan. Le pic d'O-Zone // Le nouvel observateur. – 2004. – 8 iul.
- Bulat, Vlad. Dumitru Verdianu: tribulațiile unui sculptor „rătăcitor” // Dumitru Verdianu. – Chișinău: ARC, 2004. – P. 5.
- Buruiana, Oleg. Rechtliche Mechanismen zum Schutz der Gläubiger einer abhängigen Aktiengesellschaft. – Frankfurt am Main, 2004. – 348 p.
- Butnaru, Leo. În caz de pericol. – Iași: Junimea, 2004. – 318 p.
- Casso, Leon. Rusia și bazinul dunărean. – București: Editura Saeculum Vizual, 2003. – 238 p.
- Cântecul și dansul moldovenesc // Nanning Wanbao. – 2004. – Noiembrie.
- Cereteu, Igor. Biserici și mănăstiri din Moldova (secolul al XIV-lea și prima jumătate a secolului al XV-lea). – Brăila: Editura Istros, 2004. – 168 p.
- Cimpoi, Mihai. Drumurile (întrerupte) spre Centru // Luceafărul. – 2004. – 23 iun. (nr. 24). – P. 13.
- Cimpoi, Mihai. Lumea ca o carte. – București: Editura Fundației Culturale „Idea Europeană”, 2004.
- Ciocioi, Gheorghiiță. Ghidul mănăstirilor din Basarabia. – București: Arca învierii, 2004. – 78 p.
- Cosma, Ghizela. Femeile și politica în România. Evoluția dreptului de vot în perioada interbelică. – Cluj-Napoca, 2002.
- Crăciun, Victor. Eminescu, Ștefan Vodă și Putna. – București: Semne, 2004. – 204 p.
- Dogaru Ioan. Ștefan cel Mare și Sfânt în medalistica românească (1871-2004): 500 de ani de la trecerea lui în veșnicie 1504 – 2004. – Alexandria: Cartea Ortodoxă, 2004. – 128 p.
- Donumenta. Ars danubiana: on the occasion of donumenta art and culture of the Republic of Moldova/ editor Regina Helwig-Schmid. – Regensburg, 2004. – 288 p.
- Eminescu, Mihai. Versuri. Proză / trad. în l. chineză de Feng Zhichen. – Beijing, 2004. – 332 p.
- Europe du Sud-Est: Vol. 2. – Paris: OCDE (Organisation de coopération et de développement économiques), 2003. – 468 p.
- Europeanization and conflict resolution: Case Studies the European Periphery. – Gent: Academia Press, 2004. – 258 p.
- Figus, Alessandro. Le società post-sovietiche: Moldova. – Fidenza: l'Università degli studi di Genova e l'Istituto Internazionale di Management di Chișinău, 2002. – 106 p.
- Filip, Vasile. Ștefan Vodă al Moldovei. – Iași: Pim, 2004. – 204 p.
- Final Programme 26th Annual EAIR Forum Barcelona, 5-8 september 2004. – Barcelona: Universitat Politècnica de Catalunya, 2004. – 48 p.
- Ghețu, Emilia. Dumitru Verdianu: Interviu // Atelier. – 2002. – Nr. 1-2. – p. 7.

- Hawks Tony. Playing the moldavans at tennis. – London: Ebury Press, 2001. – 258 p.
- Hawks Tony. Tenis cu moldoveni / Tony Hawks; trad. din engleză. – Chișinău: Cartier, 2003. – 276 p.
- Ionescu Dan. From SSMR to the Republic of Moldova ± pmr. – Chișinău, 2002. – 200 p.
- Istoria Basarabiei de la începuturi până în 2003. – București: Editura Institutului Cultural Român, 2003. – 606 p.
- Les États Postsoviétique: Identités en construction, transformations politiques, trajectoires économiques / coord. Jean Radvanyi. – Paris: Armand Colin. – 2004. – 240 p.
- Lichtungen: Zeitschrift für literatur, kunst und zeitkritik. – 2004. – 100/XXV.
- Lumină lină: Revistă de spiritualitate și cultură românească = Gracious Light: Review of Romanian Spirituality and Culture. – 2004. – An. IX. – Ian.-mart. (nr. 1).
- Lynch, Dov. Moldavie: Laboratoire de la nouvelle stratégie européenne // Le courrier des pays de l'Est. – 2004. – Mart.-apr. (nr. 1042).
- McElhinney, Ann. La plus grande cave à vin du monde: Cricova, unique trésor moldave // Courrier international. – 2003. – 3-9 aprilie. – Nr. 648.
- Murgeanu, Ion. O saga basarabeană // Luceafărul. – 2004. – 29 sept.
- Nicoleanu, Anca. O-Zone, mândria Rusiei // Evenimentul zilei. – 2004. – 19 iul.
- Noi suntem pionieri în stabilirea contactelor în domeniul culturii: interviu cu dl Suruceanu // Nanning Wanbao. – 2004. – Noiemb.
- Nouzille, Jean. La Moldavie, histoire tragique d'une région européenne / Comité européen d'histoire et de stratégie balkaniques. – S.l.: Ed. Bieler, 2004. – 440 p.
- Nouzille, Jean. Moldova, istoria tragică a unei regiuni europene / Comitetul European de istorie și Strategie Balcanice. – Chișinău: Prut Internațional, 2005.
- Orient Expres. The Best of Contemporary Writing from Enlargement Europe. Vol. 3 / Edited by Fiona Sampson. – Easter, 2003. – 208 p.
- Parmentier, Florent. La Moldavie à la croisée des chemins. – Paris: editoo.com, 2003. – 180 p.
- Podborschi, V., Vaculenco, M. Natural shapes – a source of inspiration for eco-design // Product engineering: Eco-design, technologies and green energy. – Olanda: Springer, 2004. – P. 111-120.
- Portret în cronică. Ștefan cel Mare și Sfânt (1504-2004). – Suceava: Mușatinii, 2004. – 375 p.
- Portret în istorie. Ștefan cel Mare și Sfânt (1504-2004). – Suceava: Mușatinii, 2003. – 617 p.
- Portret în legendă. Ștefan cel Mare și Sfânt (1504-2004). – Suceava: Mușatinii, 2003. – 250 p.
- Quality management in higher education: Proceedings of the 3rd International Seminar on the Quality Management in Higher Education. – Iași: Casa de Editură Venus, 2004. – 420 p.
- Râpă-Buicliu, Dan. Ștefan cel Mare și Sfânt. 1504-2004. Poliptic istoric. – Galați: Istros, 2004. – 276 p.
- Resúmenes de las comunicaciones. Abstracts of papers. Résumés des communications: XIII Congreso Internacional de Numismática. – Madrid: Ministerio de Educación, Cultura y Deporte, 2003. – 312 p.
- Róskau-Rydel, Isabel. Deutsche Geschichte im Osten Europas: Galizien. Bukowna. Moldau. – Berlin: Siedler Verlag, 2001. – 890 p.
- Samochkine, Veatcheslav. Un plan qui choque les Roumaine // Courrier international. – 2004. – 17-23 iunie. – Nr. 711. – P. 21.
- Schiffer, Elena. O-Zone îl vrea pe Claudiu Mirica, de la Stigma, în locul trădătorului // Gardianul. – 2005. – 17 ian.
- Seara Republicii Moldova // Doushi bao. – 2004. – 6 noiemb.
- Seara Republicii Moldova // Shenghuo bao. – 2004. – Noiembrie.
- Sfântul Voievod Ștefan cel Mare în Cetatea Basarabilor: 500 de ani de la trecerea în eternitate. – Curtea de Argeș: Editura Dacpress, 2004. – 150 p.
- Simpozion de numismatică. – București: Editura enciclopedică, 2003. – 288 p.
- Stasiuk, Andrzej. Moldavie, étrange paradis // Courrier international. – 2004. – 19 mart.
- Șimanschi, Leon. Ștefaniada sau cronică celui Mare și Sfânt: în 47 de episoade. – Botoșani: Axa, 2004. – 288 p.

Talabă, Doru. *Product Engineering: Eco-Design, Technologies and Green Energy* / Doru Talabă, Thomas Roche. – Dordrecht: Springer, 2004. – 540 p.

Ursu Ioan. Ștefan cel Mare. – București: Fundația Culturală Gheorghe Marin Speteanu, 2004. – 500 p.

Val, Marius. *Unghenii, sculptură în piatră și lemn* // Atelier. – 2003. – Nr.1. – P. 18-19.

Vaux, Tony; Barrett, Jan. *Conflicting Interests: Moldova and the impact of Transdnistria* / Tony Vaux, Jan Barrett. – Timbertop, Churchfields: Humanitarian Initiatives, 2003. – 32 p.

Vernet, Daniel. *Pas de „Kaliningrad sur la mer Noire”* // Le monde. – 2004. – 28 febr.

Vieilledent-Gitton, Marie-Jo. *Nos amis de Moldavie: ouverture culturelle et solidaire* // Inter CDI. – 2004. – Iul.-aug. (nr. 190).

10 ani de la stabilirea relațiilor diplomatice între Republica Populară Chineză și Republica Moldova: 1992-2002. – S. I., s.a. – 60 p.

Быргэу, М. М. Организация профилактики преступлений органами внутренних дел: концептуальные основы, практика, перспективы совершенствования (опыт Республики Молдова). – Харьков: Издательство Национального университета внутренних дел, 2004. – 256 с.

Государственный исторический музей. Двенадцатая всероссийская нумизматическая конференция: Тезисы докладов и сообщений. – Москва, 2004. – 288 с. (Boldureanu – p. 97-98).

Использование возобновляемых источников энергии в Черноморском регионе. Стратегия и проблемы образования: Международная школа-семинар ЮНЕСКО. – Москва: МГУИЭ, 2002. – 196 с.

Этнопоэтика и традиция. – Москва: Наука, 2004. – 432 p.

SUMAR

ȘTEFAN CEL MARE CTITOR DE NEAM ȘI ȚARĂ	3
RELIGIE.....	12
POLITICĂ.....	14
DREPT.....	25
ÎNVĂȚĂMÂNT.....	27
ETNOGRAFIE. FOLCLOR.....	32
ȘTIINȚĂ.....	33
NUMISMATICĂ.....	36
CULTURĂ. ARTĂ.....	39
LITERATURĂ.....	51
ISTORIE.....	62
BIBLIOGRAFIE.....	68

Procesare computerizată: Maria Griniuc

Bun de tipar: 27. 04. 07

Apărut: 2007

Coli de tipar: 9

Tiraj: 100

Tiparul sub comanda nr. 5,
executat la Imprimeria BNRM,
str. 31 August 1989, 78A,
Chişinău